

Esc

Wyjdź z bieżącego ekranu
Przywołaj Menu

F1

Doradca ds. wewnętrznych

F2

Doradca finansowy

F3

Doktryny

F4

Doradca ds. zewnętrznych

F5

Doradca wojenny
Szybki zapis

F6

Doradca naukowy

F7

Doradca religijny
ds. Korporacji

F8

Ekran Zwykły
Szybki odczyt

F9

Ekran Demografii

F10

Ekran Stolicy

F11

Wl./wyt. widok globu

F12

Cywiloedia

Przypisz wybraną jednostkę lub grupę do tego numeru

Zapisz kolejną produkcję (w ekranie miasta)

1

2

3

4

5

6

7

8

9

0

Tab

Rozmawiaj z zespołem z wszystkich Log rozmów

Q

Kamieniołom
Zrezygnuj z gry

W

Czekaj
Młyn wodny
Winnica, Wiatrak
Sieć rybacka
Budowa Świata

E

Odkryj (automat.)
Ekran Szpiegostwa

R

Droga
Tryb zmiany bazy
Tryb zmiany bazy
Wl./wyt. surowce

T

Chatka
Wl./wyt. siatkę pol

Y

Wl./wyt. produkcję pol

U

Wyładuj (ze statku)

I

Fama
Usuri interfejs
Minimalizuj interfejs

O

Platforma wiertnicza
Zmieni Perspektywę
Opcje

P

Podśw. mapę
Pastwisko
Plantacja
Pląduj
Patroluj morze

\

Przejdź do poprzednio wybranej jednostki

Caps

A Automatyzuj (Robotnicy)
Wymuś ruch dla jedn. z rozkazami

S

Straż
Uderz z powietrza
Zaznacz pole
Zapisz grę

D

Zmieni nazwę gracza, e-mail

F

Fortyfikuj, Sieć
Rezerwuj przyrody
Widok z satelity
Fort Uwolnij kamień

G

Tryb „Idź do”
wszystkie jednostki
ten sam typ jednostek

H

Chatka
Wl./wyt. surowce

J

K

L

Tartak
Załaduj (na statek)
Wczytaj grę

Enter

Przełączaj jednostki
Zakończ ture
Wyjdź z ekranu miasta
Wymuś zakończenie tury

Shift

(+LPM na ikone w ekranie miasta)
dodaj do produkcji na kamień kolejkę

Z

X

C

Centruj mapę na jednostkę
Zaznacz wszystkie jednostki tego typu

V

B

Zakłóć miasto
Bombarduj
Tryb bombard.
z powietrza
Wl./wyt. minimep

N

Sieć handlowa (automat.)

M

Kopalnia
Wl./wyt. muzykę

<

Poprzednia jednostka (na tym polu)

>

Następna jednostka (na tym polu)

?

Przełączaj aktywne Robotników

Ctrl

(+LPM na ikone w ekranie miasta)
dodaj do produkcji na początek kolejki

Alt

(+LPM na ikone w ekranie miasta)
produkcję w nieskończoność

Space

Opusć turę

Przesuń mapę

zaznacz wszystkie jednostki na tym polu

zaznacz wszystkie jednostki tego typu na tym polu

na listwie miasta: zaznacz wiele miast

zaznacz wszystkie miasta

na imieniu rywala: otwórz ekran dyplomacji

otwórz ekran handlu

(+najazd myszą na jednostkę wroga) pokaż szanse w walce

Zbliż/oddal mapę

Przełączaj jednostki (na tym polu)

Przełączaj miasta (na ekranie miasta)

ustaw pole jako Punkt docelowy dla nowych jednostek

rusz wszystkie jednostki z tego pola na nowe pole

na listwie miasta: ustaw Punkt docelowy

Insert

Otwórz ekran najbliższego przyjacielskiego miasta

Home

Przełączaj miasta

Pg Up

Zbliż kamerę

Prt Screen

Zrzut ekranu

Scroll Lock

Rozmowa głosowa w zespole ze wszystkimi w dyplomacji

Pause

Paauzy grę

Delete

Rozwiąż jednostkę

End

Przełączaj miasta

Pg Down

Oddal kamerę

7

Ruch ↖

8

Ruch ↑

9

Ruch ↗

4

Przełączaj miasta (w ekranie miasta) Ruch ↖

5

Centruj mapę na jednostkę

6

Przełączaj miasta (w ekranie miasta) Ruch ↗

1

Ruch ↖

2

Ruch ↓

3

Ruch ↗

ERKANY

Esc

Wyjdź z bieżącego ekranu
Przywołaj Menu

F1

Doradca ds. wewnętrznych

F2

Doradca finansowy

F3

Doktryny

F4

Doradca ds. zewnętrznych

F5

Doradca wojenny

F6

Doradca naukowy

F7

Doradca religijny

Shift F8

Doradca ds. Korporacji

F8

Ekran Zwykły

F9

Ekran Demografii

F10

Ekran Stolicy

F11

Wl./wyt. widok globu

F12

Cywiloedia

Ctrl E

Ekran Szpiegostwa

Ctrl W

Budowa Świata

Ctrl O

Opcje

Insert

Najbliższe przyjacielskie miasto

↔

Przełączaj miasta

RM

Przełączaj miasta

Alt LPM

+ikona: produkuj w nieskończ.

Ctrl LPM

+ikona: dodaj na poc. kolejki

Shift LPM

+ikona: dodaj na koniec kolejki

Enter

Wyjdź z ekranu miasta

SPM

Wyjdź z ekranu miasta

Alt Q

Zrezygnuj z gry

Pause

Paauzy grę

Enter

Zakończ ture

Space

Opusć turę

Ctrl L

Wczytaj stan gry

Ctrl S

Zapisz stan gry

Shift F8

Szybki odczyt

Shift F5

Szybki zapis

Alt M

Wl./wyt. muzykę

Ctrl R

Wl./wyt. surowce

Ctrl T

Wl./wyt. siatkę pol

Ctrl Y

Wl./wyt. produkcję pol

Alt I

Usuri interfejs

Ctrl I

Minimalizuj interfejs

P

Podświetl mapę

Alt S

Zaznacz miasto

Prt Scr

Zrzut ekranu

LPM

+ikona: zaznacz miasto

Shift LPM

+ikona: zaznacz wiele miast

Alt LPM

+ikona: zaznacz wszystkie

Ctrl LPM

+ikona: zaznacz wszystkie na tym samym kontynencie

Shift PPM

+ikona: zaznacz miasto

LPM PPM

+ikona: zaznacz miasto

LPM

+ikona: wywołaj: dyplomacja

Alt LPM

+ikona: wywołaj: deklaruj wojnę

Ctrl LPM

+ikona: wywołaj: handluj

Alt B

Zakłóć miasto (Osadnicy)

W

Czekaj

F

Fortyfikuj

S

Straż / Uderz z powietrza

E

Odkryj (automat.)

Shift P

Plądruj

G

Tryb „Idź do”

Shift G

~ (wszystkie jednostki)

Ctrl G

~ (ten sam typ jednostek)

L

Załaduj (na statek)

U

Wyładuj (ze statku)

Ctrl P

Patroluj morze

Alt R

Tryb zmiany bazy

Del

Rozwiąż jednostkę

LPM

Zaznacz jednostkę

Alt LPM

~ wszystkie na tym polu

Ctrl LPM

~ tego samego typu na tym polu

Ctrl C

Aktywuj wszystkie jedn. tego typu

Ctrl A

Wymuś ruch dla wszystkich jedn. z przydzielonymi rozkazami

NumPad 5

Centruj mapę na jednostkę

NumPad PPM

Rusz jednostkę na wybrane pole

PPM

Ustaw Punkt docelowy

~ lub RM

Przełączaj jednostki na tym polu

/

Poprzednio wybrana jednostka

/

Przełączaj aktywne Robotników

Alt NM

+jedn. wroga: szanse w walce

Alt A

Automate

R

Droga / Tury kolejowe

Alt R

Tryb „Idź do”

I

Farma

M

Kopalnia

L

Tartak

K

Warsztat

Q

Kamieniołom

H

Obowiszko

F

Sieć rybacka

O

Platforma wiertnicza

Shift P

Pastwisko/Plantacja

Shift W

Winnica, Wiatrak, Młyn wodny, Okręt wieloryb.

Shift F

Rezerwuj przyrody

Ctrl F

Fort

Alt C

Sćniaj dzungle/las

Shift Ctrl A

Ulepsza najbliższe miasto

KAMERA

PgUp/PgDn

Zbliż/oddal

Shift ↔

Obraaj

Shift G

Blokuj na 45° ze wsk. zegara

Ctrl G

Blokuj na 45° odw. do wsk. zegara

Alt F

Widok z satelity

Ctrl F

Uwolnij („flying mode”)*

Alt O

Zmieni Perspektywę

LPM

lewy przycisk myszy

SPM

środkowy przycisk myszy

PPM

prawy przycisk myszy

RM

rolka myszy

NM

naładz myszy

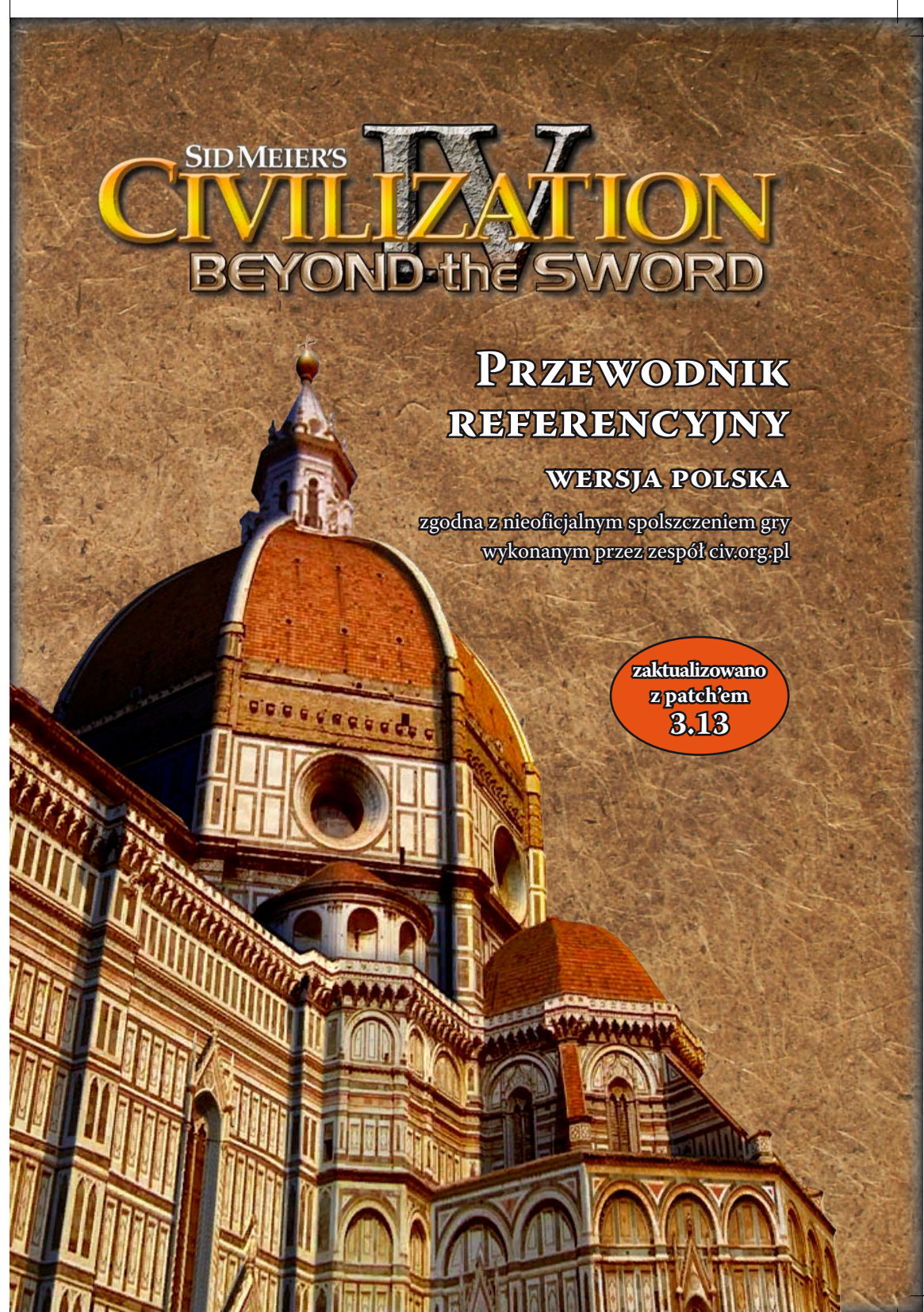
*

oocia mysz być włączona w pliku NM

Ekran	ROZGRYWKA	AKCJE JEDNOSTEK	PRACE ROBOTNIKÓW
Esc Wyjdź z bieżącego ekranu	Alt Q Zrezygnuj z gry	B Załóż miasto (Osadnicy)	A Automate
Przywołaj Menu	Pause Pauzuj grę	Bombarduj	R Droga / Tory kolejowe
F1 Doradca ds. wewnętrznych	Enter Zakończ turę	W Czekaj	Alt R Tryb „Droga do”
F2 Doradca finansowy	Space Opusć turę	F Fortyfikuj	T Chatka
F3 Doktryny	Ctrl L Wczytaj stan gry	S Straż / Uderz z powietrza	I Fama
F4 Doradca ds. zewnętrznych	Ctrl S Zapisz stan gry	E Odkryj (automat.)	M Kopalnia
F5 Doradca wojenny	Shift F8 Szybki odczyt	Shift P Plądruj	L Tartak
F6 Doradca naukowy	Shift F5 Szybki zapis	G Tryb „Idź do”	K Warsztat
F7 Doradca religijny	Ctrl M Wl./wyt. muzykę	Shift G ~ (wszystkie jednostki)	Q Kamieniołom
F8 Ekran Zwykły	Ctrl R Wl./wyt. surowce	Ctrl G ~ (ten sam typ jednostek)	H Obozowisko
F9 Ekran Demografii	Ctrl T Wl./wyt. siatkę pol	L Załaduj (na statek)	F Sieć rybacka
F10 Ekran Stolicy	Ctrl Y Wl./wyt. produkcję pol	U Wyładuj (ze statku)	O Platforma wiertnicza
F11 Wl./wyt. widok globu	Ctrl B Wl./wyt. minimapę	Ctrl P Patroluj morze	Shift P Pastwisko/Plantacja
F12 Cywilopedia	Alt R Usuri interfejs	Alt R Tryb zmiany bazy	Shift W Winnica, Wiatrak,
Ctrl E Ekran Szpiegostwa	Ctrl I Minimalizuj interfejs	Del Rozwiąż jednostkę	Młyn wodny, Okręt wieloryb.
Ctrl W Budowa Świata	P Podświetl mapę	LPM Zaznacz jednostkę	Shift F Rezerwat przyrody
Ctrl O Opce	Alt S Zaznacz pole	Alt LPM ~ wszystkie na tym polu	Ctrl F Fort
	Prt Scr Zrzuć ekran	Ctrl LPM ~ tego samego typu na tym polu	Alt C Ścinaj dżunglę/las
	LPM ~ lista miast: zaznacz miasto	Ctrl C Aktywuj wszystkie jedn. tego typu	N Sieć handlowa (automat.)
	Shift LPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Ctrl A Wymuś ruch dla wszystkich jedn.	Shift Ctrl C Ulepszej najbliższe miasto
	Alt LPM ~ lista miast: ~ wszystkie	NumPad 5 Centruj mapę na jednostkę	KAMERA
	Ctrl LPM ~ lista miast: ~ wszystkie	NumPad PPM Rusz jednostkę	PgUp/PgDn Zbliż/oddal
	Shift PPM ~ lista miast: ustaw Punkt docelowy	Alt PPM Ustaw Punkt docelowy	RM Zbliż/oddal
	LPM PPM Przesuń mapę	Alt PPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Shift ↖ ↗ ↙ ↘ ↻
	Ctrl E Ekran Szpiegostwa	Alt PPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Ctrl ↖ ↗ ↙ ↘ ↻
	Ctrl W Budowa Świata	Alt PPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Ctrl ↖ ↗ ↙ ↘ ↻
	Ctrl O Opce	Alt PPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Alt F Widok z satelity
		Alt PPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Ctrl F Uwolnij („flying mode”)
		Alt PPM ~ lista miast: ~ wszystkie	Alt O Zmieni perspektywę

LPM lewy przycisk myszy SPM środkowy przycisk myszy PPM prawy przycisk myszy RM rolka myszy NM najazd myszą

* opcja musi być włączona w pliku INI

CIVILIZATION IV: Beyond the Sword

Przewodnik referencyjny

Wersja polska

(zgodna z nieoficjalnym spolszczeniem opracowanym przez zespół civ.org.pl
w składzie: Azazell, Vashpan, Jobabr, Asioasioasio, Kodzi, Heniu, Krasny, Volt)

skład i projekt graficzny

Anion

(kontakt: civman@o2.pl)

korekta wersji angielskiej

Jason77024

(Civilization Fanatics Center)

pomoc w tłumaczeniu do wersji polskiej

Azazell

edycja polska: pierwsza wersja 1.1
(zaktualizowana: 7 kwietnia 2008)

Wszystkie ikony i obrazy, a także wszelkie zawarte tutaj własności intelektualne należą do **Firaxis, Inc.**, a niniejszy przewodnik przeznaczony jest wyłącznie do użytku niekomercyjnego z legalną kopią **Civilization IV: Beyond the Sword**.

Specjalne podziękowania za kreatywne sugestie i zgłoszone błędy dla społeczności Civilization Fanatics Center, a w szczególności dla (kolejność alfabetyczna):

ALESSIIOCERCI • BUSHFACE • COLONY • DERAS4 • DRJAMBO • ECHINOCOCCUS • EEE_BOY • GGGANZ • GMTEMLAR
HOLYHANDGRENADE • INNAWERKZ • JAMESDS • JOHNNY RICO • JONPFL • JPERKINSON • LANKOU • LAPOLEON • LARK
LLAMACAT • LORD ODEN • LUDWIG II • MARIOFLAG • MARKM • MNF • MR GREENFINCH • OTAKUJBSKI • PHOTITHEMALFEAS
PIKKIS • RABBIT WHITE • RINCE • SEBSTER • SNEAKY • VEDOREUS • VIRULENT • ZAGNUT

Rozmiar świata	Domyślne*	Niektóre mnożniki	Utrzymanie
Najmniejszy 960 pól wys. 24 × szer. 40	2 graczy 4 miasta	wym. budynki** ×1,00 koszty badań ×1,00 przychód z handlu ×0,80	niezadowolenie wojenne ×1,50 rekrutacja do 2 jednostek na turę odległość od Pałacu ×0,50 liczba miast ×0,45 kolonie ×0,67 korporacje ×4,00
Malutki 1664 pola wys. 32 × szer. 52	3 graczy 4 miasta	wym. budynki ×1,00 koszty badań ×1,10 przychód z handlu ×0,70	niezadowolenie wojenne ×1,30 rekrutacja do 3 jednostek na turę odległość od Pałacu ×0,60 liczba miast ×0,40 kolonie ×0,60 korporacje ×2,00
Mały 2560 pól wys. 40 × szer. 64	5 graczy 5 miast	wym. budynki ×1,25 koszty badań ×1,20 przychód z handlu ×0,60	niezadowolenie wojenne ×1,10 rekrutacja do 4 jednostek na turę odległość od Pałacu ×0,70 liczba miast ×0,35 kolonie ×0,52 korporacje ×1,50
Normalny 4368 pól wys. 52 × szer. 84	7 graczy 5 miast	wym. budynki ×1,50 koszty badań ×1,30 przychód z handlu ×0,50	niezadowolenie wojenne ×0,90 rekrutacja do 5 jednostek na turę odległość od Pałacu ×0,80 liczba miast ×0,30 kolonie ×0,45 korporacje ×1,00
Duży 6656 pól wys. 64 × szer. 104	9 graczy 6 miast	wym. budynki ×1,75 koszty badań ×1,40 przychód z handlu ×0,40	niezadowolenie wojenne ×0,70 rekrutacja do 6 jednostek na turę odległość od Pałacu ×0,90 liczba miast ×0,25 kolonie ×0,37 korporacje ×0,75
Wielki 10 240 pól wys. 80 × szer. 128	11 graczy 6 miast	wym. budynki ×2,00 koszty badań ×1,50 przychód z handlu ×0,30	niezadowolenie wojenne ×0,50 rekrutacja do 7 jednostek na turę odległość od Pałacu ×1,00 liczba miast ×0,20 kolonie ×0,30 korporacje ×0,50

* Dane bazują na kodzie XML; możliwość ustawienia większej liczby **graczy** w Dowolnej Grze; **liczba miast** określa jak dużo „największych miast” otrzymuje bonus do zadowolenia przy wprowadzeniu **Systemu reprezentacji**, a także jak daleko od siebie generator mapy próbuje ustawić pozycje startowe.

** Niektóre Budynki i Cuda Narodowe wymagają wybudowania określonej liczby budynków (zobacz: strony 24–29 i 32).

Długość gry	Mnożnik*	Inne mnożniki
Maraton 1500 tur	×3.00**	długość Anarchii ×2,00 długość Złotego Wieku ×2,00 barbarzyńcy ×4,00 przyspieszanie prod. ×0,33 czas niezadowolenia z przyspieszania prod. ×3,00 inflacja czas do zwycięstwa ×0,10 ×3,00
Długa 750 tur	×1.50	długość Anarchii ×1,50 długość Złotego Wieku ×1,25 barbarzyńcy ×1,50 przyspieszanie prod. ×0,66 czas niezadowolenia z przyspieszania prod. ×1,50 inflacja czas do zwycięstwa ×0,20 ×1,50
Normalna 500 tur	×1.00	długość Anarchii ×1,00 długość Złotego Wieku ×1,00 barbarzyńcy ×1,00 przyspieszanie prod. ×1,00 czas niezadowolenia z przyspieszania prod. ×1,00 inflacja czas do zwycięstwa ×0,30 ×1,00
Szybka 330 tur	×0.67	długość Anarchii ×0,67 długość Złotego Wieku ×0,80 barbarzyńcy ×0,67 przyspieszanie prod. ×1,50 czas niezadowolenia z przyspieszania prod. ×0,67 inflacja czas do zwycięstwa ×0,45 ×0,67

* Dane bazują na kodzie XML i odnoszą się do: tempa wzrostu miast (żywność); trenowania jednostek (młotki); konstrukcji budynków i cudów oraz budowy projektów (młotki); wynajdywania technologii (kolby); budowania i wzrostu ulepszeń terenu (liczba tur); wzrostu kulturalnego, tempa narodzin Wielkich Ludzi i efektów Wielkich Dziel.

** Za wyjątkiem kosztu trenowania jednostek (×2,00).

PRZEWODNIK REFERENCYJNY

wersja ekonomiczna

	Bazowe bonusy	Wioski plemienne*	Mnożniki	Pozostałe
Osadnik	+4 do zdrowia	20% technologia, dużo złota	badania	25% prawd. na atak zwierząt
	+6 do zadowolenia	10% mało złota	koszt jednostek	siła zwierząt: –70% ***
Wódz	24 darmowych jednostek	10% Osadnik, Robotnik, Wojownik,	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 50 tur ***
	+2 do stosunków z SI	5% Zwiadowca	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 40%
Dowódca	3 darmowe technologie:	5% doświadczenie, leczenie, mapy	inflacja	5 zwycięstw przec. barbarzyńcom
	Koło, Rolnictwo, Górnictwo	5% brak barbarzyńców	inflacja	siła barbarzyńców: –40%
Szlachcic	+3 do zdrowia	20% dużo złota	badania	50% prawd. na atak zwierząt
	+5 do zadowolenia	15% technologia	koszt jednostek	siła zwierząt: –60% ***
Książę	18 darmowych jednostek	10% mało złota	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 45 tur ***
	+1 do stosunków z SI	10% Osadnik, Robotnik, Wojownik	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 50%
Monarcha	2 darmowe technologie:	5% Zwiadowca, dośw., leczenie, mapy	inflacja	4 zwycięstwa przec. barbarzyńcom
	Koło, Rolnictwo	5% slabi barbarzyńcy	inflacja	siła barbarzyńców: –30%
Cesarz	+2 do zdrowia	15% złoto (dużo lub mało)	badania	75% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	15% technologia	koszt jednostek	siła zwierząt: –50% ***
Nieśmiertelny	12 darmowych jednostek	10% Wojownik, mapy	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 40 tur ***
	darmowa technologia: Koło	5% Osadnik, Robotnik, Zwiadowca	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 50%
Bóstwo		5% doświadczenie, leczenie	inflacja	3 zwycięstwa przec. barbarzyńcom
		5% barbarzyńcy (silni lub slabi)	inflacja	siła barbarzyńców: –20%
	+2 do zdrowia	20% mało złota	badania	85% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	15% dużo złota	koszt jednostek	siła zwierząt: –40% ***
	8 darmowych jednostek	10% Wojownik, techn., dośw., mapy	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 35 tur ***
	–1 do stosunków z SI	5% Zwiadowca, leczenie	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 60%
		5% silni barbarzyńcy	inflacja	2 zwycięstwa przec. barbarzyńcom
		10% slabi barbarzyńcy	inflacja	siła barbarzyńców: –10%
	+2 do zdrowia	20% mało złota	badania	90% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	10% Wojownik, technologia	koszt jednostek	siła zwierząt: –30% ***
	6 darmowych jednostek	10% doświadczenie, dużo złota, mapy	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 30 tur ***
	–1 do stosunków z SI	5% Zwiadowca, leczenie	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 60%
		5% silni barbarzyńcy	inflacja	1 zwycięstwo przec. barbarzyńcom
		15% slabi barbarzyńcy	inflacja	siła barbarzyńców: –5%
	+2 do zdrowia	20% mało złota	badania	90% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	10% Wojownik, technologia	koszt jednostek	siła zwierząt: –20% ***
	4 darmowe jednostki	10% doświadczenie, mapy	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 25 tur ***
	–1 do stosunków z SI	5% Zwiadowca, leczenie, dużo złota	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 70%
	SI otrzymuje dodatkowo	5% silni barbarzyńcy	inflacja	
	na starcie 1 łucznika	15% slabi barbarzyńcy	inflacja	
	+2 do zdrowia	25% mało złota	badania	90% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	10% technologia, mapy	koszt jednostek	siła zwierząt: –10% ***
	3 darmowych jednostek	5% Wojownik, Zwiadowca, dośw.	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 20 tur ***
	–1 do stosunków z SI	5% leczenie, dużo złota	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 70%
	bonus SI: 2 jedn. obronne,	15% slabi barbarzyńcy	inflacja	
	Zwiadowca	15% silni barbarzyńcy	inflacja	
	+2 do zdrowia	25% mało złota	badania	90% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	10% technologia, mapy	koszt jednostek	siła zwierząt: –5% ***
	2 darmowych jednostek	5% Wojownik, Zwiadowca	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 15 tur ***
	–1 do stosunków z SI	5% doświadczenie, leczenie	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 80%
	bonus SI: 3 jedn. obronne,	15% slabi barbarzyńcy	inflacja	
	Robotnik, Zwiadowca	20% silni barbarzyńcy	inflacja	
	+2 do zdrowia	25% mało złota	badania	90% prawd. na atak zwierząt
	+4 do zadowolenia	10% technologia	koszt jednostek	siła zwierząt: –10% ***
	1 free unit	5% Wojownik, Zwiadowca	utrzymanie za odl.	barbarzyńcy za 10 tur ***
	–1 do stosunków z SI	5% doświadczenie, leczenie, mapy	koszt doktryn	prawd. założenia miasta barb.: 80%
	bonus SI: 4 jedn. obronne,	10% slabi barbarzyńcy	inflacja	
	Robotnik, Zwiadowca	30% silni barbarzyńcy	inflacja	

* Dane bazują na kodzie XML, prezentują prawdopodobieństwa poszczególnych zdarzeń z Wiosek plemiennych.
 ** Dane bazują na kodzie XML, prezentują mnożniki dla SI dotyczące: tempa wzrostu, trenowania jednostek, produkcji (dla Cudów świata nigdy poniżej $\times 1,00$).
 *** Pierwsze miasto barbarzyńskie może zostać założone za 5 tur od czasu ich pierwszego pojawienia się.

SEKCJA CYWILIZACJI

Cywilizacje	strona	4
Przywódcy	strona	6
Cechy przywódców	strona	18

SEKCJA TERENU

Typy i charakterystyka terenu	strona	19
Ulepszenia terenu	strona	20
Surowce	strona	22

SEKCJA BUDYNKÓW

Budynki miejskie	strona	24
Cuda narodowe	strona	32
Budynki specjalne i Projekty	strona	33
Cuda świata	strona	34
Religie i Korporacje	strona	37

SEKCJA JEDNOSTEK

Jednostki	strona	38
Ścieżki awansu jednostek	strona	46
Unikalne jednostki	strona	50
Promocje	strona	51
Ścieżki promocji	strona	54

SEKCJA TECHNOLOGII

Technologie	strona	56
Drzewo technologiczne	strona	62

SEKCJA ZARZĄDZANIA

Doktryny	strona	66
Specjaliści	strona	68
Zarządzanie miastem	strona	69

SEKCJA GRY

Poziomy trudności	strona	74
Długość gry i Rozmiar świata	strona	75
Skróty klawiatury i myszy	strona	76

Cywilizacja	Technologie	Unik. jednostka	Unik. budynek	Przywódcy	Cechy
 Imperium Amerykańskie	Rybołówstwo Rolnictwo	Navy SEAL (Piechota morska)	Centrum hand. (Supermarket)	Lincoln Roosevelt Waszyngton	Filozoficzny, Charyzmatyczny Pracowity, Zorganizowany Ekspansywny, Charyzmatyczny
 Imperium Arabskie	Mistycyzm Koło	Łucznik nubijski (Rycerz)	Madrasa (Biblioteka)	Saladyn	Uduchowiony, Opiekuńczy
 Imperium Azteków	Mistycyzm Polowanie	Jaguar (Zbrojny)	Ołtarz ofiarny (Sąd)	Montezuma	Agresywny, Uduchowiony
 Imperium Babilońskie	Koło Rolnictwo	Łucznik babiloński (Łucznik)	Ogród (Koloseum)	Hammurabi	Agresywny, Zorganizowany
 Imperium Bizantyjskie	Mistycyzm Koło	Katafrakt (Rycerz)	Hipodrom (Teatr)	Justynian I	Uduchowiony, Imperialistyczny
 Imperium Brytyjskie	Rybołówstwo Górnictwo	Czerwone kurtki (Strzelec)	Giełda (Bank)	Churchill Elżbieta Wiktoria	Charyzmatyczny, Opiekuńczy Filozoficzny, Finansowy Finansowy, Imperialistyczny
 Imperium Celtów	Mistycyzm Polowanie	Wojownik galijski (Zbrojny)	Dun (Mury)	Boudika Brennus	Agresywny, Charyzmatyczny Uduchowiony, Charyzmatyczny
 Imperium Chińskie	Rolnictwo Górnictwo	Czo-Ko-Nu (Kusznik)	Pawilon (Teatr)	Mao Zedong Qin Shi Huang	Ekspansywny, Opiekuńczy Pracowity, Opiekuńczy
 Imperium Egipskie	Koło Rolnictwo	Rydwan egipski (Rydwan)	Obelisk (Pomnik)	Hatszepsut Ramzes II	Uduchowiony, Kreatywny Uduchowiony, Pracowity
 Imperium Etiopskie	Polowanie Górnictwo	Wojownik Oromo (Arkebuzer)	Stela (Pomnik)	Zera Jaykob	Kreatywny, Zorganizowany
 Imperium Francuskie	Koło Rolnictwo	Muszkietier (Arkebuzer)	Salon (Obserwatorium)	De Gaulle Ludwik XIV Napoleon	Pracowity, Charyzmatyczny Pracowity, Kreatywny Zorganizowany, Charyzmatyczny
 Imperium Greckie	Rybołówstwo Polowanie	Falanga (Topornik)	Amfiteatr (Koloseum)	Aleksander Perykles	Filozoficzny, Agresywny Filozoficzny, Kreatywny
 Imperium Hiszpańskie	Mistycyzm Rybołówstwo	Konkwistador (Kirasjer)	Cytadela (Zamek)	Izabela	Uduchowiony, Ekspansywny
 Imperium Holenderskie	Rybołówstwo Rolnictwo	Holend. galeon (Galeon)	Grobla (Wał przeciwpowodz.)	Wilhelm I Orański	Kreatywny, Finansowy
 Imperium Indian	Rybołówstwo Rolnictwo	Wojownik Psa (Topornik)	Totem (Pomnik)	Siedzący Byk	Filozoficzny, Opiekuńczy
 Imperium Indyjskie	Mistycyzm Górnictwo	Robotnik indyjski (Robotnik)	Mauzoleum (Więzienie)	Asoka Gandhi	Uduchowiony, Zorganizowany Filozoficzny, Uduchowiony
 Imperium Inków	Mistycyzm Rolnictwo	Keczua (Warrior)	Taras (Spichlerz)	Huayna Capac	Pracowity, Finansowy

Kultura

Budynki

- Wieża nadawcza +50% do kultury
- Stupa buddyjska / Katedra chrześcijańska / Akademia konfucjańska / Mandir hinduski / Meczet islamski / Synagoga żydowska / Pagoda taoistyczna +50% do kultury
- Stela* +25% do kultury
- Pawilon* +25% do kultury
- Akademia +4 do kultury
- Madrasa* +4 do kultury
- Akademia wojskowa +3 do kultury
- Teatr / Pawilon* +3 do kultury
- Uniwersytet / Seowon* +3 do kultury
- Biblioteka +2 do kultury
- Klasztory (do Badań naukowych) +2 do kultury
- Świątynie +1 do kultury
- Zamek +1 do kultury
- Pomnik / Obelisk* / Stela* / Totem* (do Astronomii) +1 do kultury
- Hipodrom* / Amfiteatr* +3 do kultury
- Taras* +2 do kultury

Cuda

- Ermitaż +100% do kultury
- Broadway, Hollywood, Rock 'n' Roll każdy +50% do kultury
- Kaplica Sykstyńska +10 do kultury
- za każdego Specjalistę dod. +2 do kultury
- za każdy budynek Religii państwowej dod. +5 do kultury
- Mauzoleum Mauzolos, Katedra Notre Dame, Partenon, Posąg Zeusa, Tadz Mahal, Wersal każdy +10 do kultury
- Angkor Wat, Hagia Sophia, Shwedagon, Spiralny Minaret, Stonehenge, Świątynia Artemidy, Uniwersytet Sankorski, Wielka Biblioteka, Wyrocznia każdy +8 do kultury

Tempo narodzin Wielkich Ludzi

Budynki

- Forum* +25% do tempa narodzin WL

Cuda

- Partenon (do Badań naukowych) +50% do tempa narodzin WL w każdym miesiącu
- Epopeja Narodowa +100% do tempa narodzin WL
- każdy Cud Świata +2 do tempa narodzin WL
- każdy Cud Narodowy +1 do tempa narodzin WL
- Sanktuaria (wszystkich wyznań) +1 do tempa narodzin WL
- każda Kwaterna Główna Korporacji +1 do tempa narodzin WL

Technologie

- Muzyka darmowy Wielki Artysta dla pierwszego odkrywcy
- Synteza termojądrowa darmowy Wielki Inżynier dla pierwszego odkrywcy

- Chichen Itza, Kolos Rodyjski, Piramidy, Statua Wolności, Teatr Narodowy, Wielka Latarnia Morska, Wieża Eiffla, Wiszące Ogrody każdy +6 do kultury
- Chrystus Zbawiciel +5 do kultury
- Epopeja Heroiczna, Epopeja Narodowa, Góra Rushmore, Pałac Apostolski, Statuy Moai, Uniwersytet Oksfordzki, Zakazane Miasto każdy +4 do kultury
- Sanktuaria (wszystkich wyznań) +4 do kultury
- Park Narodowy +3 do kultury
- Czerwony Krzyż, Wielki Mur każdy +2 do kultury
- każda Siedziba Korporacji +2 do kultury

Korporacje

- Cywilizowani Jubilerzy z Klejnotami, Srebrzem, Złotem za każde źródło +4 do kultury
- Kreatywne Konstrukcje z Aluminium, Kamieniem, Marmurem, Miedzią, Żelazem za każde źródło +3 do kultury
- Sushi Sida z Krabami, Małżami, Rybami, Ryżem za każde źródło +2 do kultury

Technologie

- Dramat umożliwia regulowanie wydatków na Kulturę
- Muzyka umożliwia przekierowanie produkcji na Kulturę

Doktryny

- Wolność słowa w każdym miesiącu +100% do kultury

Cechy przywódców

- Kreatywny w każdym miesiącu +2 do kultury

Inne

- Budowle mające ponad 1000 lat generują kulturę podwójnie

- Faszyzm darmowy Wielki Generał dla pierwszego odkrywcy
- Ekonomia darmowy Wielki Kupiec dla pierwszego odkrywcy
- Fizyka darmowy Wielki Naukowiec dla pierwszego odkrywcy
- Komunizm darmowy Wielki Szpieg dla pierwszego odkrywcy

Cuda

- Statua Wolności 1 darmowy Specjalista w każdym miesiącu na kontynencie

Doktryny

- Pacyfizm +100% do tempa narodzin WL w każdym miesiącu z Religii państwową
- System kastowy brak limitu Artystów, Kupców, Naukowców
- Merkantylizm w każdym miesiącu 1 darmowy Specjalista

Cechy przywódców

- Filozoficzny w każdym miesiącu +100% do tempa narodzin WL

Szlaki handlowe

Budynki

- **Lotnisko** +1 Szlak handlowy
- **Zamek (do Ekonomii)** +1 Szlak handlowy
- **Przystań / Cothon** +50% do handlu ze Szlaków handlowych dodatkowo Cothon
- **Urząd celny / Feitoria** +1 Szlak handlowy +100% do handlu z zagranicznych międzykontynentalnych Szlaków handlowych

Cuda

- **Wielka Latarnia Morska (do Korporacji)** każde przybrzeżne miasto +2 Szlaki handlowe
- **Świątynia Artemidy (do Badań naukowych)** +100% do handlu ze Szlaków handlowych w mieście wybudowania

Technologie

- **Pieniąż** w każdym mieście +1 Szlak handlowy
- **Korporacje** w każdym mieście +1 Szlak handlowy

Doktryny

- **Wolny rynek** w każdym mieście +1 Szlak handlowy
- **Merkantylizm** brak zagranicznych Szlaków handlowych

Obrona miasta

Budynki

- **Mury / Dun** +50% do obrony -50% zniszczeń z bombardowania (nie dotyczy **Jednostek strzeleckich**)
- **Zamek / Cytadela** +50% do obrony -25% zniszczeń z bombardowania (nie dotyczy **Jednostek strzeleckich**)
- **Schron przeciwatomowy** -50% zniszczeń od pocisków nuklearnych
- **Bunkier** -50% zniszczeń od **Jednostek powietrznych**
- **Szpital** +10% do leczenia jednostek na turę

Cuda

- **Chichen Itza (do Strzelectwa)** w każdym mieście +25% do obrony
- **SDI** +75% do szansy przechwycenia pocisków nuklearnych w każdym mieście
- **Wielki Mur** zapobiega przekroczeniu granic przez barbarzyńców
- **Posąg Zeusa** wróg odczuwa +100% znużenia wojną

Technologie

- **Komunizm, Faszyzm** umożliwia trwały sojusz
- **Tradycje wojskowe** umożliwia pakt obronny

Doświadczenie wojskowe (EXP)

Budynki

- **Koszary / Ikhanda** nowe **Jednostki lądowe** +3 EXP
- **Stable (do Zaawans. lotnictwa)** nowe **Jednostki konne** +2 EXP
- **Ger (do Zaawans. lotnictwa)** nowe **Jednostki konne** +4 EXP
- **Stocznia** nowe **Jednostki morskie** +4 EXP
- **Lotnisko** nowe **Jednostki powietrzne** +3 EXP
- **Cytadela** nowe **Jednostki oblężnicze** +5 EXP
- **Totem** nowe **Jednostki łucznicze** +3 EXP
- **Dun** nowe **Land Units** otrzymują **Partyzant I**
- **Przystań handlowa** nowe **Jednostki morskie** otrzymują **Nawigację I**

Cuda

- **Akademia West Point** wszystkie nowe jednostki +4 EXP
- **Pentagon** wszystkie nowe jednostki +2 EXP w każdym mieście
- **Czerwony Krzyż** wszystkie nowe jednostki otrzymują **Medyk I**
- **Wielki Mur** +100% szans na **Wielkiego Generała** wewnątrz granic

Technologie

- **Proch** odkrywa **Wyniszczenie**
- **Nauki wojskowe** odkrywa **Atak błyskawiczny, Komandos**
- **Chłodnictwo** +1 punkt ruchu dla **Jednostek morskich**

Doktryny

- **System wasalny** wszystkie nowe jednostki +2 EXP
- **Teokracja** wszystkie nowe jednostki +2 EXP w każdym mieście z **Religią państwową** umożliwia pobór **Jednostek wojskowych**

Cechy przywódców

- **Agresywny** wszystkie **Jednostki walczące wręcz** i **Jednostki strzeleckie** otrzymują **Walka I** o 25% EXP mniej wymaganych do promocji
- **Charyzmatyczny** +100% szans na **Wielkiego Generała**
- **Imperialistyczny** wszystkie **Jednostki łucznicze** i **Jednostki strzeleckie** otrzymują **Garnizon miejski I** i **Musztra I**
- **Opiekuńczy**

Szpiegostwo

Budynki

- **Scotland Yard** +100% do szpiegostwa
- **Agencja wywiadu** +50% i +8 do szpiegostwa
- **Biuro bezpieczeństwa** +8 do szpiegostwa +50% obrony przed szpiegostwem pomaga wykryć wrogich **Spiegów**
- **Więzienie / Mauzoleum** +50% i +4 do szpiegostwa
- **Castle (do Ekonomii)** +25% do szpiegostwa
- **Sąd / Ołtarz ofiarny / Ratusz / Ziggurat** +2 do szpiegostwa

Doktryny

- **Państwo narodowe** w każdym mieście +25% do szpiegostwa

Cywilizacja

Imperium Japońskie

Technologie

Rybołówstwo Koło

Unik. jednostka

Samuraj (Knecht)

Unik. budynek

Elektr. ciepła (Elektr. węglowa)

Przywódca

Tokugawa

Cechy

Agresywny, Opiekuńczy

Imperium Kartagińczyków

Rybołówstwo Górnictwo

Jazda numidyjska (Łucznik konny)

Cothon (Przystań)

Hannibal

Finansowy, Charyzmatyczny

Imperium Khmeryjskie

Polowanie Górnictwo

Słoń z balistą (Słoń bojowy)

Baraj (Akwedukt)

Surjawarman II

Ekspansywny, Kreatywny

Imperium Koreańskie

Mistycyzm Górnictwo

Hwacha (Katapulta)

Seowon (Uniwersytet)

Wang Kon

Finansowy, Opiekuńczy

Imperium Majów

Mistycyzm Górnictwo

Holkan (Włócznik)

Rytualne boisko (Koloseum)

Pacal II

Ekspansywny, Finansowy

Imperium Malijskie

Koło Górnictwo

Harcownik (Łucznik)

Mennica (Kuznia)

Mansa Musa

Uduchowiony, Finansowy

Imperium Mongolskie

Koło Polowanie

Tatar (Łucznik konny)

Jurta (Stajnia)

Czyngis Chan Kubilaj Chan

Agresywny, Imperialistyczny, Kreatywny

Imperium Niemieckie

Polowanie Górnictwo

Panzer (Czołg)

Zakład prod. (Fabryka)

Bismarck Fryderyk

Ekspansywny, Pracowity, Filozoficzny, Zorganizowany

Imperium Osmańskie

Koło Rolnictwo

Janczar (Muskietier)

Hammam (Akwedukt)

Mehmed II Sulejman

Ekspansywny, Zorganizowany, Filozoficzny, Imperialistyczny

Imperium Perskie

Rolnictwo Polowanie

Nieśmiertelny (Rydwan)

Apteka (Sklep)

Cyrus Dariusz I

Charyzmatyczny, Imperialistyczny, Finansowy, Zorganizowany

Imperium Portugalskie

Rybołówstwo Górnictwo

Karaka (Karawela)

Feitoria (Urząd celny)

Jan II

Ekspansywny, Imperialistyczny

Imperium Rosyjskie

Polowanie Górnictwo

Kozak (Kawaleria)

Instytut badawczy (Laboratorium)

Katarzyna Piotr Stalin

Kreatywny, Imperialistyczny, Filozoficzny, Ekspansywny, Agresywny, Pracowity

Imperium Rzymskie

Rybołówstwo Górnictwo

Pretorianin (Zbrojny)

Forum (Rynek)

Oktawian August Juliusz Cezar

Pracowity, Imperialistyczny, Zorganizowany

Imperium Sumerijskie

Koło Rolnictwo

Sumeryjski sęp (Topornik)

Ziggurat (Sąd)

Gilgamesz

Kreatywny, Opiekuńczy

Imperium Św. Państwa Rzym.

Mistycyzm Polowanie

Landsknecht (Pikinier)

Ratusz (Sąd)

Karol Wielki

Opiekuńczy, Imperialistyczny

Imperium Wikingów

Rybołówstwo Polowanie

Berserker (Knecht)

Przystań hand. (Latarnia morska)

Ragnar

Agresywny, Finansowy

Imperium Zulusów

Rolnictwo Polowanie

Impi (Włócznik)

Ikhanda (Barracks)

Czaka

Agresywny, Ekspansywny

Przywódcy, cechy i ich ulubione

	Aleksander <i>Imperium Greckie</i> Filozoficzny, Agresywny doktryna: System wasalny religia: brak	preferuje: wojsko, wzrost buduje cuda: umiarkowanie trenuje wojsko: bardzo często agresja: bardzo wysoka szpiegostwo: normalne handel techn.: niechętnie, 30%	znacznik relacji: 0 prawd. pokoju (%): 0/20/80/100 odwaga w ataku: wysoka burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 2
	Asoka <i>Imperium Indyjskie</i> Uduchowiony, Zorganizowany doktryna: Wolność wyznania religia: Buddyzm	preferuje: religia, nauka buduje cuda: bardzo często trenuje wojsko: umiarkowanie agresja: średnia szpiegostwo: średnie handel techn.: umiarkowanie, 20%	znacznik relacji: 8 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: umiarkowany respekt wojenny: 0
	Bismarck <i>Imperium Niemieckie</i> Ekspansywny, Pracowity doktryna: Państwo narodowe religia: Chrześcijaństwo	preferuje: wojsko buduje cuda: często trenuje wojsko: często agresja: średnia szpiegostwo: wysokie handel techn.: niechętnie, 70%	znacznik relacji: 6 prawd. pokoju (%): 10/50/90/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 1
	Boudika <i>Imperium Celtów</i> Charyzmatyczny, Agresywny doktryna: Równouprawnienie religia: brak	preferuje: wojsko, wzrost buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: często agresja: bardzo wysoka szpiegostwo: niskie handel techn.: umiarkowanie, 30%	znacznik relacji: 2 prawd. pokoju (%): 0/40/100/100 odwaga w ataku: wysoka burzenie miast: rzadko czas odmowy rozmów: długi respekt wojenny: 1
	Brennus <i>Imperium Celtów</i> Uduchowiony, Charyzmatyczny doktryna: Zorganizowana religia religia: brak	preferuje: wojsko, religia buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: często agresja: wysoka szpiegostwo: intensywne handel techn.: niechętnie, 40%	znacznik relacji: 0 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: wysoka burzenie miast: często czas odmowy rozmów: długi respekt wojenny: 2
	Churchill <i>Imperium Brytyjskie</i> Charyzmatyczny, Opiekuńczy doktryna: Państwo narodowe religia: Chrześcijaństwo	preferuje: wojsko, złoto buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: dość często agresja: średnia szpiegostwo: wysokie handel techn.: chętnie, 30%	znacznik relacji: 6 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 0
	Cyrus <i>Imperium Perskie</i> Charyzmatyczny, Imperialistyczny doktryna: System wasalny religia: brak	preferuje: wojsko, wzrost buduje cuda: bardzo często trenuje wojsko: często agresja: wysoka szpiegostwo: normalne handel techn.: umiarkowanie, 30%	znacznik relacji: 3 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: podwyższona burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 0

* Wszystkie przedstawione dane bazują na wartościach pobranych z kodu XML:
buduje cuda odnosi się do Cudów Świata (skala: ekstremalnie, bardzo często, często, umiarkowanie, rzadko, bardzo rzadko, nigdy);
trenuje wojsko odnosi się do jednostek wojskowych w czasie pokoju (skala: ekstremalnie, bardzo często, często, dość często, umiarkowanie, rzadko);
agresja odnosi się do prawdopodobieństwa planowania wojny (skala: bardzo wysoka, wysoka, średnia, umiarkowana, niska, bardzo niska);
szpiegostwo odnosi się do aktywności szpiegów (skala: ekstremalnie, bardzo wysokie, wysokie, intensywne, normalne, średnie, umiarkowane, niskie, bardzo niskie, minimalne);
handel techn. odnosi się do chęci wymiany technologii (skala: niechętnie – wymagany jest jak najwyższy poziom relacji, umiarkowanie, chętnie, bardzo chętnie), podana liczba jest odsetkiem innych cywilizacji, które muszą znać daną technologię zanim przywódca będzie chętny nią handlować;
znacznik relacji (skala: 0–10, przywódca o zbliżonych wartościach są bardziej sobie przychylni, natomiast mający odległe wartości będą wobec siebie wrogo nastawieni);
prawdopodobieństwo pokoju (procenty dotyczą relacji: zdenerwowany / ostry / uprzejmy / przyjacielski. W każdej turze SI sprawdza, deklarację wojny przeciwko każdej cywilizacji. W ten proces brane są pod uwagę stosunki sił militarnych, paktu defensywnego, logistyka (otwarte granice, konieczność przepłynięcia oceanu), występujące konflikty itp. Wynik powyżej przedstawionych procentów dla odpowiedniej relacji oznacza, że AI podejmie decyzję o deklaracji wojny. Uwaga: Chociaż sama decyzja o przygotowaniu do wojny jest natychmiastowa, jej wypowiedzenie może zająć wiele tur); [podziękowania za objaśnienie dla orięgo z Civilization Fanatics Center]

Bogactwo

(handel, złoto i koszty utrzymania)

Surowce i Ulepszenia

- **Złoto** +1 do handlu, z **Kopalnią** dod. +6 do handlu
- **Klejnoty** +1 do handlu, z **Kopalnią** dod. +5 do handlu
- **Kadzidło** +1 do handlu, z **Plantacją** dod. +5 do handlu
- **Srebro** +1 do handlu, z **Kopalnią** dod. +4 do handlu
- **Barwniki** +1 do handlu, z **Plantacją** dod. +4 do handlu
- **Jedwab** +1 do handlu, z **Plantacją** dod. +3 do handlu
- **Futro** +1 do handlu, z **Obozowiskiem** dod. +3 do handlu
- **Przyprawy** +1 do handlu, z **Plantacją** dod. +2 do handlu
- **Wino** +1 do handlu, z **Winnicą** dod. +2 do handlu
- **Uran** +1 do handlu, z **Kopalnią** +3 do handlu
- **Cukier** +1 do handlu, z **Plantacją** dod. +1 do handlu
- **Marmur** za każde z **Pastwiskiem** +1 do handlu
- **Konie, Owce** za każde z **Pastwiskiem** +1 do handlu
- **Ropa z Szybem naftowym / Platformą wiertniczą** +1 do handlu
- **Kość słoniowa** z **Obozowiskiem** +1 do handlu
- **Wieloryby** z **Okrętem wielorybiczym** +1 do handlu
- **Aluminium** z **Kopalnią** +1 do handlu
- **Chatka, Osada, Wioska, Miasteczko** +1, +2, +3, +4 do handlu
- **Wiatrak** +1 do handlu

Budynki

- **Bank** +50% złota
- **Giełda** +65% złota
- **Sklep / Apteka*, Rynek / Forum*** każdy +25% złota
- **Centrum handlowe*** +20% złota
- **Mennica*** +10% złota
- **Feitoria*** pola wodne +1 do handlu
- **Sąd / Ołtarz ofiarny* / Ziggurat*** -50% kosztów utrzymania
- **Ratusz*** -75% kosztów utrzymania
- **Ikhand*** -20% kosztów utrzymania

Cuda

- **Kolos Rodyjski (do Astronomii)** w każdym mieście pola wodne +1 do handlu
- **Wall Street** +100% złota
- **Spiralny Minaret (do Komputerów)** za każdy budynek **Religii państwowej** +2 złota
- **Główne Kwatery Korporacji** za każde miasto z marką +4 złota
- **Sanktuaria (wszystkie wyznania)** za każde miasto z **Religią państwową** +1 złota
- **Zakazane Miasto, Wersal** redukcja kosztów utrzymania w pobliskich miastach
- **Kremł (do Włókna szklanego)** o 33% niższy koszt przyspieszenia produkcji
- **Mauzoleum Mauzolos** +50% do czasu trwania Złotego Wieku
- **Tadž Mahal** rozpoczyna Złoty Wiek

Korporacje

- **Cywilizowani Jubilerzy z Klejnotami, Srebrem, Złotem** za każde źródło +1 złota

Technologie

- **Elektryczność** **Wiatrak** +1 do handlu
- **Drukarnstwo** **Młyn wodny** +2 do handlu
- **Pieniądz** **Wioska, Miasteczko** +1 do handlu
- umożliwia handel złotem w dyplomacji
- umożliwia przekierowanie produkcji na Złoto

- **Żeglarnstwo** umożliwia handel wzdłuż rzeki i wybrzeża
- **Astronomia** umożliwia handel przez ocean

Doktryny

- **Wolność słowa** **Miasteczko** +2 do handlu
- **Ochrona środowiska** **Wiatrak, Rezerwat przyrody** +2 do handlu
- **Biurokracja** zwiększa o 25% koszt utrzymania **Korporacji** w Stolicy +50% złota
- **Emancypacja** **Chatka, Osada, Wioska** +100% do tempa wzrostu
- **Nacjonalizacja** brak kosztów utrzymania z odległości do **Pałacu**
- **System wasalny** zwiększa liczbę jednostek nie wymagających kosztów utrzymania
- **Wolny rynek** zmniejsza o 25% koszt utrzymania **Korporacji**

Cechy przywódców

- **Finansowy** all plots z at least 2 do handlu +1 do handlu
- **Zorganizowany** zmniejsza o 50% koszt **Doktryn**

Żywność i Wzrost

Surowce i Ulepszenia

- **Swinie** +1 do żywności, z **Pastwiskiem** dod. +3 do żywności
- **Ryby** +1 do żywności, z **Siecią** dod. +3 do żywności
- **Krabby, Małże** za każde +1 do żywności, z **Siecią** dod. +2 do żywności
- **Owce** +1 do żywności, z **Pastwiskiem** dod. +2 do żywności
- **Banany** +1 do żywności, z **Plantacją** dod. +2 do żywności
- **Kukurydza, Pszenica** za każde +1 do żywności
- **Ryż** +1 do żywności, z **Farmą** dod. +2 do żywności
- **Jelenie** +1 do żywności, z **Obozowiskiem** dod. +2 do żywności
- **Wieloryby** +1 do żywności
- **Wino** z **Winnicą** +1 do żywności
- **Farma** bez surowców +1 do żywności
- ze świeżą wodą dod. +1 do żywności
- **Wiatrak** +1 do żywności

Budynki

- **Latarnia morska / Przystań hand.*** pola wodne +1 do żywności
- **Supermarket / Centrum handlowe*** +1 do żywności
- **Baraj*** +1 do żywności
- **Spichlerz / Taras*** miasto po wzroście zachowuje połowę zmagazynowanej żywności

Cuda

- **Wiszące Ogrody** w każdym mieście +1 do populacji

Korporacje

- **Młyny Zbożowe z Kukurydzą, Przenicą, Ryżem** za każde źródło +0,75 do żywności
- **Sushi u Sida z Krabami, Małżami, Rybami, Ryżem** za każde źródło +0,5 do żywności

Technologie

- **Biologia** **Farma** +1 do żywności
- możliwość budowy **Farm** bez dostępu do świeżej wody
- **Adm. Państwowa** **Farma** rozprzestrzenia dostęp do świeżej wody

Doktryny

- **Nacjonalizacja** **Warsztat, Wiatrak** +1 do żywności

Produkcja

Surowce i Ulepszenia

- Aluminium, Miedź, Węgiel, Żelazo** za każde +1 młotek z **Kopalnią** dod. +3 młotki
- Ropa** +1 młotek z **Szybem Naftową / Platf. wiertniczą** dod. +2 młotki
- Konie** +1 młotek, z **Pastwiskiem** dod. +2 młotki
- Kamień** +1 młotek, z **Kamieniołomem** dod. +2 młotki
- Marmur** +1 młotek, z **Kamieniołomem** dod. +1 młotek
- Kość słoniowa** +1 młotek, z **Obozowiskiem** dod. +1 młotek
- Wieloryby** z **Okrętem wielorybniczym** +2 młotki
- Krowy** z **Pastwiskiem** +2 młotki
- Klejnoty, Srebro, Złoto** z **Kopalnią** +1 młotek
- Kopalnia bez surowców** +2 młotki
- Młyn wodny, Tartak, Warsztat** za każdy +1 młotek
- Kamieniołom, Kopalnia, Tartak** z **Torami kolej.** dod. +1 młotek

Budynki

- Kuźnia / Mennica*** +25% młotków
- Fabryka / Zakład produkcyjny*** +25% młotków
- z Energią** +50% młotków
- Elektrownia ciepła*** +10% młotków
- Elektrownia (wszystkie rodzaje)** dostarcza Energję
- Wał przeciwpowodziowy / Grobla*** pola nad rzeką +1 młotek
- Stocznia** +50% do tempa produkcji **Jednostek morskich**
- Laboratorium / Instytut badawczy*** +50% do tempa produkcji Statku kosmicznego

Cuda

- Huta Żelaza** z **Węgłem** +50% młotków
- Zapora Trzech Przełomów** z **Żelazem** +50% młotków
- Angkor Vat (do Komputerów)** dostarcza Energję dla wszystkich miast na kontynencie
- Statuy Moai** w każdym mieście za każdego **Kapłana** +1 młotek
- Epopeja Heroiczna** +100% do tempa produkcji **Jedn. wojskowych**
- Winda Kosmiczna** +50% do tempa produkcji Statku kosmicznego
- Wieża Eiffla** każde miasto otrzymuje **Wieżę nadawczą**
- Stonehenge (do Astronomii)** każde miasto otrzymuje **Pomnik**
- Mauzoleum Mauzolosza** +50% do czasu trwania Złotego Wieku
- Tadź Mahal** rozpoczyna Złoty Wiek

Korporacje

- Kompania Węglowa** z **Miedzią, Srebrem, Węgłem, Złotem, Żelazem** za każde źródło +1 młotek
- Kreatywne Konstrukcje** z **Alumiunium, Kamieniem, Marmurem, Miedzią, Żelazem** za każde źródło +0,5 młotka

Technologie

- Matematyka** ścinanie Lasu daje o **50%** więcej młotków
- Chemia, Gildie** każda z technologii daje **Warsztatom** +1 młotek
- Części zamienne** **Wiatrak, Młyn wodny** +1 młotek
- Óbróbka brązu** umożliwia ścinanie Lasu

Doktryny

- Nacjonalizacja** w każdym mieście +10% młotków
- Biurokracja** w Stolicy +50% młotków
- System kastowy** **Warsztat** +1 młotek

- Równouprawnienie** umożliwia opłacenie natychmiastowego ukończenia produkcji
- Zorganizowana religia** wszystkie miasta z **Religią państwową** +25% do tempa produkcji **Budynków**
- Państwo policyjne** +25% do tempa produkcji **Jedn. wojskowych**
- Niewolnictwo** umożliwia poświęcanie populacji w celu natychmiastowego ukończenia produkcji

Cechy przywódców

- Agresywny** +100% do tempa produkcji **Koszar** i **Stoczni**
- Ekspansywny** +100% do tempa produkcji **Spichlerza** i **Przystani** +25% do tempa produkcji **Robotnika** (dotyczy młotków)
- Filozoficzny** +100% do tempa produkcji **Uniwersytetu**
- Imperialistyczny** +50% do tempa produkcji **Osadnika** (młotki)
- Kreatywny** +100% do tempa prod. **Biblioteki, Teatru i Koloseum**
- Opiekuńczy** +100% do tempa produkcji **Murów** i **Zamku**
- Pracowity** +100% do tempa produkcji **Kuźni** +50% do tempa produkcji **Cudów**
- Uduchowiony** +100% do tempa produkcji **Świątyń** i **Chrystusa Zbawiciela** (Cud Świata)
- Zorganizowany** +100% do tempa produkcji **Sądu, Fabryki** i **Latarni morskiej**

Nauka

Budynki

- Akademia** +50% do nauki
- Biblioteka / Madrasa*, Laboratorium / Instytut Badawczy*, Obserwatorium / Salon*, Uniwersytet** za każdy +25% do nauki
- Seowon*** +35% do nauki
- Klasztory (do Badań naukowych)** +10% do nauki

Cuda

- Internet** odkrywa wszystkie technologie posiadane przez co najmniej dwie znane cywilizacje
- Uniwersytet Oksfordzki** +100% do nauki
- Uniwersytet Sankorski (do Komputerów)** za każdy budynek **Religii państwowej** +2 kolby na turę
- Wyrocznia** 1 darmowa technologia

Korporacje

- Aluminium SA** z **Węgłem** za każde źródło +3 kolby
- Biopaliwa SA** z **Cukrem, Kukurydzą, Ryżem** za każde źródło +2 kolby

Technologie

- Alfabet** umożliwia handel technologiami
- Liberalizm** umożliwia przekierowanie produkcji na Naukę
- Liberalizm** pierwszy wynalazca otrzymuje darmową technologię

Doktryny

- Wolność wyznania** wszystkie miasta +10% do nauki
- System reprezentacji** wszystkie miasta za każdego **Specjalistę** +3 kolby

Stosunki dyplomatyczne** Relacje dypl. przy lub poniżej których propozycje będą odrzucone**

bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+4)	technologia: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy	Aleksander
ulubiona doktryna: +1 (+2)	sur. strategiczny: ostrożny	zaprzymanie handlu: ostrożny	
wspólne wyznaczenie: +1 (+4)	sur. luksusowy: zdenerwowany	zaprzymanie handlu z X: ostrożny	
odmienne wyznaczenie: -1	sur. żywnościowy: zdenerwowany	przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznaczenia: ostrożny	Asoka
bliskość granic: maks. -4	mapy: uprzejmy	pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy	
niższy/wyższy ranking: -2/0	otwarte granice: zdenerwowany	wasalizm: uprzejmy	
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+2)	technologia: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny	Bismarck
ulubiona doktryna: +1 (+4)	sur. strategiczny: zdenerwowany	zaprzymanie handlu: uprzejmy	
wspólne wyznaczenie: +1 (+7)	sur. luksusowy: wściekły	zaprzymanie handlu z X: zdenerwowany	
odmienne wyznaczenie: 0	sur. żywnościowy: wściekły	przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny	Boudika
bliskość granic: maks. -2	mapy: zdenerwowany	pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy	
niższy/wyższy ranking: 0/3	otwarte granice: wściekły	wasalizm: ostrożny	
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3)	technologia: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy	Brennus
ulubiona doktryna: +1 (+2)	sur. strategiczny: ostrożny	zaprzymanie handlu: ostrożny	
wspólne wyznaczenie: +1 (+3)	sur. luksusowy: zdenerwowany	zaprzymanie handlu z X: zdenerwowany	
odmienne wyznaczenie: 0	sur. żywnościowy: wściekły	przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny	Churchill
bliskość granic: maks. -4	mapy: ostrożny	pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy	
niższy/wyższy ranking: -1/0	otwarte granice: zdenerwowany	wasalizm: uprzejmy	
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4)	technologia: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: ostrożny	Cynus
ulubiona doktryna: +1 (+3)	sur. strategiczny: ostrożny	zaprzymanie handlu: zdenerwowany	
wspólne wyznaczenie: +1 (+6)	sur. luksusowy: zdenerwowany	zaprzymanie handlu z X: ostrożny	
odmienne wyznaczenie: -2	sur. żywnościowy: wściekły	przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: uprzejmy	Cyryl
bliskość granic: maks. -2	mapy: ostrożny	pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy	
niższy/wyższy ranking: -2/0	otwarte granice: zdenerwowany	wasalizm: uprzejmy	
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+4)	technologia: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny	Cyryl
ulubiona doktryna: +1 (+5)	sur. strategiczny: zdenerwowany	zaprzymanie handlu: ostrożny	
wspólne wyznaczenie: +1 (+3)	sur. luksusowy: wściekły	zaprzymanie handlu z X: zdenerwowany	
odmienne wyznaczenie: -1	sur. żywnościowy: wściekły	przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny	Cyryl
bliskość granic: maks. -2	mapy: ostrożny	pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy	
niższy/wyższy ranking: 0/0	otwarte granice: zdenerwowany	wasalizm: uprzejmy	
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3)	technologia: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: zdenerwowany	Cyryl
ulubiona doktryna: +1 (+2)	sur. strategiczny: zdenerwowany	zaprzymanie handlu: uprzejmy	
wspólne wyznaczenie: +1 (+4)	sur. luksusowy: wściekły	zaprzymanie handlu z X: ostrożny	
odmienne wyznaczenie: 0	sur. żywnościowy: zdenerwowany	przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny	Cyryl
bliskość granic: maks. -2	mapy: zdenerwowany	pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: uprzejmy	
niższy/wyższy ranking: 0/2	otwarte granice: wściekły	wasalizm: uprzejmy	

odwaga w ataku odnosi się do szans w walce (skala: bardzo wysoka – więcej ataków AI przy niższych szansach, wysoka, podwyższona, normalna); **burzenie miast** (skala: nigdy – 0%, prawie nigdy – 5%, bardzo rzadko – 10%, rzadko – 20%, umiarkowanie – 25%, często – 50%, bardzo często – 75%); **czas odmowy rozmów** (skala: krótki, umiarkowany, średni, długi, bardzo długi); **respekt wojenny** odnosi się do bonusu w relacjach między dwoma przywódcami – przyjmowana jest mniejsza z dwóch wartości (skala: 0–2).

** Dane bazują na kodzie XML; prezentują konsekwencje dyplomatyczne w relacjach, jakie mogą nastąpić w wyniku wyboru religii czy doktryny, zawarcia sojuszu itp. (w nawiasach podano maksymalne możliwe wartości): **bazowo** – relacje przy pierwszym kontakcie, modyfikowane przez Poziom trudności (zobacz: strona 74); **sojusz wojenny** – wypowiedzenie wojny i późniejsze jej prowadzenie przeciwko stronie trzeciej w odpowiedzi na żądanie lub prośbę przywódcy; **ulubiona doktryna** – bonus jaki można uzyskać za zgodność doktryn; **wspólne wyznaczenie** – bonus jaki można uzyskać za tę samą religię państwową; **odmienne wyznaczenie** – przeciwnie, bez dolnego limitu dla negatywnych relacji; **inne** (te same dla wszystkich przywódców): otwarte granice, handel surowcami, pakt obronny: +2 za każdą; przegrana wojna: -1.

*** Dane bazują na kodzie XML (skala: przyjacielski, uprzejmy, ostrożny, zdenerwowany, wściekły). Ponadto (dla wszystkich przywódców) **żądanie daniny** lub **udzielenie pomocy** przy lub poniżej relacji „ostrożny” będzie odrzucone.

Przywódcy, cechy i ich ulubione

	Czaka <i>Imperium Zulusów</i> Agresywny, Ekspansywny doktryna: Państwo policyjne religia: brak	preferuje: wojsko buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: ekstremalnie agresja: bardzo wysoka szpiegostwo: normalne handel techn.: niechętnie, 50%	znacznik relacji: 2 prawd. pokoju (%): 0/40/90/100 odwaga w ataku: wysoka burzenie miast: często czas odmowy rozmów: długi respekt wojenny: 2
	Czyngis Chan <i>Imperium Mongolskie</i> Agresywny, Imperialistyczny doktryna: Państwo policyjne religia: brak	preferuje: wojsko buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: bardzo często agresja: bardzo wysoka szpiegostwo: normalne handel techn.: niechętnie, 40%	znacznik relacji: 0 prawd. pokoju (%): 10/50/90/100 odwaga w ataku: wysoka burzenie miast: bardzo często czas odmowy rozmów: długi respekt wojenny: 2
	Dariusz I <i>Imperium Perskie</i> Zorganizowany, Finansowy doktryna: Państwo policyjne religia: brak	preferuje: złoto, wzrost buduje cuda: bardzo często trenuje wojsko: często agresja: średnia szpiegostwo: normalne handel techn.: umiarkowanie, 30%	znacznik relacji: 8 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 0
	De Gaulle <i>Imperium Francuskie</i> Pracowity, Charyzmatyczny doktryna: Państwo narodowe religia: Chrześcijaństwo	preferuje: produkcja, wzrost buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: dość często agresja: wysoka szpiegostwo: intensywne handel techn.: umiarkowanie, 40%	znacznik relacji: 0 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: krótki respekt wojenny: 2
	Elżbieta <i>Imperium Brytyjskie</i> Filozoficzny, Finansowy doktryna: Wolność wyznania religia: Chrześcijaństwo	preferuje: złoto, kultura buduje cuda: umiarkowanie trenuje wojsko: umiarkowanie agresja: niska szpiegostwo: intensywne handel techn.: chętnie, 40%	znacznik relacji: 9 prawd. pokoju (%): 10/50/90/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 0
	Fryderyk <i>Imperium Niemieckie</i> Filozoficzny, Zorganizowany doktryna: Równouprawnienie religia: Chrześcijaństwo	preferuje: produkcja buduje cuda: umiarkowanie trenuje wojsko: umiarkowanie agresja: średnia szpiegostwo: średnie handel techn.: umiarkowanie, 30%	znacznik relacji: 8 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: umiarkowany respekt wojenny: 0
	Gandhi <i>Imperium Indian</i> Uduchowiony, Filozoficzny doktryna: Równouprawnienie religia: Hinduizm	preferuje: kultura buduje cuda: bardzo rzadko trenuje wojsko: rzadko agresja: bardzo niska szpiegostwo: minimalne handel techn.: chętnie, 20%	znacznik relacji: 10 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: umiarkowany respekt wojenny: 0
	Gilgamesz <i>Imperium Sumeryjskie</i> Opiekuńczy, Kreatywny doktryna: Władza dziedziczna religia: brak	preferuje: wojsko, kultura buduje cuda: bardzo często trenuje wojsko: często agresja: wysoka szpiegostwo: normalne handel techn.: chętnie, 20%	znacznik relacji: 2 prawd. pokoju (%): 10/60/90/100 odwaga w ataku: wysoka burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: średni respekt wojenny: 2
	Hammurabi <i>Imperium Babilońskie</i> Zorganizowany, Agresywny doktryna: Biurokracja religia: brak	preferuje: kultura buduje cuda: bardzo często trenuje wojsko: często agresja: średnia szpiegostwo: normalne handel techn.: umiarkowanie, 40%	znacznik relacji: 8 prawd. pokoju (%): 20/70/100/100 odwaga w ataku: przeciętna burzenie miast: nigdy czas odmowy rozmów: długi respekt wojenny: 1

Zachowania SI*

Zdrowie i choroby

Surowce

- dostęp do Bananów, Jeleni, Krabów, Krów, Kukurydzy, Małży, Owiec, Pszenicy, Ryb, Ryżu, Świń za każde +1 do zdrowia

Budynki

- Szpital +3 do zdrowia
- Akwedukt / Baraj* / Hammam* +2 do zdrowia
- Ogród* +2 do zdrowia
- Apteka* +2 do zdrowia
- Spichlerz / Taras* z Kukurydzą, Przenicą, Ryżem za każde +1 do zdrowia

- Klep / Apteka* z Bananami, Cukrem, Przyprawami, Winem za każde +1 do zdrowia
- Supermarket / Centrum handlowe* z Jeleniami, Krowami, Owcami, Świniami za każde +1 do zdrowia
- Przystań / Cothon* z Krabami, Małżami, Rybami za każde +1 do zdrowia

- Transpost publiczny +1 do zdrowia
- z Ropą dod. +1 do zdrowia
- z Ochroną środowiska dod. +2 do zdrowia
- Centrum recyklingu brak chorób z budynków miejskich
- Kuźnia / Mennica*, Lotnisko, Laboratorium / Instytut badawczy*, Stocznia za każde +1 do chorób
- Fabryka / Zakład produkcyjny* +1 do chorób
- z Ropą, Węglem dod. za każde +2 do chorób
- Elektrownia węglowa / Elektrownia ciepła* +2 do chorób
- Park maszynowy +2 do chorób
- z Ropą, Węglem dod. za każde +1 do chorób

Cuda

- Wiszące Ogrody w każdym mieście +1 do zdrowia
- Park Narodowy brak chorób z populacji dod. usuwa w mieście dostęp do Węgla +2 do chorób
- Huta Żelaza +2 do chorób

Technologie

- Genetyka +3 do zdrowia
- Technologia przyszłości za każdą +1 do zdrowia
- Ekologia możliwość usuwania Odpadów radioaktywnych
- Obróbka żelaza możliwość usuwania Dżungli

Doktryny

- Ochrona środowiska +6 do zdrowia

Cechy przywódców

- Ekspansywny +2 do zdrowia

* unikalny budynek
** dla standardowej wielkości mapy, liczba zależy od jej rozmiaru

Zadowolenie

Surowce i Ulepszenia

- dostęp do Barwników, Cukru, Futra, Jedwabiu, Kadzidla, Klejnotów, Kości słoniowej, Przebojów filmowych, Przebojów muzycznych, Przebojów operowych, Przypraw, Srebra, Wielorybów, Wina, Złota za każde +1 do zadowolenia
- Rezerwat przyrody za każdy +1 do zadowolenia

Budynki

- Świątynie (wszystkie wyznania) +1 do zadowolenia
- Stupa budd. / Katedra chrz. / Akademia konf. / Mandir hind. / / Meczet isl. / Synagoga żyd. / Pagoda taoist. gdy dane wyznanie jest Religia państwową +2 do zadowolenia
- Kadzidłem dod. +1 do zadowolenia
- Koloseum / Ogród* / Rytualne boisko* +1 do zadowolenia
- za każde 20% wydatków na Kulturę dod. +1 do zadowolenia
- dodatkowy bonus Rytualnego boiska +2 do zadowolenia
- Amfiteatr* +2 do zadowolenia
- za każde 20% wydatków na Kulturę dod. +1 do zadowolenia
- z Przebojami muzycznymi dod. +1 do zadowolenia
- Teatr / Pawilon* z Barwnikami +1 do zadowolenia
- za każde 10% wydatków na Kulturę dod. +1 do zadowolenia
- Hipodrom* +1 do zadowolenia
- za każde 5% wydatków na Kulturę dod. +1 do zadowolenia
- z Końmi dod. +1 do zadowolenia
- Kuźnia / Mennica* z Klejnotami, Srebrem, Złotem za każde +1 do zadowolenia

- Rynek / Forum* z Futrem, Jedwabiem, Kością słoniową, Wielorybami za każde +1 do zadowolenia
- Centrum handlowe* z Przebojami filmowymi, Przebojami muzycznymi, Przebojami operowymi za każde +1 do zadowolenia
- Wieża nadawcza z Przebojami filmowymi, Przebojami muzycznymi, Przebojami operowymi za każde +1 do zadowolenia
- za każde 10% wydatków na Kulturę dod. +1 do zadowolenia
- Hammam* +2 do zadowolenia
- Mauzoleum* +2 do zadowolenia
- Wieżenie / Mauzoleum* -25% do niezadowolenia wojennego
- Ołtarz ofiarny* o 50% krótszy czas niezadowolenia z poświęcania ludności

Cuda

- Teatr Narodowy brak niezadowolenia
- Katedra Notre Dame +2 do zadowolenia
- z każdym mieście na kontynencie
- Broadway, Hollywood, Rock'n'Roll za każdy +1 do zadowolenia
- Góra Rushmore -25% znużenia wojną
- z każdym mieście na kontynencie

Technologie

- Technologia przyszłości za każdą +1 do zadowolenia

Doktryny

- System reprezentacji w 5 najw. miastach** +3 do zadowolenia
- Władza dziedziczna za każdą Jednostkę wojskową w mieście +1 do zadowolenia
- Wolność wyznania za każdą religię +1 do zadowolenia
- Nacjonalizm: Koszary / Ikhandas* +2 do zadowolenia
- Państwo policyjne -50% znużenia wojną

Cechy przywódców

- Charyzmatyczny w każdym mieście +1 do zadowolenia
- Charyzmatyczny: Wieża nadawcza +1 do zadowolenia
- Pomnik / Obelisk* / Stela* / Totem* +1 do zadowolenia

Specjalista i bonusy

Budynki odpowiedzialne za dostępność specjalistów

	Artysta +1 kolba, +4 do kultury +3 do tempa narodzin Wielkich Ludzi	Teatr / Pawilon* (2), Amfiteatr* (2), Wieża nadawcza (2), Teatr Narodowy (3) 1 darmowy z Salonu*
	Inżynier +2 młotek +3 do tempa narodzin Wielkich Ludzi	Kuźnia / Mennica* (1), Fabryka (2), Zakład produkcyjny* (4), Park maszynowy (2), Huta Żelaza (3) 1 darmowy z Parku maszynowego
	Kapłan +1 młotek, +1 do złota +3 do tempa narodzin Wielkich Ludzi	Stupa buddyjska (2), Katedra chrześcijańska (2), Akademia konfucjańska (2), Mandir hinduski (2), Meczet islamski (2), Synagoga żydowska (2), Pagoda taoistyczna (2), Madrasa* (2), Obelisk* (2), wszystkie Świątynie (1), Angkor Vat (3), wszystkie Sanktuaria (3) 1 darmowy ze Świątyni Artemidy
	Kupiec +3 do złota +3 do tempa narodzin Wielkich Ludzi	Sklep / Apteka* (2), Rynek / Forum* (2), Wall Street (3)
	Naukowiec +3 kolby +3 do tempa narodzin Wielkich Ludzi	Biblioteka / Madrasa* (2), Obserwatorium / Salon* (1), Laboratorium / Instytut badawczy* (1), Uniwersytet Oksfordzki (3) 2 darmowych z Instytutu badawczego*, 2 darmowych z Wielkiej Biblioteki 1 darmowy za każdy Rezerwat przyrody (wymaga Parku Narodowego)
	Szpieg +1 kolba, +4 do szpiegostwa +3 do tempa narodzin Wielkich Ludzi	Sąd / Ołtarz ofiarny* / Ratusz* / Ziggurat* (1), Więzienie / Mauzoleum* (2), Agencja wywiadu (2), Biuro bezpieczeństwa (2), Kreml (2)
	Obywatel +1 młotek może być zmieniony w Specjalistę	1 darmowy Specjalista (dowolny z dostępnych) ze Statuty Wolności (w każdym mieście na tym samym kontynencie)
	Wielki Artysta +3 do złota, +12 do kultury Wielki Artysta osiedlony w mieście	1 darmowy dla pierwszego wynalazcy Muzyki cuda zwiększające szanse narodzin Wielkiego Artysty: Broadway, Ermitaż, Epopeja Heroiczna, Epopeja Narod., Góra Rushmore, Hollywood, Kaplica Sykstyńska, Katedra Notre Dame, Mauzoleum Mauzolosza, Partenon, Rock 'n' Roll, Posąg Zeusa, Tadz Mahal, Teatr Narod.
	Wielki Generał +2 EXP dla każdej nowej jedn. wojskowej Wielki Generał osiedlony w mieście	1 darmowy dla pierwszego odkrywcy Faszyzmu zwycięstwa odnoszone w walce zwiększają szanse na otrzymanie darmowego Wielkiego Generała
	Wielki Inżynier +3 młotki, +3 kolby Wielki Inżynier osiedlony w mieście	1 darmowy dla pierwszego wynalazcy Syntezy termojądrowej cuda zwiększające szanse narodzin Wielkiego Inżyniera: Chrystus Zbawiciel, Hagia Sophia, Huta Żelaza, Piramidy, Wiszące Ogrody, Zapora Trzech Przełomów
	Wielki Kupiec +1 do żywności, +6 do złota Wielki Kupiec osiedlony w mieście	1 darmowy dla pierwszego wynalazcy Ekonomii cuda zwiększające szanse narodzin Wielkiego Kupca: Kolos Rodyjski, ONZ, Statua Wolności, Świątynia Artemidy, Wall Street, Wersal, Wielka Latarnia Morska, Wieża Eiffa
	Wielki Naukowiec +1 młotek, +6 kolby Wielki Naukowiec osiedlony w mieście	1 darmowy dla pierwszego wynalazcy Fizyki cuda zwiększające szanse narodzin Wielkiego Naukowca: Czerwony Krzyż, Park Narodowy, Uniwersytet Oksfordzki, Uniwersytet Sankorski, Wielka Biblioteka, Winda Kosmiczna
	Wielki Prorok +2 młotki, +5 do złota Wielki Prorok osiedlony w mieście	cuda zwiększające szanse narodzin Wielkiego Proroka: Angkor Vat, Chichen Itza, Pałac Apostolski, Shwedagon, Spiralny Minaret, Statuy Moai, Stonehenge, Wrocznia
	Wielki Szpieg +3 kolby, +12 do szpiegostwa Wielki Szpieg osiedlony w mieście	1 darmowy dla pierwszego wynalazcy Komunizmu cuda zwiększające szanse narodzin Wielkiego Szpiega: Akademia West Point, Kreml, Pentagon, Scotland Yard, Wielki Mur, Zakazane Miasto

*unikalny budynek

Stosunki dyplomatyczne** Relacje dypl. przy lub poniżej których propozycje będą odrzucone**

bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+3) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -2/0	technologia: ostrożny sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -1/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+6) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+3) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -2/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: ostrożny wasalizm: uprzejmy
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: 0/+1	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: przyjaźnielski otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+2	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: ostrożny otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: zdenerwowany
bazowo: 2, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+6) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+1	technologia: brak sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: brak sur. żywnościowy: brak mapy: brak otwarte granice: brak	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: zdenerwowany
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -2/0	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy

Czaka

Czyngis Chan

Dariusz I

De Gaulle

Elizbieta

Fryderyk

Gandhi

Gilgamesz

Hammurabi

Przywódcy, cechy i ich ulubione

Hannibal
Imperium Kartagińczyków
Finansowy, Charyzmatyczny
doktryna: Wolny rynek
religia: brak

Hatshepsut
Imperium Egipskie
Uduchowiony, Kreatywny
doktryna: Zorganizowana religia
religia: brak

Huayna Capac
Imperium Inków
Pracowity, Finansowy
doktryna: Władza dziedziczna
religia: brak

Izabela
Imperium Hiszpańskie
Uduchowiony, Ekspansywny
doktryna: Teokracja
religia: Chrześcijaństwo

Jan II
Imperium Portugalskie
Imperialistyczny, Ekspansywny
doktryna: Władza dziedziczna
religia: Chrześcijaństwo

Juliusz Cezar
Imperium Rzymskie
Zorganizowany, Imperialistyczny
doktryna: System reprezentacji
religia: brak

Justynian I
Imperium Bizantyjskie
Uduchowiony, Imperialistyczny
doktryna: Teokracja
religia: Chrześcijaństwo

Karol Wielki
Imperium Św. Państwa Rzymskiego
Imperialistyczny, Opiekuńczy
doktryna: System wasalny
religia: Chrześcijaństwo

Katarzyna
Imperium Rosyjskie
Kreatywny, Imperialistyczny
doktryna: Władza dziedziczna
religia: Chrześcijaństwo

Zachowania SI*

preferuje: wojsko, złoto
buduje cuda: bardzo rzadko
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 30%

znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: wysoka
burzenie miast: bardzo rzadko
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 2

preferuje: kultura, religia
buduje cuda: bardzo często
trenuje wojsko: umiarkowanie
agresja: średnia
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 30%

znacznik relacji: 9
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 0

preferuje: złoto, produkcja
buduje cuda: bardzo często
trenuje wojsko: dość często
agresja: wysoka
szpiegostwo: średnie
handel techn.: niechętnie, 30%

znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: bardzo rzadko
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 2

preferuje: religia
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: dość często
agresja: średnia
szpiegostwo: wysokie
handel techn.: niechętnie, 60%

znacznik relacji: 6
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: umiarkowanie
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 1

preferuje: nauka, wojsko
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: dość często
agresja: średnia
szpiegostwo: intensywne
handel techn.: chętnie, 40%

znacznik relacji: 6
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1

preferuje: wojsko, produkcja
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: niechętnie, 40%

znacznik relacji: 4
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1

preferuje: religia, wojsko
buduje cuda: często
trenuje wojsko: bardzo często
agresja: wysoka
szpiegostwo: intensywne
handel techn.: chętnie, 30%

znacznik relacji: 4
prawd. pokoju (%): 30/80/100/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 1

preferuje: wojsko, religia
buduje cuda: rzadko
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: chętnie, 30%

znacznik relacji: 6
prawd. pokoju (%): 20/60/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1

preferuje: kultura, wojsko
buduje cuda: często
trenuje wojsko: dość często
agresja: wysoka
szpiegostwo: bardzo wysokie
handel techn.: chętnie, 20%

znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 0/20/80/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 2

Doktryna

Koszt Efekty

Kto je preferuje?

System kastowy

odkrywana z Kodeksem prawnym

- dozwolona nieograniczona liczba **Artystów, Kupców i Naukowców**
- +1 młotek z **Warsztatu**

Wang Kon

Emancypacja

odkrywana z Demokracją

- podwojone tempo wzrostu **Chatki, Osady i Wioski**
- niezadowolenie u cywilizacji bez wprowadzonej Emancypacji

Lincoln

Decentralizacja

niski

—

Merkantylizm

odkrywana z Bankowością

- 1 darmowy **Specjalista** w każdym mieście
- brak zagranicznych Szlaków handlowych
- zagraniczne **Korporacje** nie przynoszą profitów

Roosevelt,
Tokugawa

Wolny rynek

odkrywana z Ekonomią

- -25% kosztów utrzymania **Korporacji**
- +1 Szlak handlowy w każdym mieście

Hannibal,
Mansa Musa

Nacjonalizacja

odkrywana z Komunizmem

- brak kosztów utrzymania z odległości do **Pałacu**
- **Korporacje** nie przynoszą profitów
- +10% młotków w każdym mieście
- +1 do żywności z **Warsztatu i Wiatraka**

Mao Zedong,
Stalin

Ochrona środowiska

odkrywana z Medycyną

- +25% kosztów utrzymania **Korporacji**
- +6 do zdrowia we wszystkich miastach
- +2 do zdrowia z **Transportu publicznego**
- +2 do handlu z **Wiatraka i Rezerwatu przyrody**

Siedzący Byk

Pogaństwo

niski

—

Zorganizowana religia

odkrywana z Monoteizmem

- **Misjonarze** dostępni bez konieczności budowy **Klasztoru**
- +25% do tempa produkcji budynków w miastach z **Religią państwową**

Brennus, Hatshepsut,
Ramzes II, Surjawarman II

Teokracja

odkrywana z Teologią

- +2 do doświadczenia dla każdej nowej jednostki w miastach z **Religią państwową**
- brak rozprzestrzeniania się wyznań innych niż **Religia państwowa**

Izabela, Justynian I,
Saladyn, Zera Jaykob

Pacyfizm

odkrywana z Filozofią

- +100% do tempa narodzin **Wielkich Ludzi** w miastach z **Religią państwową**
- +1 do kosztu utrzymania każdej jednostki wojskowej

—

Wolność wyznania

odkrywana z Liberalizmem

- brak **Religii państwowej**
- +1 do zadowolenia za każdą **Religię**
- +10% do nauki we wszystkich miastach

Asoka, Dariusz I, Elżbieta,
Wilhelm I Orański

* Dotyczy **Małego i Normalnego** rozmiaru świata. Szczegóły – zobacz: strona 75, kolumna „Domyślne”.

** Maksymalna liczba jednostek jest zależna od rozmiaru świata. Szczegóły – zobacz: strona 75, kolumna „Niektóre mnożniki”.

Doktryna	Koszt	Efekty	Kto je preferuje?	
 Despotyzm	niski	—	—	Rząd
 Władza dziedziczna <i>odkrywana z Monarchią</i>	niski	+1 do zadowolenia za każdą jednostkę wojskową stacjonującą w mieście	Gilgamesz, Huayna Capac, Jan II, Katarzyna, Ludwik XIV, Pacal II, Ragnar, Sulejman	
 System reprezentacji <i>odkrywana z Konstytucją</i>	średni	+3 do nauki za każdego Specjalistę +3 do zadowolenia w pięciu największych miastach	Juliusz Cezar, Napoleon, Oktawian August, Perykles, Wiktorja	
 Państwo policyjne <i>odkrywana z Faszyzmem</i>	wysoki	+25% do tempa produkcji jednostek wojskowych -50% znużenia wojną	Czaka, Czyngis Chan, Montezuma	
 Równouprawnienie <i>odkrywana z Demokracją</i>	średni	+1 młotek z Miasteczka możliwość zapłaty złotem za przyspieszone ukończenie produkcji w mieście	Boudika, Fryderyk, Gandhi	
 Barbarzyństwo	niski	—	—	
 System wasalny <i>odkrywana z Feudalizmem</i>	wysoki	+2 punkty doświadczenia dla każdej nowej jednostki zwiększa liczbę jednostek nie wymagających kosztów utrzymania (liczba jest zależna od wielkości mapy)	Aleksander, Cyrus, Karol Wielki, Mehmed II	
 Biurokracja <i>odkrywana z Adm. Państwową</i>	wysoki	+50% młotków i złota w stolicy	Hammurabi, Kubilaj Chan, Piotr, Qin Shi Huang	
 Państwo narodowe <i>odkrywana z Nacjonalizmem</i>	brak	możliwość rekrutacji jednostek (1 na turę w jednym mieście)** +25% do szpiegowstwa we wszystkich miastach +2 do zadowolenia z Koszar	Bismarck, Churchill, De Gaulle	
 Wolność słowa <i>odkrywana z Liberalizmem</i>	niski	+100% do kultury we wszystkich miastach +2 do handlu z Miasteczka	Waszyngton	
 Struktura plemienna	niski	—	—	System prawny
 Niewolnictwo <i>odkrywana z Obróbką brązu</i>	średni	możliwość poświęcenia mieszkańców za przyspieszone ukończenie produkcji w mieście (powoduje niezadowolenie)	—	
 Pańszczyzna <i>odkrywana z Feudalizmem</i>	niski	Robotnicy budują Ulepszenia o 50% szybciej	—	

System prawny

Zatrudnienie

Stosunki dyplomatyczne** Relacje dypl. przy lub poniżej których propozycje będą odrzucone**

bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -1/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Hannibal
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+2	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: wściekły otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny	
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: ostrożny otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny	Huayna Capac
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+6) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: uprzejmy pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Izabela
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+3) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny	Jan II
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+3) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -1/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Juliusz Cezar
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+6) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -2/0	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: przyjacielski pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Justynian I
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+6) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: ostrożny otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: uprzejmy pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Karol Wielki
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -2/0	technologia: brak sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: uprzejmy otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: przyjacielski zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: zdenerwowany, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: zdenerwowany	Katarzyna

Hannibal

Hatszepsut

Huayna Capac

Izabela

Jan II

Juliusz Cezar

Justynian I

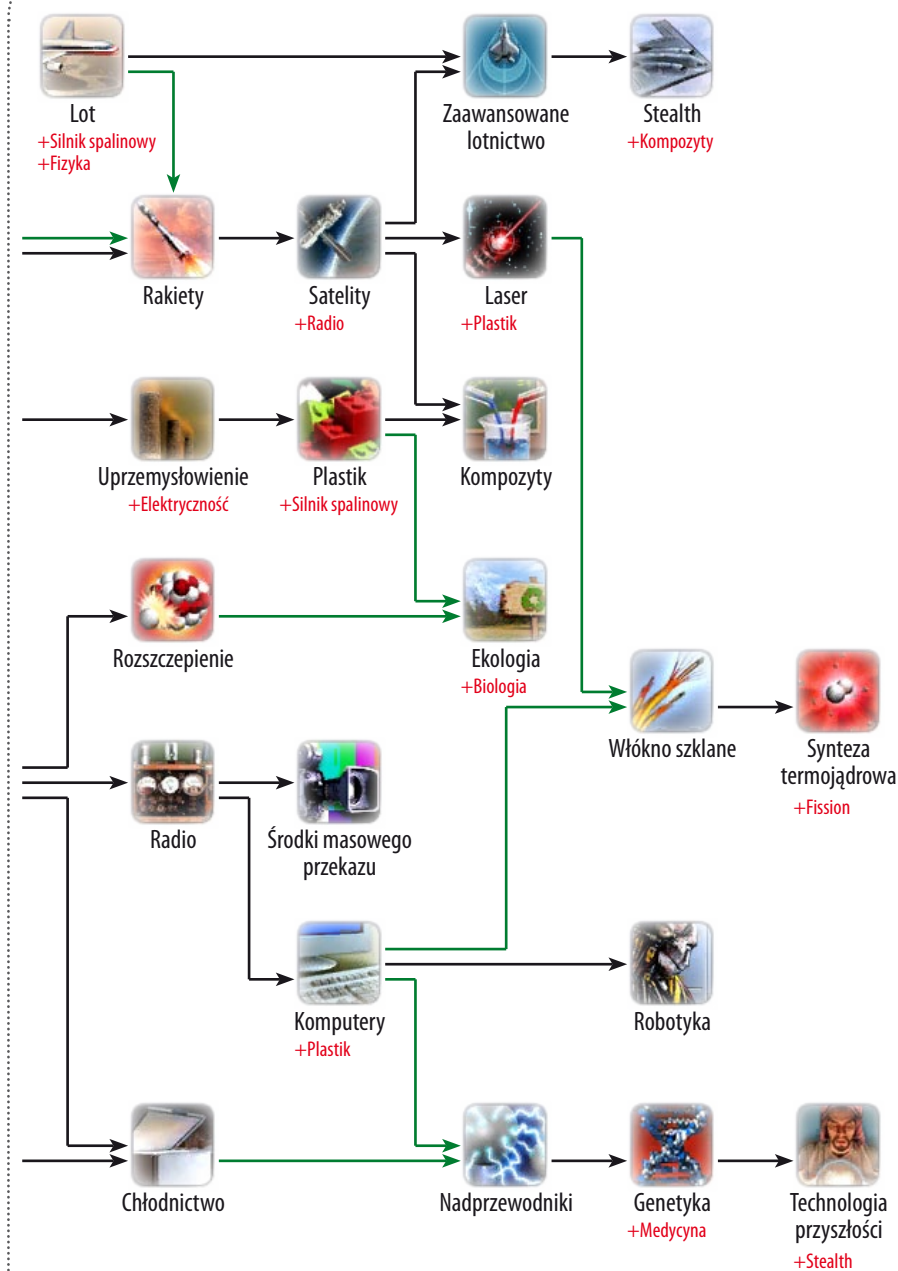
Karol Wielki

Katarzyna

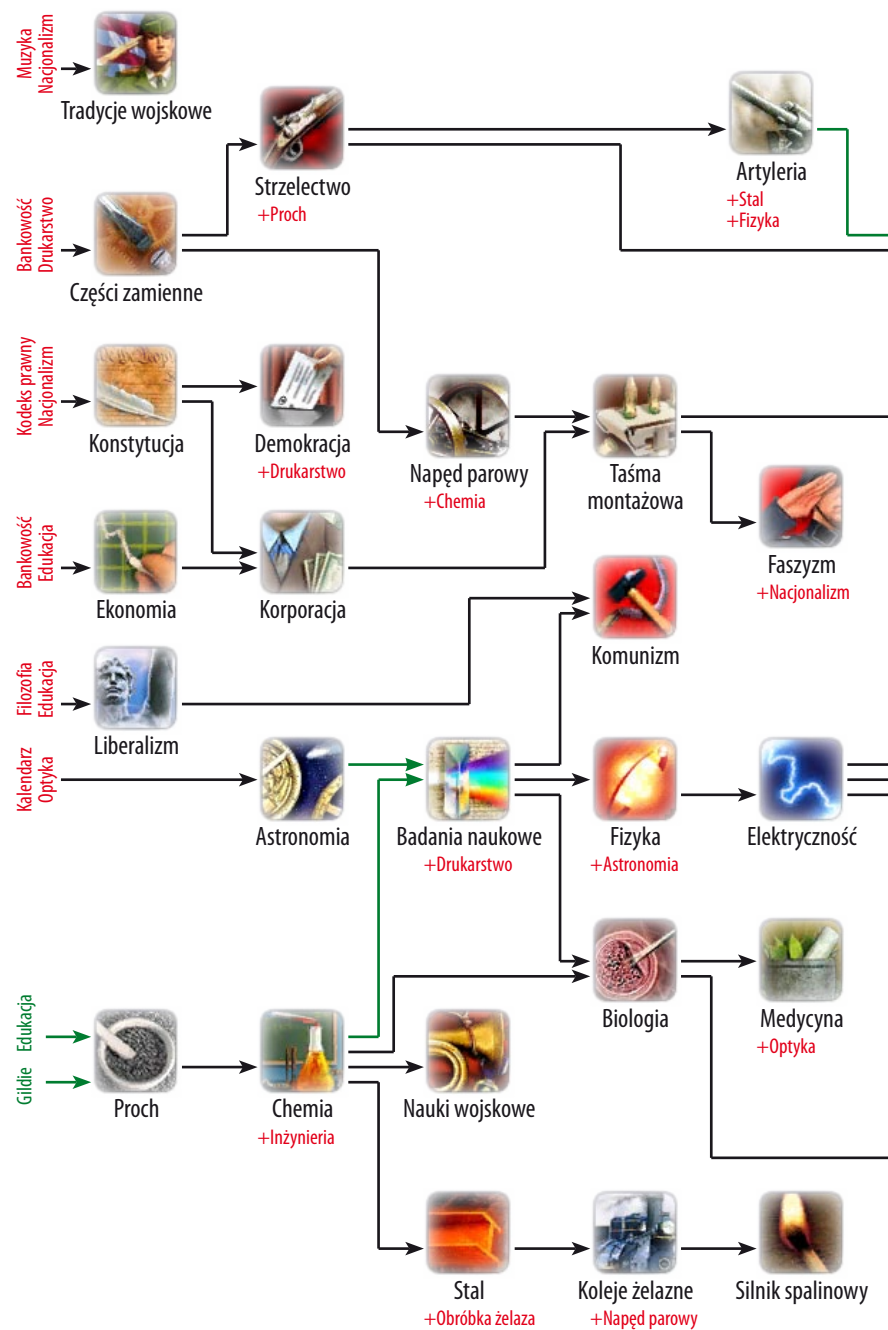
Przywódcy, cechy i ich ulubione

Kubilaj Chan
*Imperium Mongolskie*Agresywny, Kreatywny
doktryna: Biurokracja
religia: Buddyzm**Lincoln**
*Imperium Amerykańskie*Filozoficzny, Charyzmatyczny
doktryna: Emancypacja
religia: Chrześcijaństwo**Ludwik XIV**
*Imperium Francuskie*Pracowity, Kreatywny
doktryna: Władza dziedziczna
religia: Chrześcijaństwo**Mansa Musa**
*Imperium Malijskie*Uduchowiony, Finansowy
doktryna: Wolny Rynek
religia: Islam**Mao Zedong**
*Imperium Chińskie*Ekspansywny, Opiekuńczy
doktryna: Nacjonalizacja
religia: brak**Mehmed II**
*Imperium Osmańskie*Ekspansywny, Zorganizowany
doktryna: System wasalny
religia: Islam**Montezuma**
*Imperium Azteków*Agresywny, Uduchowiony
doktryna: Państwo policyjne
religia: brak**Napoleon**
*Imperium Francuskie*Zorganizowany, Charyzmatyczny
doktryna: System reprezentacji
religia: Chrześcijaństwo**Oktavian August**
*Imperium Rzymskie*Imperialistyczny, Pracowity
doktryna: System reprezentacji
religia: brak

Zachowania SI*

preferuje: wojsko, kultura
buduje cuda: często
trenuje wojsko: dość często
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 30%znacznik relacji: 1
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: umiarkowanie
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 2preferuje: nauka, wzrost
buduje cuda: często
trenuje wojsko: dość często
agresja: niska
szpiegostwo: intensywne
handel techn.: umiarkowanie, 30%znacznik relacji: 9
prawd. pokoju (%): 40/80/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 0preferuje: kultura, wojsko
buduje cuda: ekstremalnie
trenuje wojsko: często
agresja: średnia
szpiegostwo: wysokie
handel techn.: niechętnie, 30%znacznik relacji: 1
prawd. pokoju (%): 0/20/80/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 2preferuje: złoto, religia
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: dość często
agresja: bardzo niska
szpiegostwo: bardzo niskie
handel techn.: bardzo chętnie, 0%znacznik relacji: 9
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 0preferuje: wzrost, produkcja
buduje cuda: bardzo rzadko
trenuje wojsko: dość często
agresja: średnia
szpiegostwo: bardzo wysokie
handel techn.: niechętnie, 50%znacznik relacji: 1
prawd. pokoju (%): 0/30/80/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 2preferuje: wojsko, kultura
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: ekstremalnie
agresja: wysoka
szpiegostwo: intensywne
handel techn.: niechętnie, 40%znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: umiarkowanie
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1preferuje: wojsko, religia
buduje cuda: nigdy
trenuje wojsko: bardzo często
agresja: bardzo wysoka
szpiegostwo: umiarkowane
handel techn.: niechętnie, 50%znacznik relacji: 0
prawd. pokoju (%): 0/30/80/100
odwaga w ataku: wysoka
burzenie miast: często
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 2preferuje: wojsko, złoto
buduje cuda: bardzo rzadko
trenuje wojsko: ekstremalnie
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 60%znacznik relacji: 0
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: bardzo wysoka
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 2preferuje: produkcja, wojsko
buduje cuda: bardzo często
trenuje wojsko: dość często
agresja: średnia
szpiegostwo: normalne
handel techn.: chętnie, 40%znacznik relacji: 8
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1PRZEWODNIK REFERENCYJNY
wersja ekonomiczna

zielone ścieżki oznaczają, że tylko jedna z poprzedzających technologii jest wymagana
 ścieżki oznaczone na czarno oraz technologie oznaczone na czerwono są obligatoryjne

Stosunki dyplomatyczne** Relacje dypl. przy lub poniżej których propozycje będą odrzucone**

bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+4) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: 0/+3	technologia: wściekły sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: ostrożny otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+2) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznaczenie: +1 (+4) odmienne wyznaczenie: -2 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -2/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: zdenerwowany
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+6) odmienne wyznaczenie: -2 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+4	technologia: wściekły sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: brak sur. żywnościowy: brak mapy: zdenerwowany otwarte granice: brak	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: wściekły przyjęcie doktryny: zdenerwowany, zmiana wyznaczenia: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: zdenerwowany
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+6) wspólne wyznaczenie: +1 (+2) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+4) odmienne wyznaczenie: -2 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+3	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznaczenie: +1 (+2) odmienne wyznaczenie: -2 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -3/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+5) wspólne wyznaczenie: +1 (+4) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+3) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy

Kubilai Chan

Lincoln

Ludwik XIV

Mansa Musa

Mao Zedong

Mehmed II

Montezuma

Napoleon

Oktawian

August

Przywódcy

Przywódcy, cechy i ich ulubione

Pacal II*Imperium Majów*

Finansowy, Ekspansywny
doktryna: Władza dziedziczna
religia: brak

Perykles*Imperium Greckie*

Filozoficzny, Kreatywny
doktryna: System reprezentacji
religia: brak

Piotr*Imperium Rosyjskie*

Filozoficzny, Ekspansywny
doktryna: Biurokracja
religia: Chryścijaństwo

Qin Shi Huang*Imperium Chińskie*

Pracowity, Opiekuńczy
doktryna: Biurokracja
religia: Taoizm

Ragnar*Imperium Wikingów*

Finansowy, Agresywny
doktryna: Władza dziedziczna
religia: brak

Ramzes II*Imperium Egipskie*

Uduchowiony, Pracowity
doktryna: Zorganizowana religia
religia: brak

Roosevelt*Imperium Amerykańskie*

Pracowity, Zorganizowany
doktryna: Merkantyizm
religia: Chryścijaństwo

Saladyn*Imperium Arabskie*

Opiekuńczy, Uduchowiony
doktryna: Teokracja
religia: Islam

Siedzący Byk*Imperium Indian*

Filozoficzny, Opiekuńczy
doktryna: Ochrona środowiska
religia: brak

Zachowania SI*

preferuje: kultura, wzrost
buduje cuda: bardzo często
trenuje wojsko: dość często
agresja: niska
szpiegostwo: normalne
handel techn.: niechętnie, 50%

znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: bardzo rzadko
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 0

preferuje: produkcja, nauka
buduje cuda: bardzo często
trenuje wojsko: dość często
agresja: umiarkowana
szpiegostwo: normalne
handel techn.: chętnie, 10%

znacznik relacji: 6
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 0

preferuje: nauka, wzrost
buduje cuda: często
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: wysokie
handel techn.: chętnie, 10%

znacznik relacji: 1
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: wysoka
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 2

preferuje: produkcja, wzrost
buduje cuda: często
trenuje wojsko: umiarkowanie
agresja: niska
szpiegostwo: średnie
handel techn.: niechętnie, 30%

znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 0/30/80/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 2

preferuje: wojsko
buduje cuda: bardzo rzadko
trenuje wojsko: ekstremalnie
agresja: bardzo wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: niechętnie, 30%

znacznik relacji: 0
prawd. pokoju (%): 0/50/90/100
odwaga w ataku: bardzo wysoka
burzenie miast: często
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 2

preferuje: kultura, produkcja
buduje cuda: ekstremalnie
trenuje wojsko: umiarkowanie
agresja: średnia
szpiegostwo: normalne
handel techn.: chętnie, 60%

znacznik relacji: 6
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 0

preferuje: produkcja, złoto
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: umiarkowanie
agresja: niska
szpiegostwo: wysokie
handel techn.: chętnie, 30%

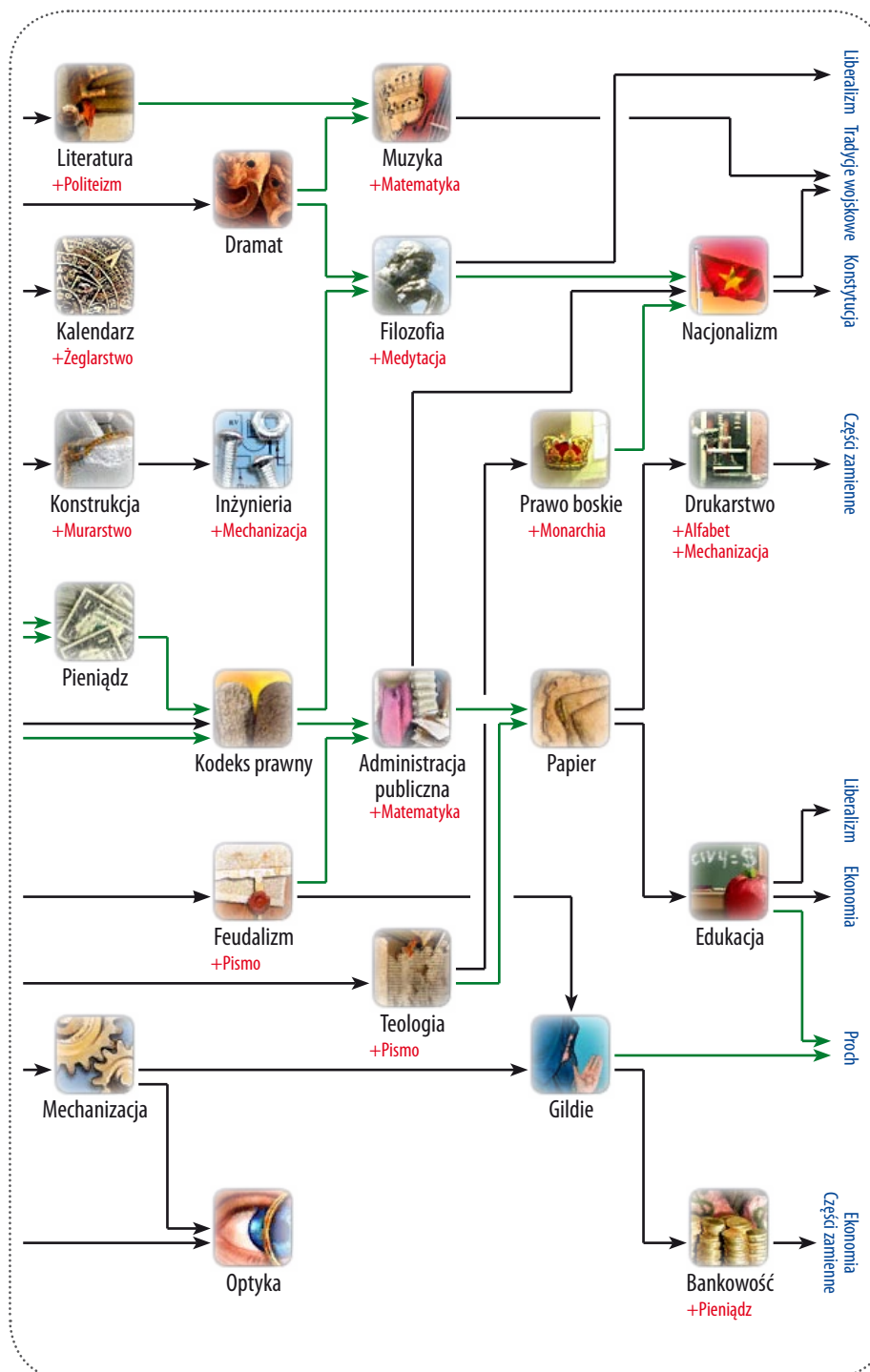
znacznik relacji: 8
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 0

preferuje: wojsko, religia
buduje cuda: bardzo rzadko
trenuje wojsko: często
agresja: średnia
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 40%

znacznik relacji: 4
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1

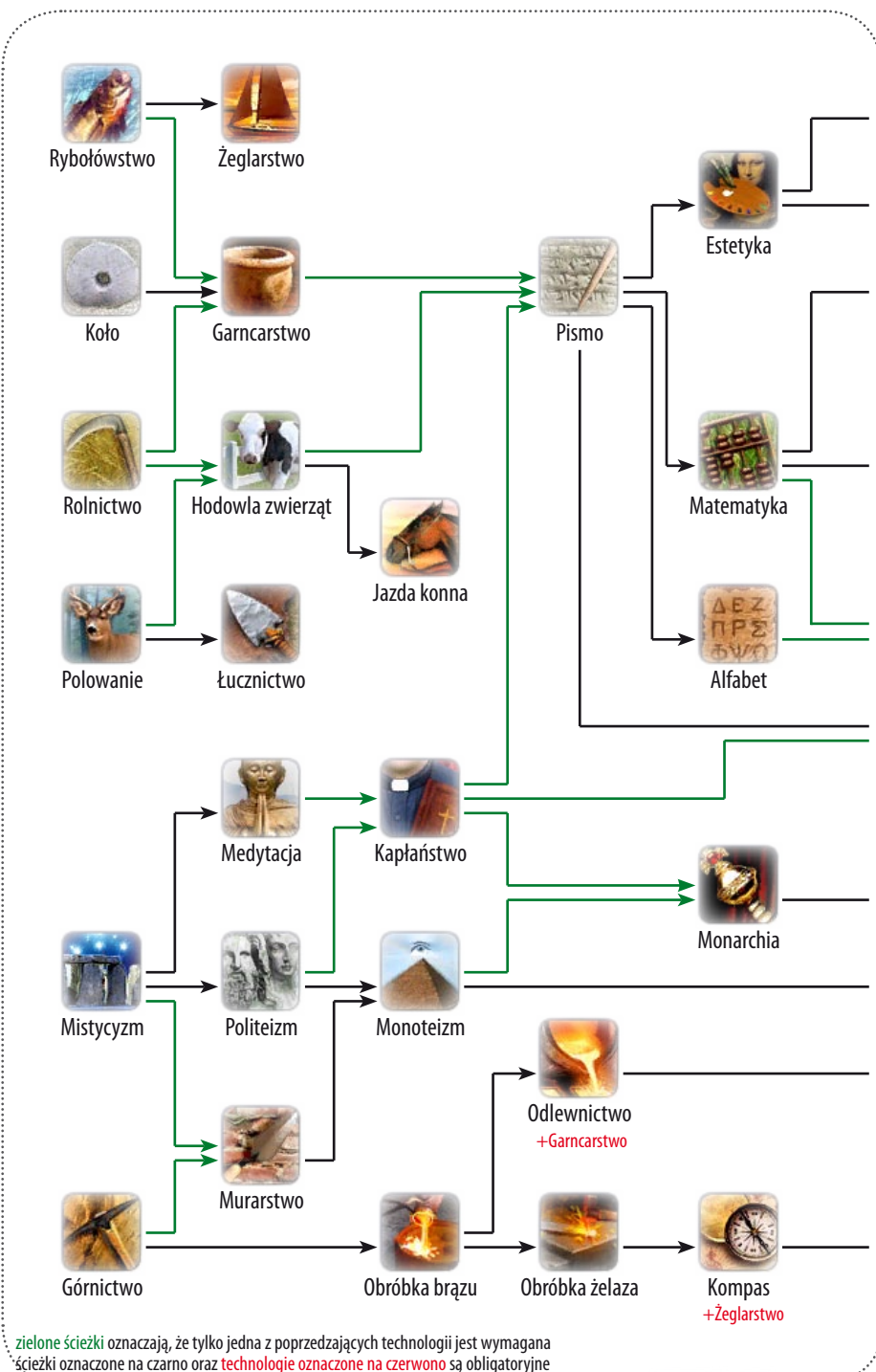
preferuje: wojsko, wzrost
buduje cuda: nigdy
trenuje wojsko: bardzo często
agresja: średnia
szpiegostwo: wysokie
handel techn.: niechętnie, 80%

znacznik relacji: 8
prawd. pokoju (%): 50/90/100/100
odwaga w ataku: wysoka
burzenie miast: rzadko
czas odmowy rozmów: bardzo długi
respekt wojenny: 0

PRZEWODNIK REFERENCYJNY
wersja ekonomiczna

Stosunki dyplomatyczne** Relacje dypl. przy lub poniżej których propozycje będą odrzucone**

bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+5) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: ostrożny otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Pacal II
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/0	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: ostrożny otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Perykles
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+2) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -2/+2	technologia: wściekły sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: ostrożny wasalizm: uprzejmy	Piotr
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+5) wspólne wyznanie: +1 (+4) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: -1/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: ostrożny wasalizm: uprzejmy	Qin Shi Huang
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+2	technologia: ostrożny sur. strategiczny: uprzejmy sur. luksusowy: uprzejmy sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Ragnar
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznanie: +1 (+6) odmienne wyznanie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: uprzejmy otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznania: uprzejmy pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: ostrożny wasalizm: uprzejmy	Ramzes II
bazowo: 1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+5) wspólne wyznanie: +1 (+3) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -1/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Roosevelt
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+1) wspólne wyznanie: +1 (+5) odmienne wyznanie: -2 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: 0/+2	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: ostrożny otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: uprzejmy pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny	Saladyn
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+2) wspólne wyznanie: +1 (+2) odmienne wyznanie: 0 bliskość granic: maks. -4 niższy/wyższy ranking: 0/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: wściekły otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: zdenerwowany zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznania: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy	Siedzący Byk

PRZEWODNIK REFERENCYJNY

wersja ekonomiczna

Przywódcy, cechy i ich ulubione

Stalin*Imperium Rosyjskie*Pracowity, Agresywny
doktryna: Nacjonalizacja
religia: brak**Sulejman***Imperium Osmańskie*Imperialistyczny, Filozoficzny
doktryna: Władza dziedziczna
religia: Islam**Surjawarman II***Imperium Khmerskie*Ekspansywny, Kreatywny
doktryna: Zorganizowana religia
religia: Buddyzm**Tokugawa***Imperium Japońskie*Opiekuńczy, Agresywny
doktryna: Merkantyizm
religia: Buddyzm**Wang Kon***Imperium Koreańskie*Finansowy, Opiekuńczy
doktryna: System kastowy
religia: Konfucjanizm**Waszyngton***Imperium Amerykańskie*Ekspansywny, Charyzmatyczny
doktryna: Wolność słowa
religia: Chrześcijaństwo**Wilhelm I Orański***Imperium Holenderskie*Kreatywny, Finansowy
doktryna: Wolność wyznania
religia: Chrześcijaństwo**Wiktoria***Imperium Brytyjskie*Imperialistyczny, Finansowy
doktryna: System reprezentacji
religia: Chrześcijaństwo**Zera Jaykob***Imperium Etiopskie*Kreatywny, Zorganizowany
doktryna: Teokracja
religia: Chrześcijaństwo

Zachowania SI*

preferuje: wojsko, produkcja
buduje cuda: często
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: ekstremalne
handel techn.: niechętnie, 80%znacznik relacji: 2
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: umiarkowanie
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1preferuje: kultura, wojsko
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: średnie
handel techn.: umiarkowanie, 40%znacznik relacji: 4
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: prawie nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1preferuje: złoto, kultura
buduje cuda: bardzo często
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 50%znacznik relacji: 1
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: umiarkowanie
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1preferuje: nauka, wojsko
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: często
agresja: wysoka
szpiegostwo: bardzo niskie
handel techn.: niechętnie, 100%znacznik relacji: 1
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: umiarkowanie
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 2preferuje: złoto, nauka
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: dość często
agresja: wysoka
szpiegostwo: intensywne
handel techn.: umiarkowanie, 20%znacznik relacji: 8
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: bardzo rzadko
czas odmowy rozmów: umiarkowany
respekt wojenny: 0preferuje: wojsko, wzrost
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: dość często
agresja: średnia
szpiegostwo: wysokie
handel techn.: umiarkowanie, 30%znacznik relacji: 8
prawd. pokoju (%): 20/70/100/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 0preferuje: złoto, nauka
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: dość często
agresja: wysoka
szpiegostwo: normalne
handel techn.: chętnie, 15%znacznik relacji: 4
prawd. pokoju (%): 10/50/80/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 0preferuje: złoto, wzrost
buduje cuda: często
trenuje wojsko: dość często
agresja: średnia
szpiegostwo: intensywne
handel techn.: umiarkowanie, 30%znacznik relacji: 8
prawd. pokoju (%): 0/20/80/100
odwaga w ataku: przeciętna
burzenie miast: nigdy
czas odmowy rozmów: długi
respekt wojenny: 0preferuje: wzrost, religia
buduje cuda: umiarkowanie
trenuje wojsko: często
agresja: średnia
szpiegostwo: normalne
handel techn.: umiarkowanie, 30%znacznik relacji: 6
prawd. pokoju (%): 10/50/90/100
odwaga w ataku: podwyższona
burzenie miast: prawie nigdy
czas odmowy rozmów: średni
respekt wojenny: 1

Technologia	Kolby**	Wymagania	Umożliwia produkcję	Efekty
Stealth Przyszłość	8000	Kompozyty, Zaawansowane lotnictwo	Niszczyciel Stealth*, Bombowiec Stealth*	—
Strzelectwo Renesans	2400	Proch, Części zamienne	Strzelec, Czerwone kurtki, Piechota*, Piechota morską*, Navy SEAL*, Spadochroniarz*, Czolg*, Panzer*, Piechota zmech.*, Kawaleria*, Kozak*	przestarzałe stają się: Mury, Chichen Itza (C)
Synteza termojądrowa Przyszłość	8000	Włókno szklane, Rozszczepienie	Silnik SK	pierwszy wynalazca otrzymuje Wielkiego Inżyniera
Środki masowego przekazu Współczesność	3600	Radio	Wieża nadawcza, Hollywood (C), ONZ (C), Cywilizowani Jubilerzy (K)*	przestarzały staje się Pałac Apostolski (C)
Taśma montażowa Epoka Przemysłowa	5000	Korporacja, Napęd parowy	Piechota*, Fabryka, Zakład produkcyjny, Elektrownia węglowa, Elektrownia ciepła, Pentagon (C)	—
Technologia przyszłości Przyszłość	10 000	Stealth, Genetyka	ta technologia może być wynaleziona wielokrotnie	+1 do zdrowia w każdym mieście +1 do zadowolenia w każdym mieście
Teologia Średniowiecze	500	Pismo, Monoteizm	Hagia Sophia (C), Pałac Apostolski (C)	odkrywa Teokrację pierwszy wynalazca odkrywa Chrześcijaństwo
Tradycje wojskowe Renesans	2000	Muzyka, Nacjonalizm	Konkwistador*, Kirasjer*, Kawaleria*, Kozak*, Akademia West Point (CN)	umożliwia pakt obronny
Upemysłowienie Epoka Przemysłowa	6500	Elektryczność, Taśma montażowa	Piechota morską*, Navy SEAL*, Czolg*, Panzer*, Pancernik Park maszynowy	odkrywa Aluminium przestarzała staje się Kość słoniowa
Włókno szklane Współczesność	7500	Komputery lub Laser	Kokpit SK	przestarzały staje się Kreml (C)
Zaawansowane lotnictwo Współczesność	5000	Satelity, Lot	Helikopter, Myśliwiec odrzutowy	przestarzałe stają się Stajnie
Żeglarstwo Starożytność	100	Rybołówstwo	Galera, Triera*, Latarnia morską, Przystań handlowa, Wielka Latarnia Morską (C)*, Statu Moai (CN)	umożliwia handel wzdłuż wybrzeża umożliwia handel wzdłuż rzeki

C – Cud Świata CN – Cud Narodowy K – Korporacja P – Projekt PN – Projekt Narodowy/Zespołowy SK – Statek kosmiczny

* Wymagana jest jeszcze co najmniej jedna inna technologia.

** Dotyczy Najmniejszego świata, poziomu trudności Szlachdici i Normalnej prędkości gry. Mnożniki dla pozostałych ustawień:

– Rozmiar świata: **Malutki** ×1,10; **Mały** ×1,20; **Normalny** ×1,30; **Duży** ×1,40; **Wielki** ×1,50.– Poziom trudności: **Osadnik** ×0,60; **Wódz** ×0,75; **Dowódca** ×0,90; **Książę** ×1,10; **Monarcha** ×1,15; **Cesarz** ×1,20;**Nieśmiertelny** ×1,25; **Bóstwo** ×1,30.– Prędkość gry: **Szybka** ×0,67; **Długa** ×1,50; **Maraton** ×3,00 (!).

Przykład: Koło w maratonie na wielkim świecie, z poziomem trudności „Cesarz” kosztuje 324 kolby (60×3.00×1.50×1.20) zamiast 60.

Technologia	Kolby*	Wymagania	Umożliwia produkcję	Efekty
 Pieniądz Antyk	400	Matematyka lub Alfabet	Rynek, Forum, Sklep*, Apteka*	+1 Szlak handlowy w miastach umożliwia handel złotem w dypl. umoliwia przekierowanie produkcji na Złoto
 Pismo Starożytność	120	Hodowla zwierząt lub Kapłaństwo lub Garncarstwo	Biblioteka, Madrasa	umożliwia otwarcie granic
 Plastik Współczesność	7000	Silnik spalinowy, Upzemysłowienie	Platforma wiertnicza Elektrownia wodna, Zapora Trzech Przełomów (C), Biopaliwa SA (K)*	przestarzałe staje się Futro
 Politeizm Starożytność	100	Mistycyzm	Partenon (C), Świątynia Artemidy (C)	pierwszy wynalazca odkrywa Hinduizm
 Polowanie Starożytność	40	—	Obozowisko Skaut, Włóczyk, Impi, Holkan	—
 Prawo boskie Średniowiecze	1200	Teologia, Monarchia	Wersal (C), Spiralny Minaret (C)	pierwszy wynalazca odkrywa Islam
 Proch Renesans	1200	Edukacja lub Gildie	Arkebuzer, Muszkietier, Janczar, Wojownik Oromo, Konkwistador*, Kirasjer*	odkrywa Wyniszczenie
 Radio Współczesność	6000	Elektryczność	Określ podwodny, Myśl. okręt podwodny*, Bombowiec*, Pocisk manewrujący*, Wieża Eiffa (C), Rock'n' Roll (C), Chrystus Zbawiciel (C)	—
 Rakiety Współczesność	5000	Artyleria lub Lot, Strzelectwo	Piechota SAM, Myśliwski okręt podwodny*, Pocisk manewrujący*, Taktyczny pocisk jądrowy*, Pocisk jądrowy*, Aluminium SA (K), Program Apollo (PN)	—
 Robotyka Współczesność	8000	Komputery	Piechota Zmech., Krążownik raketowy, Niszczyciel Stealth*, Bombowiec Stealth*, Winda Kosmiczna (C)*	—
 Rolnictwo Starożytność	60	—	Farma	—
 Rozszczepienie Epoka Przemysłowa	5500	Elektryczność	Taktyczny pocisk jądrowy*, Pocisk jądrowy*, Elektrownia nuklearna, Projekt Manhattan (P)	—
 Rybołówstwo Starożytność	40	—	Sieć rybacka Kuter	umożliwia ulepszenie pól wodnych
 Satelity Współczesność	6000	Rakiety, Radio	Miejsce dokowania SK, Winda Kosmiczna (C)*	odkrywa mapę świata
 Silnik spalinowy Epoka Przemysłowa	3600	Koleje żelazne	Szyb naftowy Transportowiec, Niszczyciel, Myśliwski okręt podwodny*, Transport publiczny, Kreatywne Konstr. (K)*	przestarzałe stają się Wieloryby
 Stal Epoka Przemysłowa	2800	Obróbka żelaza, Chemia	Działo, Okręt pancerny*, Stocznia, Huta Żelaza (CN)	—

Stosunki dyplomatyczne** Relacje dypl. przy lub poniżej których propozycje będą odrzucone**

bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+6) wspólne wyznaczenie: +1 (+2) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -3/0	technologia: ostrożny sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: uprzejmy otwarte granice: wściekły	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznaczenia: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+5) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznaczenie: +1 (+2) odmienne wyznaczenie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+5) odmienne wyznaczenie: -2 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: -2/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: ostrożny otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny
bazowo: -1, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+5) wspólne wyznaczenie: +1 (+3) odmienne wyznaczenie: -1 bliskość granic: maks. -3 niższy/wyższy ranking: 0/+1	technologia: ostrożny sur. strategiczny: uprzejmy sur. luksusowy: ostrożny sur. żywnościowy: ostrożny mapy: przyjacielski otwarte granice: ostrożny	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: uprzejmy przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznaczenia: uprzejmy pakt obronny: ostrożny, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+3) odmienne wyznaczenie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+3	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: zdenerwowany sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+5) odmienne wyznaczenie: -1 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: 0/+1	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: ostrożny sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: zdenerwowany mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+4) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+1) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -1 niższy/wyższy ranking: +1/-1	technologia: wściekły sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: wściekły otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: uprzejmy, dekl. wojny na X: ostrożny zaprzestanie handlu: uprzejmy zaprzestanie handlu z X: wściekły przyjęcie doktryny: ostrożny, zmiana wyznaczenia: zdenerwowany pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 0, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+3) wspólne wyznaczenie: +1 (+4) odmienne wyznaczenie: 0 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/0	technologia: zdenerwowany sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: ostrożny, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: zdenerwowany zaprzestanie handlu z X: zdenerwowany przyjęcie doktryny: uprzejmy, zmiana wyznaczenia: ostrożny pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: uprzejmy
bazowo: 2, sojusz wojenny: +1 (+3) ulubiona doktryna: +1 (+4) wspólne wyznaczenie: +1 (+7) odmienne wyznaczenie: -2 bliskość granic: maks. -2 niższy/wyższy ranking: -1/+2	technologia: wściekły sur. strategiczny: zdenerwowany sur. luksusowy: wściekły sur. żywnościowy: wściekły mapy: zdenerwowany otwarte granice: zdenerwowany	dekl. wojny: zdenerwowany, dekl. wojny na X: uprzejmy zaprzestanie handlu: ostrożny zaprzestanie handlu z X: ostrożny przyjęcie doktryny: zdenerwowany, zmiana wyznaczenia: uprzejmy pakt obronny: uprzejmy, trwały sojusz: uprzejmy wasalizm: ostrożny

Stalin

Sulejman

Surjawan II

Tokugawa

Wang Kon

Waszyngton

Wilhelm I

Wiktoria

Zera Jaykob

Oranjski

Przywódcy

Cechy i ich efekty

Kto je ma?

Ag	Agresywny • darmowa promocja Walka I dla Jednostek walczących wręcz i Jednostek strzeleckich • podwojone tempo produkcji Koszar i Stoczni	Aleksander Boudika Czaka	+Fil +Ch +Eks	Czyngis Chan Hammurabi Kubilaj Chan Montezuma	+Im +Zor +Kr +Ud	Ragnar Stalin Tokugawa	+Fin +Pr +Op
Ch	Charyzmatyczny • +1 do zadowolenia we wszystkich miastach • -25% doświadczenia potrzebnego do promocji • +1 do zadowolenia z Pomnika i Wieży Nadawczej	Boudika Brennus Churchill	+Ag +Ud +Op	Cyrus De Gaulle Hannibal	+Im +Pr +Fin	Lincoln Napoleon Waszyngton	+Fil +Zor +Eks
Eks	Ekspansywny • +2 do zdrowia we wszystkich miastach • +25% do tempa produkcji Robotnika (tylko młotki) • podwojone tempo produkcji Spichlerza i Przystani	Bismarck Czaka Izabela	+Pr +Ag +Ud	Jan II Mao Zedong Mehmed II Pacal II	+Im +Op +Zor +Fin	Piotr Surjawarman II Waszyngton	+Fil +Kr +Ch
Fil	Filozoficzny • +100% do tempa narodzin Wielkich Ludzi • podwojone tempo produkcji Uniwersytetu	Aleksander Elżbieta Fryderyk	+Ag +Fin +Zor	Gandhi Lincoln Perykles	+Ud +Ch +Kr	Piotr Siedzący Byk Sulejman	+Eks +Op +Im
Fin	Finansowy • +1 do handlu na polach wytwarzających co najmniej 2 punkty handlu	Dariusz I Elżbieta Hannibal	+Zor +Fil +Ch	Huayna Capac Mansa Musa Pacal II Ragnar	+Pr +Ud +Eks +Ag	Wang Kon Wiktoria Wilhelm I Orański	+Op +Im +Kr
Im	Imperialistyczny • +100% szans na Wielkiego Generała • +50% do tempa produkcji Osadnika (tylko młotki)	Cyrus Czyngis Chan Jan II	+Ch +Ag +Eks	Juliusz Cezar Justynian I Katarzyna Karol Wielki	+Zor +Ud +Kr +Op	Oktawian August Sulejman Wiktoria	+Pr +Fil +Fin
Kr	Kreatywny • +2 do kultury we wszystkich miastach • podwojone tempo produkcji Biblioteki , Teatru i Kolosium	Gilgamesz Hatszepsut Katarzyna	+Op +Ud +Im	Kubilaj Chan Ludwik XIV Perykles	+Ag +Pr +Fil	Surjawarman II Wilhelm I Orański Zera Jaykob	+Eks +Fin +Zor
Op	Opiekuńczy • darmowe promocje Miejski Garnizon I i Musztra I dla Łuczników i Jednostek strzeleckich • podwojone tempo produkcji Murów i Zamku	Churchill Gilgamesz Karol Wielki	+Ch +Kr +Im	Mao Zedong Qin Shi Huang Saladyń	+Eks +Pr +Ud	Siedzący Byk Tokugawa Wang Kon	+Fil +Ag +Fin
Pr	Pracowity • +50% do tempa produkcji Cudów świata • podwojone tempo produkcji Kuźni	Bismarck De Gaulle Huayna Capac	+Eks +Ch +Fin	Ludwik XIV Oktawian August Qin Shi Huang	+Kr +Im +Op	Ramzes II Roosevelt Stalin	+Ud +Zor +Ag
Ud	Uduchowiony • brak anarchii • podwojone tempo produkcji Świątyni i Chrystusa Zbawiciela (Cud świata)	Asoka Brennus Gandhi	+Zor +Ch +Fil	Hatszepsut Izabela Justynian I Mansa Musa	+Kr +Eks +Im +Fin	Montezuma Ramzes II Saladyń	+Ag +Pr +Op
Zor	Zorganizowany • -50% kosztów doktryn • podwojone tempo produkcji Latarni Morskiej , Fabryki i Sądu	Asoka Dariusz I Fryderyk	+Ud +Fin +Fil	Hammurabi Juliusz Cezar Mehmed II	+Ag +Im +Eks	Napoleon Roosevelt Zera Jaykob	+Ch +Pr +Kr

Technologia

Kolby**

Wymagania

Umożliwia produkcję

Efekty

	Medycyna Epoka Przemysłowa 4500	Optyka, Biologia	Szpital, Czerwony Krzyż (CN), Sushi Sida (K)*	odkrywa Ochronę środowiska
	Medytacja Starożytność	80 Mistycyzm	Klasztory (wszystkie wyznania)	pierwszy wynalazca odkrywa Buddyzm
	Mistycyzm Starożytność	50 —	Pomnik, Obelisk, Stela, Totem, Stonehenge (C)	—
	Monarchia Antyk	300 Kapłaństwo lub Monoteizm	Winnica	odkrywa Władzę dziedziczną
	Monoteizm Starożytność	120 Murarstwo, Politeizm	—	odkrywa Zorganizowaną religię pierwszy wynalazca odkrywa Judaizm
	Murarstwo Starożytność	80 Mistycyzm lub Górnictwo	Kamieniołom, Mur, Dun, Akwedukt*, Hammam*, Baraj*, Piramidy (C), Wielka Latarnia Morska (C)*, Wielki Mur (C)	—
	Muzyka Średniowiecze	600 Literatura lub Dramat, Matematyka	Stupa buddyjska, Katedra chrześcijańska, Akademia konfucjańska, Mandir hinduski, Meczet islamski, Pagoda taoistyczna, Synagoga żydowska, Kaplica Sykstyńska (C)	pierwszy wynalazca otrzymuje Wielkiego Artystę umoliwia przekierowanie produkcji na Kultuę
	Nacjonalizm Renesans	1800 Prawo boskie lub Filozofia, Administracja państwowa	Ermitaż (CN), Tadž Mahal (C)	odkrywa Państwo narodowe
	Nadprzewodniki Współczesność	6500 Chłodziwo lub Komputery	Laboratorium, Instytut badawczy, Silnik manewrowy SK	—
	Napęd parowy Epoka Przemysłowa 3200	Chemia, Części zamienne	Okreć pancerny*, Wał przeciwpowodziowy, Grobla	odkrywa Węgiel Robotnicy budują ulepszenia o 50% szybciej przestarzała staje się Hagia Sophia (C)
	Nauki wojskowe Renesans	2000 Chemia	Grenadier, Okreć liniowy*, Akademia wojskowa	odkrywa Atak błyskawiczny, Komandos
	Obróbka brązu Starożytność	120 Górnictwo	Topornik, Falanga, Sumeryjski sęp, Wojownik Psa, Holkan*	umożliwia ścinanie Lasu odkrywa Miedź odkrywa Niewolnictwo
	Obróbka żelaza Antyk	200 Obróbka brązu	Zbrojny, Jaguar, Wojownik galijski, Pretorianin	umożliwia usuwanie Dżungli odkrywa Żelazo
	Odlewnictwo Antyk	450 Garncarstwo, Obróbka brązu	Trier*, Warsztat Kuźnia, Mennica, Kolos Rodyjski (C)	—
	Optyka Średniowiecze	600 Mechanizacja, Kompas	Karawela, Karaka Okreć wielorybiczny	+1 do zasięgu widzenia na wodzie
	Papier Średniowiecze	600 Administracja państwowa lub Teologia	Uniwersytet Sankorski (C)	umożliwia handel mapami

Technologia	Kolby**	Wymagania	Umożliwia produkcję	Efekty
 Koleje żelazne Epoka Przemysłowa 4500		Napęd parowy, Stal	CKM Tory kolejowe Kompania Węglowa (K)*	—
 Koło Starożytność	60	—	Droga Rydwan, Rydwan Egipski, Nieśmiertelny	—
 Kompas Antyk	400	Obróbka żelaza, Żeglarsstwo	Odkrywca Przystań, Cothon	—
 Kompozyty Współczesność	7500	Satelity, Plastik	Nowoczesny czółg* Ostona SK	—
 Komputery Współczesność	6500	Plastik, Radio	Nowoczesny czółg* Internet (P)	przestarzałe stają się: Angkor Vat (C), Spiralny Minaret (C), Uniwersytet Sankorski (C)
 Komunizm Epoka Przemysłowa 2800		Badania naukowe, Liberalizm	Agencja wywiadu, Kreml (C)	pierwszy wynalazca otrzymuje Wielkiego Szpiega umożliwia trwały sojusz odkrywa Nacjonalizację
 Konstrukcja Antyk	350	Matematyka, Murarstwo	Słoni bojowy*, Słoni z balistą*, Katapulta, Hwacha Koloseum, Amfiteatr, Rytualne boisko, Ogród	przekraczanie rzek nie spowalnia ruchu jednostek
 Konstytucja Renesans	2000	Kodeks prawny, Nacjonalizm	Więzienie, Mauzoleum	odkrywa System reprezentacji
 Korporacja Renesans	1600	Konstytucja, Ekonomia	Wall Street (CN), wszystkie Korporacje*	+1 Szlak handlowy w miastach przestarzała staje się Wielka Latarnia Morska (C)
 Laser Współczesność	7000	Plastik, Satelity	Mobilna wyrzutnia SAM, Mobilna artyleria* SDI (PN)	—
 Liberalizm Renesans	1400	Filozofia, Edukacja	—	pierwszy odkrywca otrzymuje darmową technologię odkrywa Wolność słowa, Wolność wyznania
 Literatura Antyk	200	Politeizm, Estetyka	Epopeja Heroiczna (CN), Epopeja Narodowa (CN), Wielka Biblioteka (C)	—
 Lot Współczesność	5000	Fizyka, Silnik spalinowy	Spadochroniarz*, Lotniskowiec, Myśliwiec, Bombowiec* Lotnisko	—
 Łucznicstwo Starożytność	60	Polowanie	Łucznik, Harcownik, Łucznik babiloński, Łucznik walijski*, Kusznik*, Czo-Ko-Nu*, Łucznik konny*, Jazda numidyjska*, Tatar*, Łucznik nubijski*	—
 Matematyka Antyk	250	Pismo	Fort Akwedukt*, Hammam*, Baraj*, Wiszzące Ogrody (C)	+50% młotków ze ścinania Lasu
 Mechanizacja Średniowiecze	700	Odlewnictwo	Wiatrak, Młyn wodny Knecht*, Samuraj*, Berserker*, Kusznik*, Czo-Ko-Nu*	—

Teren, cecha	Koszt ruchu	Produkcja	Efekty	Możliwe surowce
 Łąka teren bazowy	1	żywność: 2 handel: +1 (przy rzece)	—	Klejnoty, Konie, Krowy, Kukurydza, Miedź, Owce, Ryż, Świnie, Uran, Żelazo
 Równina teren bazowy	1	żywność: 1 młotki: 1 handel: +1 (przy rzece)	—	Kamień, Konie, Kość słoniowa, Krowy, Marmur, Miedź, Owce, Pszemica, Uran, Wino, Żelazo
 Pustynia teren bazowy	1	handel: +1 (przy rzece)	+25% do czasu budowy ulepszenia	Kadzidło, Kamień, Miedź, Ropa, Uran, Żelazo
 Tundra teren bazowy	1	żywność: 1 handel: +1 (przy rzece)	+25% do czasu budowy ulepszenia	Futro, Jelenie, Konie, Marmur, Miedź, Ropa, Uran, Żelazo
 Lód teren bazowy	1	—	+50% do czasu budowy ulepszenia	Futro, Marmur, Miedź, Ropa, Uran, Żelazo
 Wybrzeże teren bazowy	1	żywność: 1 handel: 2	+10% do obrony	Kraby, Małże, Ryby
 Ocean teren bazowy	1	żywność: 1 handel: 1	—	Ropa, Ryby, Wieloryby
 Odpady radioaktywne cecha terenu	2	żywność: -3 młotki: -3 handel: -3	+0,5 do chorób w pobliskich miastach nie można budować ulepszeń	—
 Wzgórze cecha terenów lądowych	1	żywność: -1 młotki: +1 handel: +1 (przy rzece)	+25% do obrony	Aluminium, Jelenie, Kamień, Marmur, Miedź, Owce, Srebro, Świnie, Uran, Węgiel, Wino, Złoto, Żelazo
 Szczyt cecha terenów lądowych	nie do przejścia	—	—	—
 Dżungla cecha łąki	2	żywność: -1	+50% do obrony +0,25 do chorób w pobliskich miastach	Banany, Barwniki, Cukier, Klejnoty, Kość słoniowa, Przyprawy, Ropa, Ryż, Uran
 Oaza cecha Pustyni	2	żywność: +3 handel: +2	źródło świeżej wody nie można budować ulepszeń	—
 Tereny zalewowe cecha Pustyni	2	żywność: +3	+0,4 do chorób w pobliskich miastach	—
 Las cecha łąki, Równiny, Tundry i Lodu	2	młotki: +1	+50% do obrony +0,5 do zdrowia w pobliskich miastach	Futro, Jedwab, Jelenie, Przyprawy, Uran
 Lodowiec cecha terenów wodnych	nie do przejścia	—	—	—

Ulepszenie	Bonus bazowy	Bonus z surowcami, doktrynami i techn.	Inne efekty
 Chatka wymaga: <i>Garncarstwo</i>	+1 H		staje się Osadą po 10 turach** plądrowanie: +10 złota
 Droga wymaga: <i>Koło</i>			zabiera tylko 0,5 punktu ruchu na wszystkich polach
 Farma wymaga: <i>Rolnictwo</i>	+1 Ż	Kukurydza, Pszenica +2 Ż Ryż +1 Ż	+1 Ż z nawodnieniem +1 Ż z <i>Biologią</i> może być budowana tylko na płaskim terenie plądrowanie: +5 złota
 Fort wymaga: <i>Matematyka</i>			+25% do obrony funkcjonuje jako miasto podczas walki może być użyty jako port przez <i>Jednostki morskie</i>
 Kamieniołom wymaga: <i>Murarstwo</i>		Kamień +2 M Marmur +1 M, +2 H	+1 M z Torami kolejowymi plądrowanie: +5 złota
 Kopalnia wymaga: <i>Górnictwo</i>	+2 M	Aluminium +3 M, +1 H Miedź, Węgiel, Żelazo +3 M Uran +3 H	Klejnoty +1 M, +5 H Srebro +1 M, +4 H Złoto +1 M, +6 H +1 H z Torami kolejowymi daje szansę na odkrycie nowego złoża surowca plądrowanie: +10 złota
 Miasteczko ulepszona <i>Wioska</i>	+4 H		+1 M z <i>Równouprawnieniem</i> +2 H z <i>Wolnością słowa</i> +1 H z <i>Drukarstwem</i> plądrowanie: +25 złota
 Młyn wodny wymaga: <i>Mechanizacja</i>	+1 M		+1 Ż z <i>Nacjonalizacją</i> +1 M z <i>Częściami zamiennymi</i> +2 H z <i>Elektrycznością</i> wymaga sąsiedztwa rzeki może być budowany tylko na płaskim terenie plądrowanie: +5 złota
 Obozowisko wymaga: <i>Polowanie</i>		Futro +3 H Jelenie +2 Ż Kość słoniowa +1 M, +1 H	plądrowanie: +5 złota*
 Okręt wielorybiczny wymaga: <i>Optyka</i>		Wieloryby +1 M, +2 H	może być budowany tylko na wodzie plądrowanie: +5 złota
 Osada ulepszona <i>Chatka</i>	+2 H		staje się wioską po 20 turach** plądrowanie: +15 złota
 Pastwisko wymaga: <i>Hodowla zwierząt</i>		Konie +2 M, +1 H Krowy +1 Ż, +2 M	Owce +2 Ż, +1 H Świnie +3 Ż plądrowanie: +5 złota

Technologia	Kolby**	Wymagania	Umożliwia produkcję	Efekty
 Elektryczność Epoka Przemysłowa	4500	Fizyka	Bunkier, Schron przeciwatomowy, Broadway (C)	+1 do handlu z <i>Wiatraka</i> +2 do handlu z <i>Młyna wodnego</i>
 Estetyka Antyk	300	Pismo	Partenon (C), Posąg Zeusa (C), Shwedagon (C)	—
 Faszyzm Epoka Przemysłowa	2400	Nacjonalizm, Taśma montażowa	Spadochroniarz* Góra Rushmore (CN)	pierwszy wynalazca otrzymuje <i>Wielkiego Generała</i> umożliwia trwały sojusz odkrywa <i>Państwo policyjne</i>
 Feudalizm Średniowiecze	700	Pismo, Monarchia	Łucznik walijski*	umożliwia wasalizm odkrywa <i>System wasalny</i> , <i>Pańszczyznę</i>
 Filozofia Średniowiecze	800	Kodeks prawny lub Dramat, Medytacja	Angkor Vat (C)	odkrywa <i>Pacyfizm</i> pierwszy wynalazca odkrywa <i>Taoizm</i>
 Fizyka Epoka Przemysłowa	4000	Astronomia, Badania naukowe	Sterowiec	pierwszy wynalazca otrzymuje <i>Wielkiego Naukowca</i> odkrywa <i>Uran</i>
 Garncarstwo Starożytność	80	Rybolówstwo lub Rolnictwo, Koło	Chatka Spichlerz, Taras	—
 Genetyka Przyszłość	7000	Medycyna, Nadprzewodniki	Komora hibernacyjna SK	+3 do zdrowia w każdym mieście
 Gildie Średniowiecze	1000	Feudalizm, Mechanizacja	Rycerz*, Łucznik nubijski*, Katafrakt*, Sklep*, Apteka*	+1 młotek z <i>Warsztatu</i>
 Górnictwo Starożytność	50	—	Kopalnia	—
 Hodowla zwierząt Starożytność	100	Polowanie lub Rolnictwo	Pastwisko	odkrywa <i>Konie</i>
 Inżynieria Średniowiecze	1000	Mechanizacja, Konstrukcja	Pikinier, Landsknecht, Trebuszet Zamek, Cytadela, Katedra Notre Dame (C)	+1 punkt ruchu po drogach
 Jazda konna Antyk	250	Hodowla zwierząt	Łucznik konny*, Jazda numidyjska*, Tatar*, Rycerz*, Łucznik nubijski*, Katafrakt*, Konkwistador*, Kirasjer*, Kawaleria*, Kozak*, Słoni bojowy*, Słoni z balistą*, Stajnia, Jurta	
 Kalendarz Antyk	350	Żeglarsstwo, Matematyka	Plantacja Mauzoleum Mauzolos (C)	centruje mapę świata
Kapłaństwo Starożytność	60	Medytacja lub Politeizm	Świątynie (wszystkie wyznania) Ziggurat, Wyrocznia (C)	—
Kodeks prawny Antyk	350	Kapłaństwo lub Pieniądz, Pismo	Sąd, Ołtarz ofiarny*, Ratusz*, Chichen Itza (C)	odkrywa <i>System kastowy</i> pierwszy wynalazca odkrywa <i>Konfucjanizm</i>

Technologia	Kolby*	Wymagania	Umożliwia produkcję	Efekty
 Administracja państwowa Średniowiecze	800	Kodeks prawny lub Feudalizm, Matematyka	Knecht* , Samuraj* , Berserker*	Farmy rozprzestrzeniają dostęp do świeżej wody odkrywa Biurokrację
 Alfabet Antyk	300	Pismo	Szpieg	umożliwia handel technologiami umożliwia przekierowanie produkcji na Naukę
 Artyleria Epoka Przemysłowa	4000	Fizyka, Stal, Strzelectwo	Piechota przeciwpancerna , Artyleria , Mobilna artyleria*	—
 Astronomia Renesans	2000	Kalendarz, Optyka	Galeon , Holenderski galeon , Okręt piracki* , Fregata* , Okręt liniowy* , Obserwatorium , Salon	umożliwia handel przez Ocean przestarzałe stają się: Pomniki , Kolos Rodyjski (C) , Stonehenge (C)
 Badania naukowe Epoka Przemysłowa	2400	Astronomia lub Chemia, Drukarnstwo	Rezerwat przyrody	odkrywa Ropę przestarzałe stają się: Klasztory , Wielka Biblioteka (C) , Partenon (C) , Świątynia Artemidy (C)
 Bankowość Średniowiecze	700	Pieniądz, Gildie	Bank , Giełda	odkrywa Merkantylizm
 Biologia Epoka Przemysłowa	3600	Badania naukowe, Chemia	Park narodowy (CN)	umożliwia budowę Farmy bez nawodnienia +1 do żywności z Farmy
 Chemia Renesans	1800	Inżynieria, Proch	Okręt piracki* , Fregata*	+1 młotek z Warsztatu
 Chłodnictwo Współczesność	4000	Biologia, Elektryczność	Supermarket , Centrum handlowe , Młyny Zbożowe (K)*	+1 punkt ruchu dla Jednostek wodnych
 Części zamienne Renesans	1800	Bankowość, Drukarnstwo	Tartak	+1 młotek z Wiatraka +1 młotek z Młyna wodnego
 Demokracja Renesans	2800	Drukarnstwo, Konstytucja	Biuro bezpieczeństwa , Statua Wolności (C)	odkrywa Równouprawnienie , Emancypację
 Dramat Antyk	300	Estetyka	Teatr , Pawilon , Hipodrom , Teatr Narodowy (CN)	umożliwia regulowanie wydatków na Kulturę
 Drukarnstwo Renesans	1600	Mechanizacja, Alfabet, Papier	—	+1 do handlu z Wioski +1 do handlu z Miasteczka
 Edukacja Renesans	1800	Papier	Uniwersytet , Seowon , Uniwersytet Oksfordzki (CN)	—
 Ekologia Współczesność	5500	Plastik lub Rozszczepienie, Biologia	Centrum recyklingu , Moduł podtrzymywania życia na SK	umożliwia usuwanie Odpadów radioaktywnych
 Ekonomia Renesans	1400	Edukacja, Bankowość	Urząd celny , Feitoria	pierwszy wynalazca otrzymuje Wielkiego Kupca odkrywa Wolny rynek przestarzałe stają się Zamki

Ulepszenie	Bonus bazowy	Bonus z surowcami, doktrynami i techn.	Inne efekty
 Plantacja wymaga: Kalendarz	Banany +2 Ż Barwniki +4 H Cukier +1 Ż , +1 H	Jedwab +3 H Kadzidło +5 H Przyprawy +1 Ż , +2 H	plądrowanie: +5 złota
 Platforma wiertnicza wymaga: Plastik	Ropa +2 M , +1 H		może być budowana tylko na wodzie plądrowanie: +10 złota
 Rezerwat przyrody +1 do zadowolenia wymaga: Badania naukowe		+1 H przy rzece +2 H z Ochroną środowiska	zwiększa szanse rozprzestrzenienia się Dżungli lub Lasu (dotyczy tylko pól bez ulepszeń)
 Sieć rybacka wymaga: Rybołówstwo	Kraby, Małże +2 Ż Ryby +3 Ż		może być budowana tylko na wodzie plądrowanie: +5 złota
 Szyb naftowy wymaga: Silnik spalinowy	Ropa +2 M , +1 H		plądrowanie: +10 złota
 Tartak +1 M wymaga: Części zamienne		+1 H przy rzece +1 M z Torami kolejowymi	może być budowany tylko w Lasach plądrowanie: +5 złota
 Tory kolejowe wymaga: Koleje żelazne , Węgiel , Żelazo			zabiera tylko 0,1 punktu ruchu na wszystkich polach +1 M dla Kamieniołomów, Kopalni i Tartaków
 Warsztat -1 Ż , +1 M wymaga: Odlewnictwo		+1 Ż z Nacjonalizacją +1 M z Systemem kastowym +1 M z Gildiami +1 M z Chemią	może być budowany tylko na płaskim terenie plądrowanie: +5 złota
 Wiatrak +1 Ż , +1 H wymaga: Mechanizacja		+2 H z Ochroną środowiska +1 M z Częściami zamiennymi +1 H z Elektrycznością	plądrowanie: +5 złota
 Winnica wymaga: Monarchia	Wino +1 Ż , +2 H		plądrowanie: +10 złota
 Wioska +3 H ulepszona Osada		+1 H z Drukarnstwem	staje się Miasteczkiem po 40 turach** plądrowanie: +20 złota

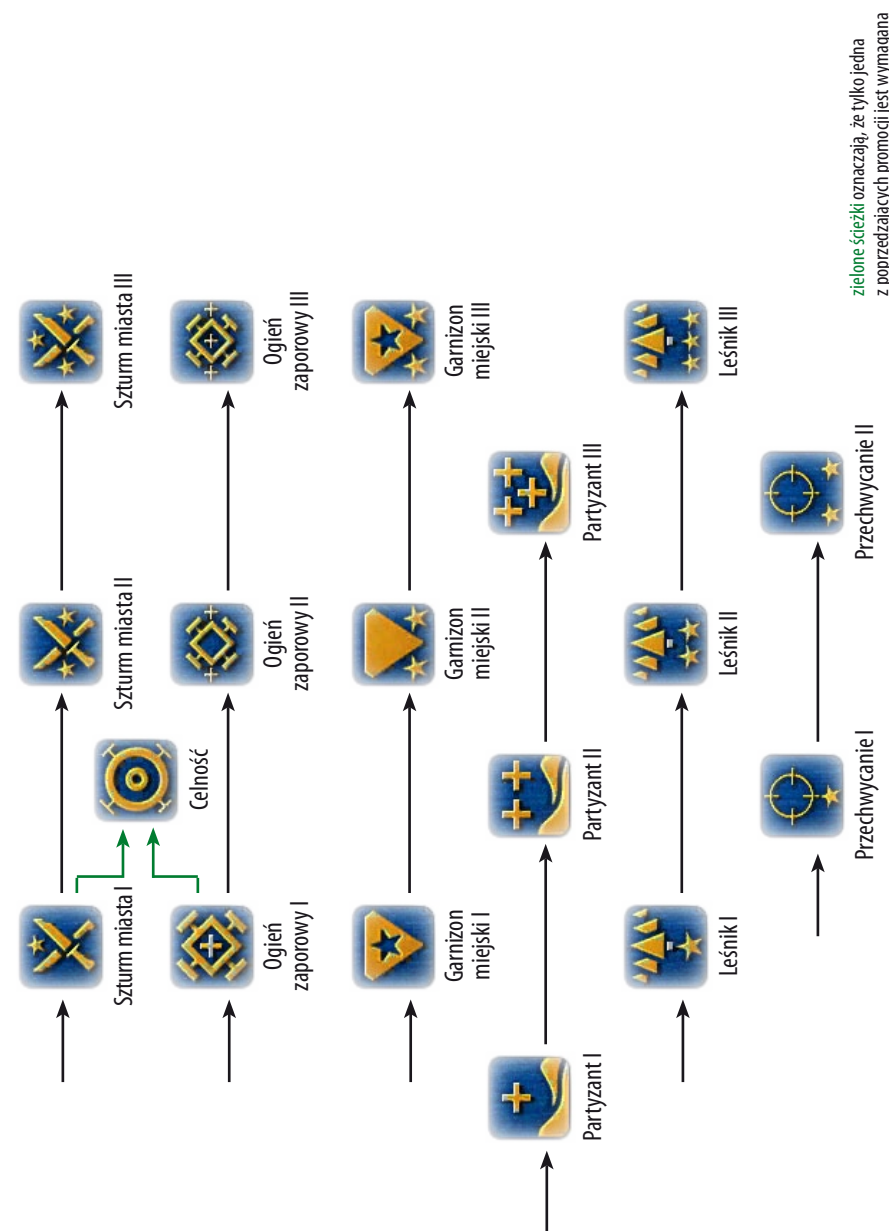
Ż żywność M młotki H handel

* Wszystkie podane liczby sztuk złota z plądrowania są wartościami średnimi.

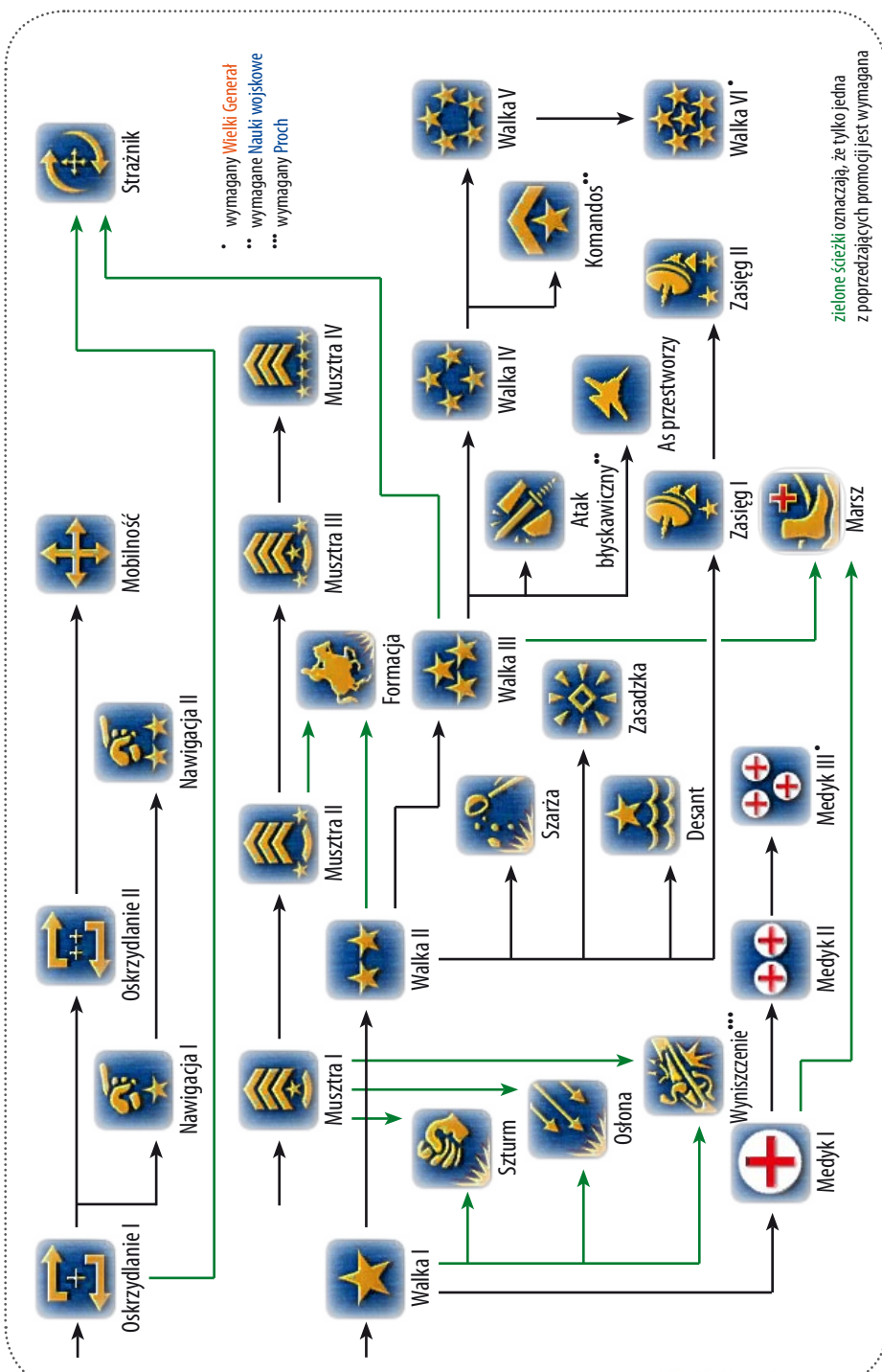
** Dotyczy **Normalnej** prędkości gry; liczba tur jest różna dla innych ustawień. Wartości mnożników dla pozostałych prędkości wynoszą: **Szybka** ×0,67; **Długa** ×1,50; **Maraton** ×3,00 (!).

Przykład: W grze dłuższej Wioska stanie się Miasteczkiem po 60 turach zamiast po 40.

Surowiec	Bonus bazowy i z ulepszeniem	Pozostałe	Występowanie
 Aluminium Kopalnia	+1 M +3 M, +1 H	odkrywane przez Uprzemysłowienie	Równina, Pustynia i Tundra (tylko na wzgórzach)
 Banany Plantacja	+1 Ż +1 do zdrowia, +2 Ż	Sklep / Apteka * +1 do zdrowia	tylko Łąka z Dżunglą (tylko na płaskim terenie)
 Barwniki Plantacja	+1 H +1 do zadowolenia, +4 H	Teatr / Pawilon * +1 do zadowolenia	tylko Łąka z Dżunglą (tylko na płaskim terenie)
 Cukier Plantacja	+1 H +1 do zadowolenia, +1 Ż, +1 H	Sklep / Apteka * +1 do zdrowia	tylko Łąka z Dżunglą (tylko na płaskim terenie)
 Futro Obozowisko	+1 H +1 do zadowolenia, +3 H	Rynek / Forum * +1 do zadowolenia przestarzałe z Plastikiem	Tundra i Lód (z dowolnymi cechami terenu)
 Jedwab Plantacja	+1 H +1 do zadowolenia, +3 H	Rynek / Forum * +1 do zadowolenia	Łąka i Równina (tylko płaski teren z Lasem)
 Jelenie Obozowisko	+1 Ż +1 do zdrowia, +2 Ż	Supermarket / Centrum handlowe * +1 do zdrowia	Tundra oraz Tundra z Lasem (płaski teren i wzgórze)
 Kadziło Plantacja	+1 H +1 do zadowolenia, +5 H	Katedry (wszystkie wyznania) +1 do zadowolenia	tylko Pustynia na płaskim terenie
 Kamień Kamieniołom	+1 M +2 M	—	Równina i Pustynia (płaski teren i wzgórze)
 Klejnoty Kopalnia	+1 H +1 do zadowolenia, +1 M, +5 H	Kuźnia / Mennica * +1 do zadowolenia	Łąka z Dżunglą (płaski teren i wzgórze)
 Konie Pastwisko	+1 M +2 M, +1 H	odkrywane przez Hodowlę zwierząt Hipodrom * +1 do zadowolenia	Łąka, Równina i Tundra (tylko na płaskim terenie)
 Kość słoniowa Obozowisko	+1 M +1 do zadowolenia, +1 M, +1 H	Rynek / Forum * +1 do zadowolenia przestarzała z Uprzemysłowieniem	Łąka z Dżunglą i Równina (tylko na płaskim terenie)
 Kraby Sieć rybacka	+1 Ż +1 do zdrowia, +2 Ż	Przystań / Cothon * +1 do zdrowia	tylko Wybrzeże
 Krowy Pastwisko	+1 Ż +1 do zdrowia, +1 Ż, +2 M	Supermarket / Centrum handlowe * +1 do zdrowia	Łąka i Równina (bez żadnych cech terenu)
 Kukurydza Farma	+1 Ż +1 do zdrowia, +2 Ż	Spichlerz / Taras * +1 do zdrowia	tylko Łąka (bez żadnych cech terenu)
 Małże Sieć rybacka	+1 Ż +1 do zdrowia, +2 Ż	Przystań / Cothon * +1 do zdrowia	tylko Wybrzeże
 Marmur Kamieniołom	+1 M +1 M, +2 H	—	Równina, Tundra i Lód (płaski teren and wzgórze)
 Miedź Kopalnia	+1 M +3 M	odkrywana przez Obróbkę brązu	Łąka, Równina, Pustynia, Tundra i Lód (płaski teren i wzgórze)

Surowiec			Bonus bazowy i z ulepszeniem		Pozostałe		Występowanie	
	Owce	+1 Ż	Supermarket / Centrum handlowe*		Łąka i Równina			
	Pastwisko	+1 do zdrowia, +2 Ż , +1 H	+1 do zdrowia		(płaski teren i wzgórze)			
	Przeboje filmowe	+1 do zadowolenia	Wieża nadawcza +1 do zadowolenia Centrum handlowe* +1 do zadowolenia		dostarczane przez Hollywood			
	Przeboje muzyczne	+1 do zadowolenia	Wieża nadawcza +1 do zadowolenia Centrum handlowe* +1 do zadowolenia		dostarczane przez Rock 'n' Roll			
	Przeboje operowe	+1 do zadowolenia	Wieża nadawcza +1 do zadowolenia Centrum handlowe* +1 do zadowolenia		dostarczane przez Broadway			
	Przyprawy	+1 H	Sklep / Apteka* +1 do zdrowia		Łąka i Równina			
	Plantacja	+1 do zadowolenia, +2 H			(płaski teren z Dżunglą lub Lasem)			
	Pszenica	+1 Ż	Spichlerz / Taras* +1 do zdrowia		tylko Równina na płaskim terenie			
	Farma	+1 do zdrowia, +2 Ż						
	Ropa	+1 M	odkrywana przez Badania naukowe Fabryka / Zakład produkcyjny* +2 do chorób Park maszynowy +1 do chorób Transport publiczny +1 do zdrowia		Pustynia, Tundra i Łód (bez żadnych cech terenu) Łąka z Dżunglą, a także Ocean			
	Szyb naftowy, Platforma wiert.	+2 M , +1 H						
	Ryby	+1 Ż	Przystań / Cothon* +1 do zdrowia		Wybrzeże i Ocean			
	Sieć rybacka	+1 do zdrowia, +3 Ż						
	Ryż	+1 Ż	Spichlerz / Taras* +1 do zdrowia		Łąka oraz Łąka z Dżunglą (tylko na płaskim terenie)			
	Farma	+1 do zdrowia, +1 Ż						
	Srebro	+1 H	Kuznia / Mennica* +1 do zadowolenia		Tundra i Łód (tylko na wzgórzach)			
	Kopalnia	+1 do zadowolenia, +1 M , +4 H						
	Świnie	+1 Ż	Supermarket / Centrum handlowe*		Łąka oraz Łąka z Dżunglą (płaski teren i wzgórze)			
	Pastwisko	+1 do zdrowia, +3 Ż	+1 do zdrowia					
	Uran	+3 H	odkrywany przez Fizykę		wszystkie tereny lądowe			
	Kopalnia							
	Węgiel	+1 M	odkrywany przez Napęd parowy Fabryka / Zakład produkcyjny* +1 do chorób Park maszynowy +1 do chorób		Łąka i Równina (tylko na wzgórzach)			
	Kopalnia	+3 M						
	Wieloryby	+1 Ż	Rynek / Forum* +1 do zadowolenia przestarzałe z Silnikiem spalinowym		tylko Ocean			
	Okręt wiel.	+1 do zadowolenia, +2 M , +1 H						
	Wino	+1 H	Sklep / Apteka* +1 do zdrowia		Równina (płaski teren i wzgórze)			
	Winnica	+1 do zadowolenia, +1 Ż , +2 H						
	Złoto	+1 H	Kuznia / Mennica* +1 do zadowolenia		Równina i Pustynia (tylko na wzgórzach)			
	Kopalnia	+1 do zadowolenia, +1 M , +6 H						
	Żelazo	+1 M	odkrywane przez Obróbkę żelaza		Łąka, Równina, Pustynia, Tundra i Łód (płaski teren i wzgórze)			
	Kopalnia	+3 M						

Ż żywność M młotki H handel
• unikalny budynek

Budynek	Młotki*	Wymagania	Efekty
 Agencja wywiadu	180	Komunizm	+50% do szpiegostwa +8 do szpiegostwa możliwość zamiany 2 Obywateli na Szpiegów
 Akademia konfucjańska	300 50% z Miedzią	Muzyka, Konfucjanizm Świątynia konf. (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadziłła +2 do zadowolenia z Konfucjanizmu jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
 Akwedukt	100	Matematyka, Murarstwo	+2 do zdrowia
 Amfiteatr Grecy (Koloseum)	80	Konstrukcja	+3 do kultury, +2 do zadowolenia +1 do zadowolenia za każde 20% wydatków na kulturę +1 do zadowolenia z Przebojów muzycznych możliwość zamiany 2 Obywateli na Artystów
 Apteka Persowie (Sklep)	150	Gildie, Pieniądz	+2 do zdrowia, +25% złota +1 do zdrowia za Banany, Cukier, Przyprawy, Wino możliwość zamiany 2 Obywateli na Kupców
 Bank	200	Bankowość	+50% złota
 Baraj Khmerzy (Akwedukt)	100	Matematyka, Murarstwo	+1 do żywności +2 do zdrowia
 Biblioteka	90	Pismo	+25% do nauki, +2 do kultury możliwość zamiany 2 Obywateli na Naukowców
 Biuro bezpieczeństwa	220	Demokracja	+8 do szpiegostwa, +50% do obrony przed szpiegostwem możliwość zamiany 2 Obywateli na Szpiegów pomoc w udaremnianiu wrogich działań szpiegowskich
 Bunkier	100	Elektryczność	-50% zniszczeń od Jednostek powietrznych
 Centrum handlowe	150	Chłodnictwo Sklep	+1 do żywności, +20% złota +1 do zdrowia za Jelenie, Krowy, Owce, Świnie +1 do zadowolenia z Przebojów filmowych, Przebojów muzycznych, Przebojów operowych
 Centrum recyklingu	300	Ekologia	eliminuje zanieczyszczenia z budynków miejskich
 Cothon Kartagińczycy (Przystań) tylko w mieście przybrzeżnym	100	Kompas	+1 do zdrowia za Kraby, Małże, Ryby +1 Szlak handlowy +50% przychodów ze Szlaków handlowych
 Cytadela Hiszpanie (Zamek) 50% z Kamieniem	100	Inżynieria, Mury przestarzała z Ekonomią	+1 do kultury, +25% do szpiegostwa, +1 Szlak handlowy +50% do obrony (nie dotyczy Jednostek strzeleckich) -25% zniszczeń z bombard. (nie dotyczy Jednostek strzeleckich) +5 do doświadczenia dla nowych Jednostek oblężniczych
 Dun Celto wie (Mury) 50% z Kamieniem	50	Murarstwo przestarzały ze Strzelectwem	+50% do obrony (nie dotyczy Jednostek strzeleckich) -50% zniszczeń z bombardowania (nie dotyczy Jednostek strzeleckich) promocja Partyzant I dla nowych Jednostek lądowych
 Elektrownia ciepła	150	Taśma montażowa Fabryka	+10% młotków +2 do chorób dostarcza Energję

Promocja	Grupy jednostek	Efekty
 Strażnik wymaga: Oskrzydlenie I lub Walka III	zwiadowcze, konne, helikopter, morskie	+1 do zasięgu widzialności
 Szarża wymaga: Walka I	konne, walczące wręcz, pancerne, helikopter	+25% w walce przeciwko Jednostkom oblężniczym
 Szturm wymaga: Walka I lub Musztra I	łucznicze, konne, walczące wręcz, oblężnicze	+25% w walce przeciwko Jednostkom walczącym wręcz
 Szturm miasta I	walczące wręcz, oblężnicze, pancerne	+20% do ataku na miasto
 Szturm miasta II wymaga: Szturm miasta I	walczące wręcz, oblężnicze, pancerne	+25% do ataku na miasto
 Szturm miasta III wymaga: Szturm miasta II	walczące wręcz, oblężnicze, pancerne	+30% do ataku na miasto +10% w walce przeciwko Jednostkom strzeleckim
 Taktyka wymaga: Wielki Generał	wszystkie oprócz powietrznych	+30% do szansy na wycofanie
 Walka I	wszystkie	+10% do siły
 Walka II wymaga: Walka I	wszystkie	+10% do siły
 Walka III wymaga: Walka II	wszystkie	+10% do siły
 Walka IV wymaga: Walka III	wszystkie	+10% do siły leczy +10% obrażeń na turę na neutralnym terenie
 Walka V wymaga: Walka IV	wszystkie	+10% do siły leczy +10% obrażeń na turę na wroгим terenie
 Walka VI wymaga: Walka V , Wielki Generał	wszystkie	+25% do siły
 Wyniszczenie wymaga: Walka I lub Musztra I , Proch	konne, strzeleckie, pancerne, helikopter, powietrzne	+25% w walce przeciwko Jednostkom strzeleckim
 Zasadzka wymaga: Walka II	oblężnicze, strzeleckie, powietrzne, helikopter, pancerne	+25% w walce przeciwko Jednostkom pancernym
 Zasięg I wymaga: Walka II	powietrzne	+1 do zasięgu operacyjnego
 Zasięg II wymaga: Zasięg I	powietrzne	+1 do zasięgu operacyjnego

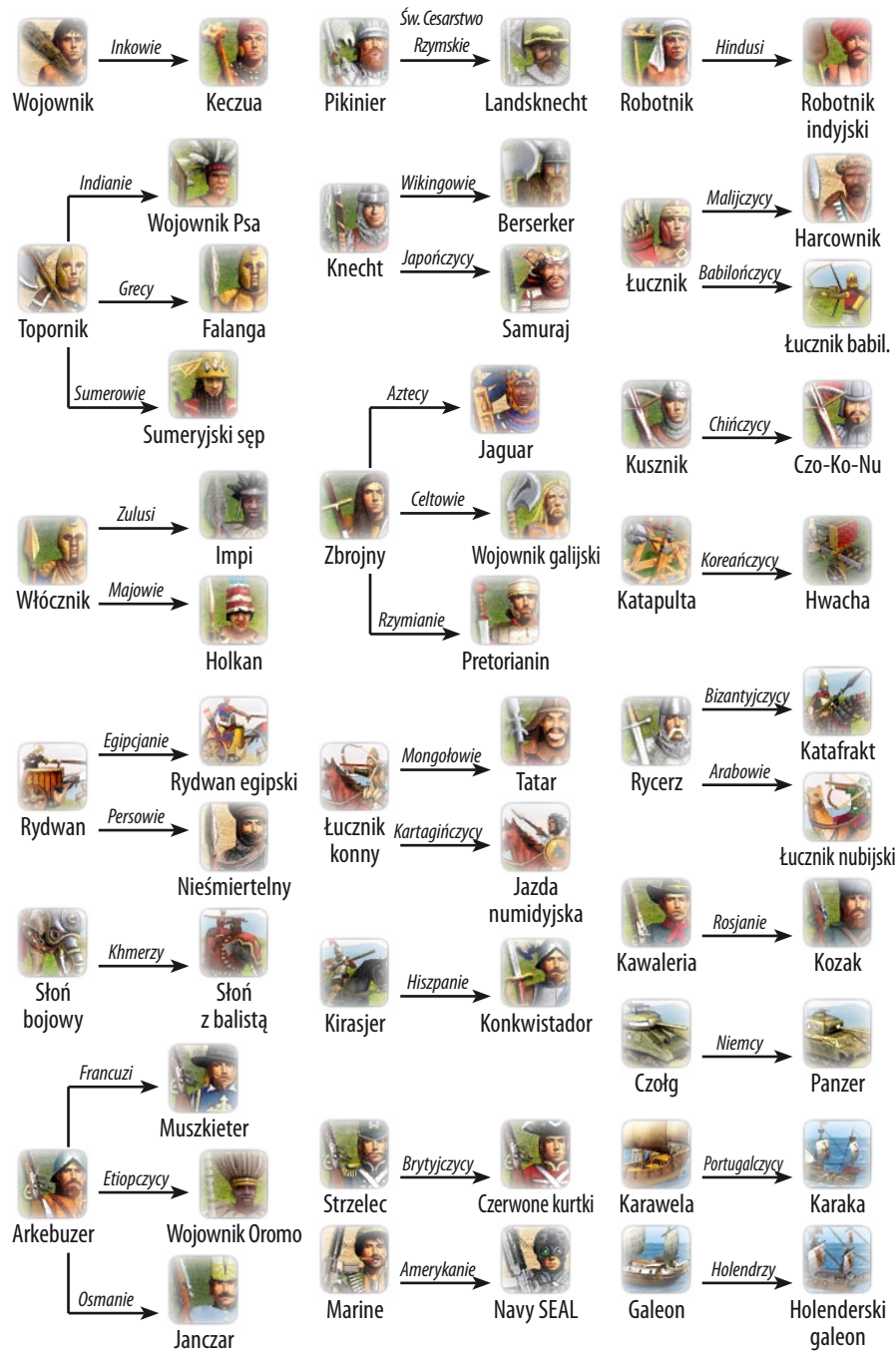
Promocja	Grupy jednostek	Efekty
Musztra I	łucznicze, oblężnicze, strzeleckie, pancerne, helikopter, morskie	+1 szansa na Pierwsze uderzenie
Musztra II wymaga: Musztra I	łucznicze, oblężnicze, walczące wręcz, strzeleckie, pancerne, helikopter, morskie	+1 Pierwsze uderzenie odnosi o 20% mniej masowych obrażeń
Musztra III wymaga: Musztra II	łucznicze, oblężnicze, walczące wręcz, strzeleckie, pancerne, helikopter, morskie	+2 szanse na Pierwsze uderzenie odnosi o 20% mniej masowych obrażeń
Musztra IV wymaga: Musztra III	łucznicze, oblężnicze, walczące wręcz, strzeleckie, pancerne, helikopter, morskie	+2 Pierwsze uderzenia odnosi o 20% mniej masowych obrażeń +10% w walce przeciwko Jednostkom konnym
Nawigacja I wymaga: Oskrzydlenie I	morskie	+1 do punktów ruchu
Nawigacja II wymaga: Oskrzydlenie I, Nawigacja I	morskie	+1 do punktów ruchu
Ogień zaporowy I	oblężnicze, pancerne, morskie	+20% do masowych obrażeń
Ogień zaporowy II wymaga: Ogień zaporowy I	oblężnicze, pancerne, morskie	+30% do masowych obrażeń +10% w walce przeciwko Jednostkom walczącym wręcz
Ogień zaporowy III wymaga: Ogień zaporowy II	oblężnicze, pancerne, morskie	+50% do masowych obrażeń +10% w walce przeciwko Jednostkom strzeleckim
Oskrzydlenie I	konne, pancerne, helikopter, morskie	+10% do szansy na wycofanie
Oskrzydlenie II wymaga: Oskrzydlenie I	konne, pancerne, helikopter, morskie	odporność na Pierwszy atak +20% do szansy na wycofanie
Osłona wymaga: Walka I lub Musztra I	łucznicze, walczące wręcz, strzeleckie	+25% w walce przeciwko Łucznikom
Partyzant I	zwiadowcze, łucznicze, strzeleckie	+20% do obrony na wzgórzach
Partyzant II wymaga: Partyzant I	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, strzeleckie	podwojony ruch na wzgórzach +30% do obrony na wzgórzach
Partyzant III wymaga: Partyzant II	łucznicze, walczące wręcz, strzeleckie	+25% do ataku na wzgórze +50% do szansy na wycofanie
Przechwycanie I	strzeleckie, powietrzne	+10% do szansy przechwycenia
Przechwycanie II wymaga: Przechwycanie I	strzeleckie, powietrzne	+20% do szansy przechwycenia
Przywódstwo wymaga: Wielki Generał	wszystkie oprócz powietrznych	uzyskuje +100% doświadczenia z walki

Budynek	Młotki*	Wymagania	Efekty
 Elektrownia jądrowa 250	Rozszczepienie Fabryka	dostarcza Energię z Uranu mała szansa na samoistny wybuch	
 Elektrownia węglowa 150	Taśma montażowa Fabryka	+2 do chorób dostarcza Energię z Węgla	
 Elektrownia wodna 200 <i>tylko w mieście nad rzeką</i>	Plastik Fabryka	dostarcza Energię	
 Fabryka 250	Taśma montażowa	+25% młotków (+50% z Energią) +1 do chorób, +2 do chorób z Ropą, Węglem możliwość zamiany 2 Obywateli na Inżynierów	
 Feitoria 180 Portugalczyki (Urząd celny) <i>tylko w mieście przybrzeżnym</i>	Ekonomia Przystań	+1 do handlu na polach wodnych +100% przychodów z międzykontynentalnych zagranicznych Szlaków handlowych	
 Forum 150 Rzymianie (Rynek)	Pieniądz	+25% złota, +25% do tempa narodzin Wielkich Ludzi +1 do zadowolenia z Futra, Jedwabiu, Kości słoniowej, Wielorybów możliwość zamiany 2 Obywateli na Kupców	
 Giełda 200 Brytyjczycy (Bank)	Bankowość	+65% złota	
 Grobła 180 Holendrzy (Wał przeciwpowodziowy) <i>tylko w mieście przybrz. lub nad rzeką</i>	Napęd parowy	+1 młotek na polach przy rzece +1 młotek na polach wodnych	
 Hammam 100 Osmanie (Akwedukt)	Matematyka, Murarstwo	+2 do zdrowia +2 do zadowolenia	
 Hipodrom 50 Bizantyjczycy (Teatr)	Dramat	+1 do zadowolenia +1 do zadowolenia za każde 5% wydatków na kulturę +3 do kultury, +1 do zadowolenia z Koni	
 Ikhandas 50 Zulusi (Koszary)	—	+3 do doświadczenia dla nowych Jednostek lądowych -20% kosztów utrzymania +2 do zadowolenia z Państwem narodowym	
 Instytut badawczy 250 Rosjanie (Laboratorium)	Nadprzewodniki Obserwatorium	+25% do nauki, +1 do chorób +50% do tempa produkcji części Statku kosmicznego 2 darmowych Naukowców możliwość zamiany 1 Obywatela na Naukowca	
 Jurta 60 Mongolowie (Stajnia)	Jazda konna <i>przestarzała z Zaawansowanym lotnictwem</i>	+4 do doświadczenia dla nowych Jednostek konnych	
 Katedra chrześcijańska 300 <i>50% z Kamieniem</i>	Muzyka, Chrześcijaństwo Świątynia chrz. (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadziłła +2 do zadowolenia z Chrześcijaństwa jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów	
 Klasztor buddyjski 60	Medytacja, Buddyzm <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury	
 Klasztor chrześcijański 60	Medytacja, Chrześcijaństwo <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury	

Budynek	Młotki*	Wymagania	Efekty
 Klasztor hinduski	60	Medytacja, Hinduizm <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury
 Klasztor islamski	60	Medytacja, Islam <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury
 Klasztor konfucjański	60	Medytacja, Konfucjanizm <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury
 Klasztor taoistyczny	60	Medytacja, Taoizm <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury
 Klasztor żydowski	60	Medytacja, Judaizm <i>przestarzały z Badaniami naukowymi</i>	+10% do nauki +2 do kultury
 Koloseum	80	Konstrukcja	+1 do zadowolenia +1 do zadowolenia za każde 20% wydatków na kulturę
 Koszary	50	—	+3 do doświadczenia dla nowych Jednostek lądowych +2 do zadowolenia z Państwem narodowym
 Kuźnia	120	Odlewnictwo	+1 do zadowolenia z Klejnótów, Srebra, Złota +25% młotków, +1 do chorób możliwość zamiany 1 Obywatela na Inżyniera
 Laboratorium	250	Nadprzewodniki Obserwatorium	+25% do nauki, +1 do chorób +50% do tempa produkcji części Statku kosmicznego możliwość zamiany 1 Obywatela na Naukowca
 Latarnia morska <i>tylko w mieście przybrzeżnym</i>	60	Żeglarstwo	+1 do żywności na polach wodnych
 Lotnisko	250	Lot	+1 do chorób, +1 Szlak handlowy +3 do doświadczenia dla nowych Jednostek powietrznych +4 do maks. liczby Jednostek powietrznych w mieście możliwość transportu powietrznego dla 1 jednostki na turę
 Madrasa <i>Arabowie (Biblioteka)</i>	90	Pismo	+25% do nauki, +4 do kultury możliwość zamiany 2 Obywateli na Naukowców możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
 Mandir hinduski <i>50% z Marmurem</i>	300	Muzyka, Hinduizm Świątynia hinduska (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadziła +2 do zadowolenia z Hinduizmu jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
 Mauzoleum <i>Hindusi (Więzienie)</i>	120	Konstytucja	+50% do szpiegostwa, +4 do szpiegostwa +2 do zadowolenia -25% znużenia wojna możliwość zamiany 2 Obywateli na Szpiegów
 Meczet islamski <i>50% z Marmurem</i>	300	Muzyka, Islam Świątynia islamska (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadziła +2 do zadowolenia z Islamem jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
 Mennica <i>Malijczycy (Kuźnia)</i>	120	Odlewnictwo	+1 do zadowolenia z Klejnótów, Srebra, Złota +25% młotków, +10% złota, +1 do chorób możliwość wyznaczenia 1 Obywatela na Inżyniera

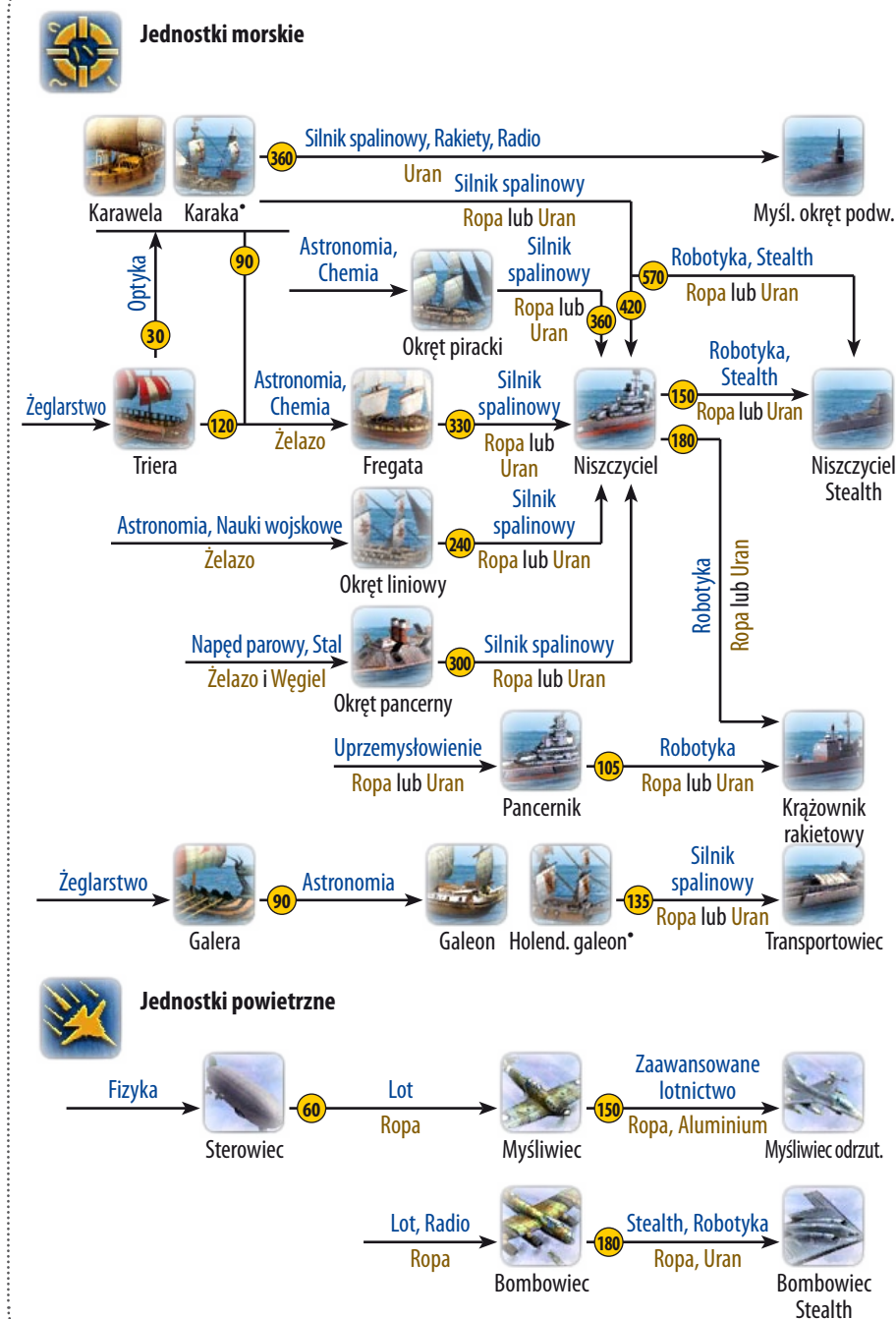
Promocja	Grupy jednostek	Efekty
 As przestworzy <i>wymaga: Walka III</i>	powietrzne	+25% do szansy uniknięcia przechwycenia
 Atak błyskawiczny <i>wymaga: Walka III, Nauki wojskowe</i>	konne, pancerne, helikopter, morskie	możliwość wielokrotnego ataku w jednej turze
 Celność <i>wymaga: Szturm miasta I lub Ogień zaporowy I</i>	oblężnicze	+8% do zniszczeń przy bombardowaniu miasta
 Desant <i>wymaga: Walka II</i>	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, konne, strzeleckie	atak bezpośrednio z morza nie obniża siły atak z przekroczeniem rzeki nie obniża siły
 Formacja <i>wymaga: Walka II lub Musztra II</i>	łucznicze, konne, walczące wręcz, strzeleckie	+25% w walce przeciwko Jednostkom konnym
 Garnizon miejski I	łucznicze, strzeleckie	+20% do obrony miasta
 Garnizon miejski II <i>wymaga: Garnizon miejski I</i>	łucznicze, strzeleckie	+25% do obrony miasta
 Garnizon miejski III <i>wymaga: Garnizon miejski II</i>	łucznicze, strzeleckie	+30% do obrony miasta +10% w walce przeciwko Jednostkom walczącym wręcz
 Komandos <i>wymaga: Walka IV, Nauki wojskowe</i>	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, konne, strzeleckie, pancerne	umożliwia korzystanie z Dróg i Torów kolejowych na wrogim terenie
 Leśnik I	zwiadowcze, walczące wręcz, strzeleckie	+20% do obrony w Dżungli i Lesie
 Leśnik II <i>wymaga: Leśnik I</i>	zwiadowcze, walczące wręcz, strzeleckie	podwojony ruch w Dżungli i Lesie +30% do obrony w dżungli i lesie
 Leśnik III <i>wymaga: Leśnik II</i>	walczące wręcz, strzeleckie	+2 Pierwsze ataki +15% do leczenia obrażeń jednostkom na tym samym polu (na turę) +50% do ataku w Dżungli i Lesie
 Marsz <i>wymaga: Walka III lub Medyk I</i>	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, konne, oblężnicze, strzeleckie	możliwość leczenia w trakcie ruchu
 Medyk I <i>wymaga: Walka I</i>	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, konne, oblężnicze, strzeleckie, morskie	+10% do leczenia obrażeń jednostkom na tym samym polu (na turę)
 Medyk II <i>wymaga: Medyk I</i>	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, konne, oblężnicze, strzeleckie, morskie	+10% do leczenia obrażeń jednostkom na sąsiadujących polach (na turę)
 Medyk III <i>wymaga: Medyk II, Wielki Generał</i>	zwiadowcze, łucznicze, walczące wręcz, konne, oblężnicze, strzeleckie, morskie	+15% do leczenia obrażeń jednostkom na tym samym polu i na sąsiadujących polach (na turę)
 Mobilność <i>wymaga: Oskrzydlenie II</i>	konne, pancerne	koszt ruchu na wszystkich terenach zmniejszony o 1 punkt
 Morale <i>wymaga: Wielki Generał</i>	wszystkie oprócz powietrznych	+1 do punktów ruchu

Budynek	Młotki*	Wymagania	Efekty
Mury 50% z Kamieniem	50	Murarstwo przestarzałe ze Strzelectwem	+50% do obrony (nie dotyczy Jednostek strzeleckich) -50% zniszczeń z bombardowania (nie dotyczy Jednostek strzeleckich)
Obelisk Egipcjanie (Pomnik)	30	Mistycyzm przestarzały z Astronomią	+1 do kultury +1 do zadowolenia dla Charyzmatycznych przywódców możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
Obserwatorium Babilończycy (Kolosium)	150	Astronomia	+25% do nauki możliwość zamiany 1 Obywatela na Naukowca
Ogród Babilończycy (Kolosium)	80	Konstrukcja	+2 do zdrowia, +1 do zadowolenia +1 do zadowolenia za każde 20% wydatków na kulturę
Ołtarz ofiarny Aztecy (Sąd)	90	Kodeks prawny	+2 do szpiegostwa, -50% kosztów utrzymania -50% niezadowolenia z poświęcania ludności możliwość zamiany 1 Obywatela na Szpiega
Pagoda taoistyczna 50% z Miedzią	300	Muzyka, Taoizm Świątynia taoist. (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadziła +2 do zadowolenia z Taoizmu jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
Park maszynowy	200	Uprzemysłowienie Fabryka	+2 do chorób +1 do chorób z Ropą, Węglem 1 darmowy Inżynier możliwość zamiany 2 Obywateli na Inżynierów
Pawilon Chińczycy (Teatr)	50	Dramat	+25% do kultury, +3 do kultury +1 do zadowolenia z Barwników +1 do zadowolenia za każde 10% wydatków na kulturę możliwość zamiany 2 Obywateli na Artystów
Pomnik	30	Mistycyzm przestarzały z Astronomią	+1 do kultury +1 do zadowolenia dla Charyzmatycznych przywódców
Przystań tylko w mieście przybrzeżnym	80	Kompas	+1 do zdrowia za Kraby, Małże, Ryby +50% przychodów ze Szlaków handlowych
Przystań handlowa Wikingowie (Latarnia morska) tylko w mieście przybrzeżnym	60	Żeglarsstwo	+1 do żywności na polach wodnych promocja Nawigacji dla nowych Jednostek morskich
Ratusz Św. Cesarstwo Rzymskie (Sąd)	120	Kodeks prawny	+2 do szpiegostwa -75% kosztów utrzymania możliwość zamiany 1 Obywatela na Szpiega
Rynek	150	Pieniądz	+25% złota +1 do zadowolenia z Futra, Jedwabiu, Kości słoniowej, Wielorybów możliwość zamiany 2 Obywateli na Kupców
Rytualne boisko Majowie (Kolosium)	80	Konstrukcja	+3 do zadowolenia +1 do zadowolenia za każde 20% wydatków na kulturę
Salon Francuzi (Obserwatorium)	150	Astronomia	+25% do nauki 1 darmowy Artysta możliwość zamiany 1 Obywatela na Naukowca
Sąd	120	Kodeks prawny	+2 do szpiegostwa -50% kosztów utrzymania możliwość zamiany 1 Obywatela na Szpiega

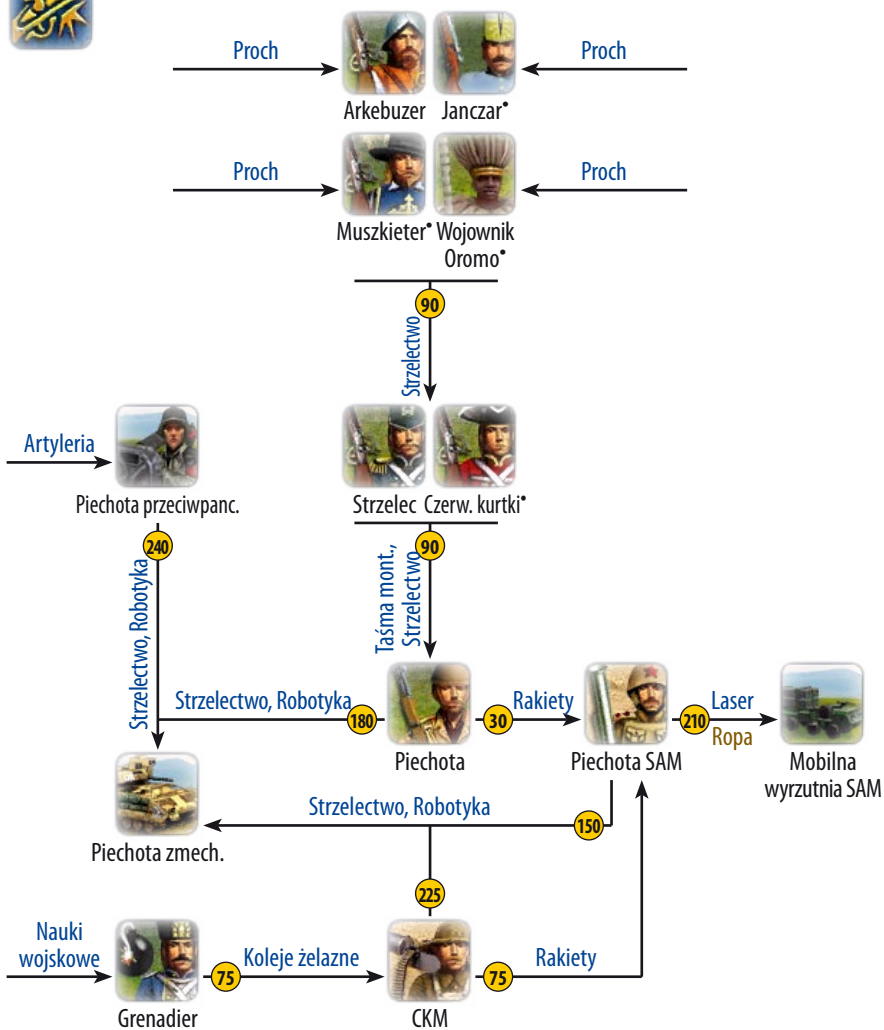
Budynek	Młotki*	Wymagania	Efekty
	Schron przeciwatomowy	100 Elektryczność Projekt Manhattan	−50% zniszczeń od pocisków jądrowych
	Seowon Koreańczycy (Uniwersytet)	200 Edukacja Biblioteka	+35% do nauki +3 do kultury
	Sklep	150 Gildie, Pieniądz	+25% złota +1 do zdrowia za Banany, Cukier, Przyprawy, Wino możliwość zamiany 2 Obywateli na Kupców
	Spichlerz	60 Garncarstwo	+1 do zdrowia za Kukurydzę, Pszenicę, Ryż połowa zapasów żywności pozostaje po wzroście populacji w mieście
	Stajnia	60 Jazda konna <i>przestarzała z Zaawansowanym lotnictwem</i>	+2 do doświadczenia dla nowych Jednostek konnych
	Stela Etiopczycy (Pomnik)	30 Mistycyzm <i>przestarzała z Astronomią</i>	+25% do kultury, +1 do kultury +1 do zadowolenia dla Charyzmatycznych przywódców
	Stocznia <i>tylko w mieście przybrzeżnym</i>	120 Stal	+1 do chorób +4 do doświadczenia dla nowych Jednostek morskich +50% do tempa produkcji Jednostek morskich
	Stupa buddyjska <i>50% z Miedzią</i>	300 Muzyka, Buddyzm Świątynia buddyjska (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadzidła +2 do zadowolenia z Buddyzmu jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
	Supermarket	150 Chłódnictwo Sklep	+1 do żywności +1 do zdrowia za Jelenie, Krowy, Owce, Świnie
	Synagoga żydowska <i>50% z Kamieniem</i>	300 Muzyka, Judaizm Świątynia żydowska (2)**	+50% do kultury, +1 do zadowolenia z Kadzidła +2 do zadowolenia z Judaizmu jako Religii państwowej możliwość zamiany 2 Obywateli na Kapłanów
	Szpital	200 Medycyna	+3 do zdrowia +10% do leczenia obrażeń
	Świątynia buddyjska	80 Kapłaństwo Buddyzm	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana
	Świątynia chrześcijańska	80 Kapłaństwo Chrześcijaństwo	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana
	Świątynia hinduska	80 Kapłaństwo Hinduizm	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana
	Świątynia islamska	80 Kapłaństwo Islam	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana
	Świątynia konfucjańska	80 Kapłaństwo Konfucjanizm	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana

Jednostki strzeleckie

Jednostki pancerne

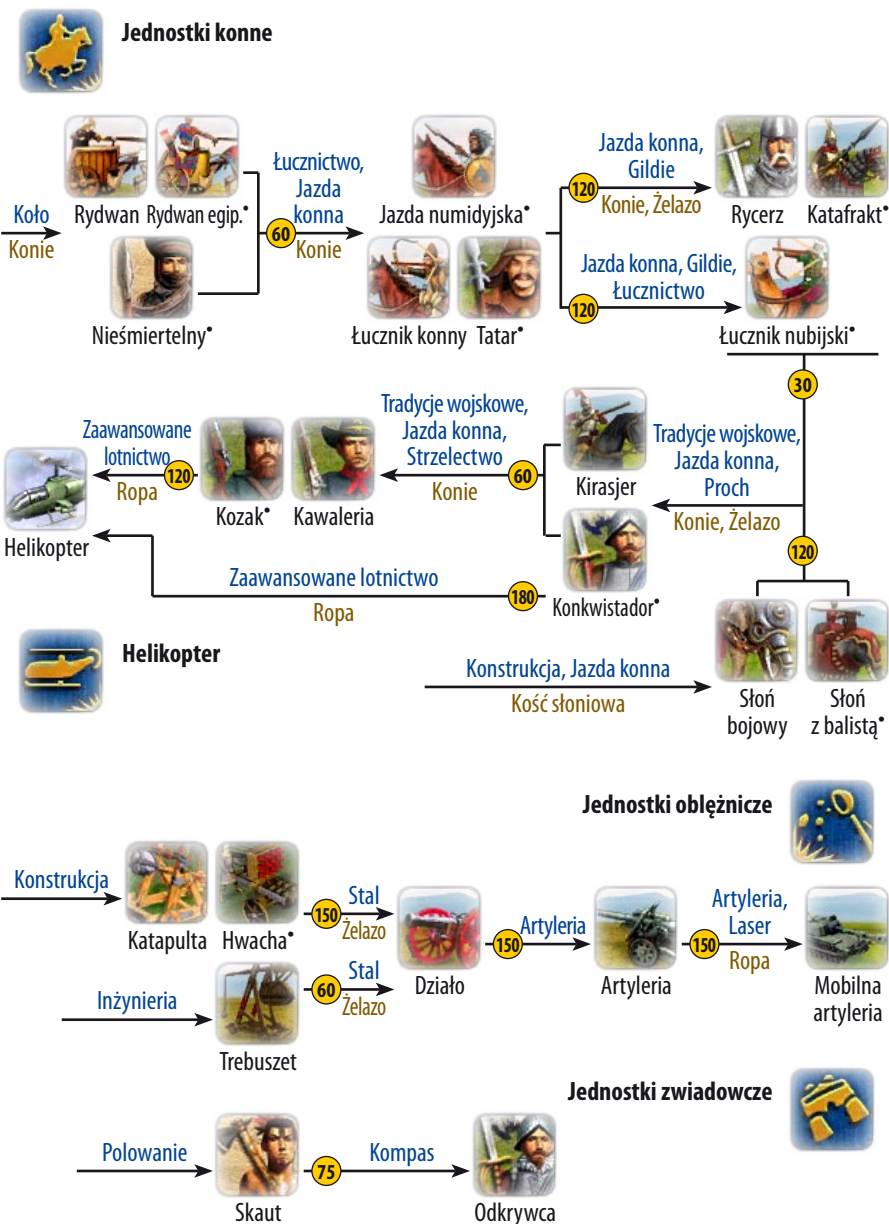
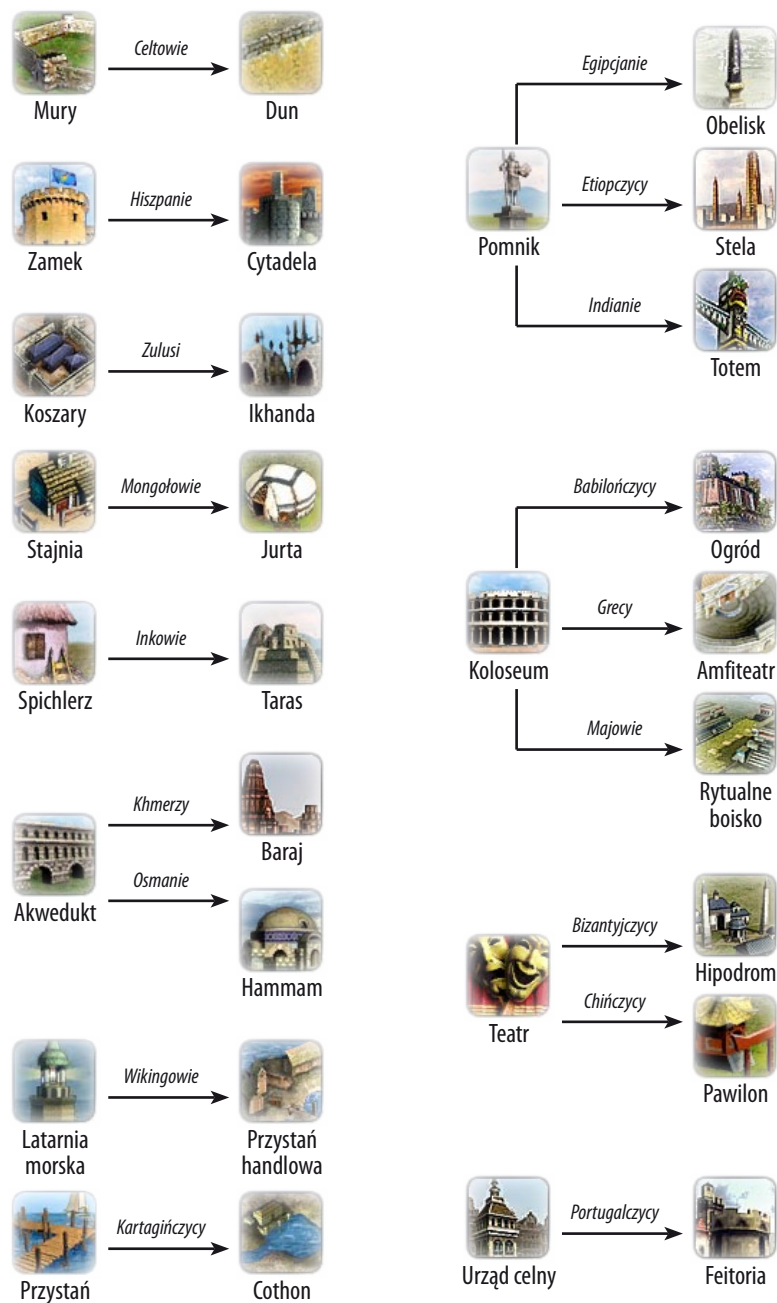

Budynek

Młotki*	Wymagania	Efekty
Świątynia taoistyczna 80	Kapłaństwo Taoizm	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana
Świątynia żydowska 80	Kapłaństwo Judaizm	+1 do kultury +1 do zadowolenia możliwość zamiany 1 Obywatela na Kapłana
Taras 60 Inkowie (Spichlerz)	Garncarstwo	+1 do zdrowia za Kukurydżę, Pszenicę, Ryż +2 do kultury połowa zapasów żywności pozostaje po wzroście populacji w mieście
Teatr 50	Dramat	+3 do kultury, +1 do zadowolenia za Barwników +1 do zadowolenia za każde 10% wydatków na kulturę możliwość zamiany 2 Obywateli na Artystów
Totem 30 Indianie (Pomnik)	Mistycyzm <i>przestarzały z Astronomią</i>	+1 do kultury +1 dla Charyzmatycznych przywódców +3 do doświadczenia dla nowych Jednostek łuczniczych
Transport publiczny 150	Silnik spalinowy	+1 do zdrowia, +1 do zdrowia za Ropę +2 do zdrowia z Ochroną środowiska
Urząd celny 180 <i>tylko w mieście przybrzeżnym</i>	Ekonomia Przystań	+100% przychodów z międzykontynentalnych zagranicznych Szlaków handlowych
Uniwersytet 200	Edukacja Biblioteka	+25% do nauki +3 do kultury
Wał przeciwpowodziowy 180 <i>tylko w mieście nad rzeką</i>	Napęd parowy	+1 młotek na polach przy rzece
Wieża nadawcza 175	Środki masowego przekazu	+50% do kultury, +1 do zad. za każde 10% wydatków na kulturę +1 do zadowolenia z Przeb. film., Przeb. muz., Przeb. oper. +1 do zadowolenia dla Charyzmatycznych przywódców możliwość zamiany 2 Obywateli na Artystów
Więzienie 120	Konstytucja	+50% do szpiegostwa, +4 do szpiegostwa -25% znużenia wojną możliwość zamiany 2 Obywateli na Szpiegów
Zakład produkcyjny 250 Niemcy (Fabryka) 67% z Węgłem	Taśma montażowa	+25% młotków (+50% z Energią) +1 do chorób, +2 do chorób z Ropą, Węgłem możliwość zamiany 4 Obywateli na Inżynierów
Zamek 100 50% z Kamieniem	Inżynieria, Mury <i>przestarzały z Ekonomią</i>	+1 do kultury, +25% do szpiegostwa, +1 Szlak handlowy +50% do obrony (nie dotyczy Jednostek strzeleckich) -25% zniszczeń z bombardowania (nie dotyczy Jednostek strzeleckich)
Ziggurat 90 Sumerowie (Sąd)	Kapłaństwo	+2 do szpiegostwa -50% kosztów utrzymania możliwość zamiany 1 Obywatela na Szpiega

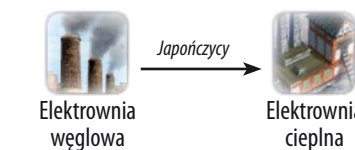
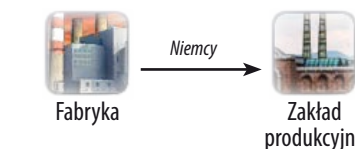
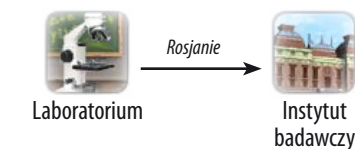
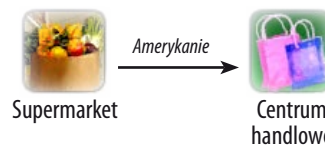
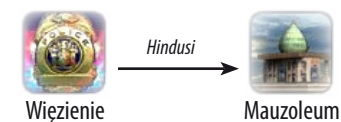
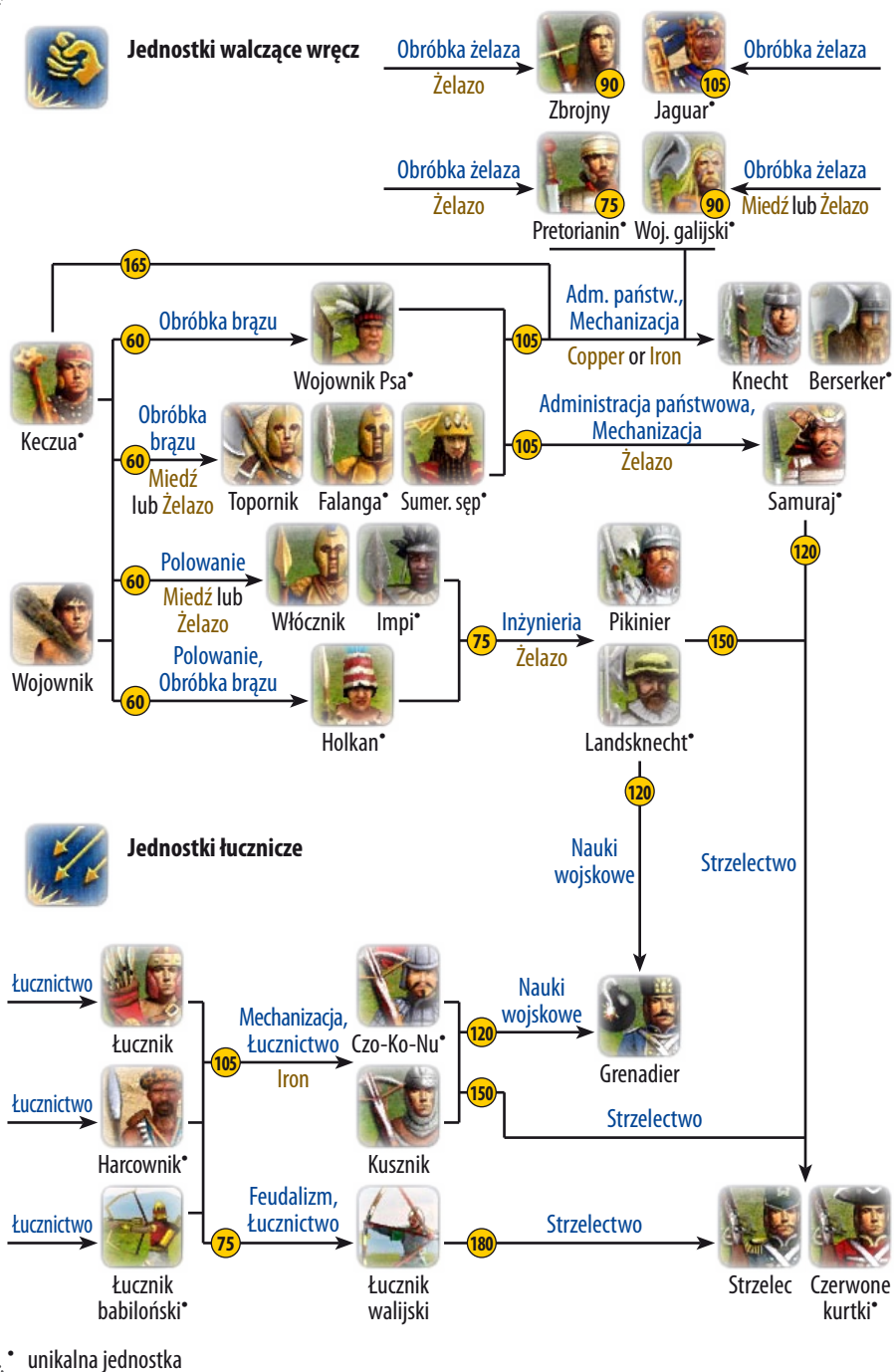
* Dotyczy **Normalnej** prędkości gry. Mnożniki dla innych ustawień: **Szybka** ×0,67, **Długa** ×1,50, **Maraton** ×3,00 (!)
Przykład: Stajnia w grze długiej będzie kosztowała 90 młotków zamiast 60.

** Dotyczy **Najmniejszego i Malutkiego** rozmiaru świata.
Mnożniki dla innych ustawień: **Mały** ×1,25, **Normalny** ×1,50, **Duży** ×1,75, **Wielki** ×2,00.
Przykład: Akademia konfucjańska wymaga 3 Świątyń konfucjańskich zamiast 2 na normalnym rozmiarze świata.

60 Koszt awansu (złoto). Dotyczy **Normalnej** prędkości gry. Mnożniki dla innych ustawień: **Szybka** ×0.67, **Długa** ×1.50, **Maraton** ×2.00. W celu wyliczenia awansu o więcej niż jeden krok wystarczy dodać do siebie poszczególne wartości. Do końcowego wyliczenia **należy dodać dodatkowy koszt awansu** (20 sztuk złota za jednostkę dla wszystkich prędkości gry).
Przykład 1: Awans 2 Wojowników do 2 Włóczników w grze długiej to 220 szt. złota – 2 jedn. × (20 + (60 × 1.50)) = 2 × 110 = 220.
Przykład 2: Awans 3 Łuczników konnych do 3 Kirasjerów w maratonie to 960 szt. złota – 3 jedn. × (20 + ((120 + 30) × 2.00)) = 960.

Wał przeciwpowodziowy

Cud narodowy	Młotki*	Wymagania	Efekty
 Pałac	160	4 miasta**	+8 do handlu, +2 do kultury, +4 do szpiegostwa, +1 do zadowolenia ustanawia w mieście Stolicę zmniejsza koszty utrzymania w pobliskich miastach
 Akademia West Point 50% z Kamieniem	800	Tradycje wojskowe jednostka wojskowa z 6. poziomem dośw.	+1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Szpieg) +4 do doświadczenia dla wszystkich nowych jednostek
 Czerwony Krzyż	600	Medycyna Szpital (4)**	+2 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Naukowiec) promocja Medyk I dla wszystkich nowych jednostek
 Epopeja Heroiczna 50% z Marmurem	200	Literatura, Koszary jednostka wojskowa z 4. poziomem dośw.	+4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +100% do tempa produkcji Jednostek wojskowych
 Epopeja Narodowa 50% z Marmurem	250	Literatura Biblioteka	+4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +100% do tempa narodzin Wielkich Ludzi
 Ermitaż 50% z Marmurem	300	Nacjonalizm	+100% do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta)
 Góra Rushmore 50% z Kamieniem	500	Faszyzm	+4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) -25% znużenia wojną w każdym mieście
 Huta Żelaza	700	Stal Kuznia (4)**	+50% młotków z Żelazem , +50% młotków z Węglem +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Inżynier) +2 do chorób, możliwość zamiany 3 Obywateli na Inżynierów
 Park Narodowy	300	Biologia	+3 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Naukowiec) usuwa w mieście dostęp do Węgla , brak chorób z populacji 1 darmowy Specjalista za każdy Rezerwat przyrody
 Statuy Moai 50% z Kamieniem budowane tylko w mieście przybrz.	250	Żeglarstwo	+4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) +1 młotek na polach wodnych
 Teatr Narodowy	300	Dramat Teatr (4)**	+6 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) brak niezadowolenia w mieście możliwość zamiany 3 Obywateli na Artystów
 Uniwersytet Oksfordzki 50% z Kamieniem	400	Edukacja Uniwersytet (4)**	+100% do nauki, +4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Naukowiec) możliwość zamiany 3 Obywateli na Naukowców
 Wall Street	600	Korporacja Bank (4)**	+100% do złota +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) możliwość zamiany 3 Obywateli na Kupców
 Zakazane Miasto	200	8 miast** Śąd (4)**	+4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Szpieg) zmniejsza koszty utrzymania w pobliskich miastach

* Dotyczy **Normalnej** prędkości gry. Więcej szczegółów – zobacz: strona 29.

** Dotyczy **Najmniejszego** i **Malutkiego** rozmiaru świata. Więcej szczegółów – zobacz: strona 29.

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Wielki Artysta Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może rozpocząć Złoty Wiek, może odkryć Technologię może stworzyć Wielkie Dzieło (+4000 do kultury)** może dołączyć do miasta jako Wielki Artysta może zbudować Cywilizowanych Jubilerów
 Wielki Generał Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może dać 20 pkt. dośw. jednostkom na tym samym polu może dołączyć do jednostki i dać darmową promocję może dołączyć do miasta jako Wielki Generał może zbudować Akademii Wojskową
 Wielki Inżynier Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może rozpocząć Złoty Wiek, może odkryć Technologię może przyspieszyć produkcję może dołączyć do miasta jako Wielki Inżynier może zbudować Kreatywne Konstrukcje i Kompanię Węglową
 Wielki Kupiec Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może rozpocząć Złoty Wiek, może odkryć Technologię może podjąć misję handlową, może odkrywać obce tereny może dołączyć do miasta jako Wielki Kupiec może zbudować Młyny Zbożowe i Sushi Sida
 Wielki Naukowiec Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może rozpocząć Złoty Wiek, może odkryć Technologię może dołączyć do miasta jako Wielki Naukowiec może zbudować Akademii , Aluminium SA i Biopaliwa SA
 Wielki Prorok Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może rozpocząć Złoty Wiek, może odkryć Technologię może dołączyć do miasta jako Wielki Prorok może zbudować Sanktuaria
 Wielki Szpieg Wielki Człowiek	0 / 2 PR	—	—	może rozpocząć Złoty Wiek, niewidoczny dla wszystkich jedn. może infiltrować obce miasto (+3000 do szpiegostwa)** może dołączyć do miasta jako Wielki Szpieg może zbudować Scotland Yard
 Włócznik jedn. walcząca wręcz	35	4 / 1 PR +100% przeciw konny	Polowanie Miedź lub Żelazo	—
 Wojownik jedn. walcząca wręcz	15	2 / 1 PR	—	+25% do obrony miasta
 Wojownik galijski jedn. walcząca wręcz Celtywie (Zbrojny)	40	6 / 1 PR	Obróbka żelaza Miedź lub Żelazo	+10% do ataku na miasto rozpoczyna z promocją Partyzant I
 Wojownik Oromo jedn. strzelecka Etiopczycy (Arkebuzer)	80	9 / 1 PR	Proch	1 Pierwsze uderzenie odporny na Pierwsze uderzenia rozpoczyna z promocjami Musztra I i Musztra II
 Wojownik Psa jedn. walcząca wręcz Indianie (Topornik)	35	4 / 1 PR +100% przeciw walczącym wręcz	Obróbka brązu	—
 Zbrojny jedn. walcząca wręcz	40	6 / 1 PR	Obróbka żelaza Żelazo	+10% do ataku na miasto
 Zwiadowca jedn. zwiadowcza	15	1 / 2 PR +100% przeciw zwierzętom	Polowanie	lepsze wyniki z Wiosek plemiennych może się tylko bronić

PR punkty ruchu Z zasięg operacyjny

* Dotyczy **Normalnej** prędkości gry. Mnożniki dla innych ustawień: **Szybka** ×0,67, **Długa** ×1,50, **Maraton** ×2,00.

Przykład: łucznik walijski w grze długiej będzie kosztował 75 młotków zamiast 50.

** liczba zależy od rozmiaru świata *** liczba punktów zależy od rozmiaru świata i długości gry

Jednostka	Młotki* Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Rydwan egipski jedn. konna Egipcjanie (Rydwan)	5 / 2 PR 30 +100% do ataku przeciw Topornikom	Koło Konie	odporny na Pierwsze uderzenia nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (10% szans)
 Samuraj jedn. walcząca wręcz Japończycy (Knecht)	8 / 1 PR 70 +50% przeciw walczącym wręcz	Adm. państwowa, Mechanizacja Żelazo	2 Pierwsze uderzenia rozpoczyna z promocją Musztra I
 Słoń z balistą jedn. konna Khmerzy (Słoń bojowy)	8 / 1 PR 60 +50% przeciw konny	Konstrukcja, Jazda konna Kość słoniowa	nie otrzymuje premii obronnych poza miastem najpierw atakuje Jednostki konne
 Słoń bojowy jedn. konna	8 / 1 PR 60 +50% przeciw konny	Konstrukcja, Jazda konna Żelazo	nie otrzymuje premii obronnych
 Spadochroniarz jedn. strzelecka	160 24 / 1 PR	Faszyzm, Strzelectwo, Lot	może dokonywać zrzutu (5 pól zasięgu) może uniknąć przechwycenia (25% szans)
 Sterowiec jedn. powietrzna	80 4 / 1 PR / 8 Z +100% przeciw morskim	Fizyka	wykrywa Okręty podwodne
 Strzelec jedn. strzelecka	110 14 / 1 PR +25% przeciw konny	Strzelectwo	—
 Sumerijski sęp jedn. walcząca wręcz Sumerianie (Topornik)	35 6 / 1 PR +25% przeciw walczącym wręcz	Obróbka brązu Miedź lub Żelazo	—
 Szpieg	40 0 / 1 PR	Alfabet	niewidoczny dla wszystkich jednostek może odkrywać obce tereny pomaga w udaremnianiu wrogich działań szpiegowskich rozpoczyna z promocją Komandos
 Taktyczny pocisk jądrowy pocisk jądrowy	250 0 / 1 PR / 4 Z	Rozszczepienie, Rakiety Uran Projekt Manhattan	może być zdetonowany na terytorium wroga może uniknąć przechwycenia (50% szans)
 Tatar jedn. konna Mongolowie (Łucznik konny)	50 6 / 2 PR +50% do ataku przeciw Katapultom , Trebuszom	Jazda konna, Łucznictwo Konie	nie otrzymuje premii obronnych 1 Pierwsze uderzenie, ignoruje terenowe koszty ruchu może wycofać się z walki (20% szans) atak oskrzydlaający przeciw Katapultom i Trebuszom
 Topornik jedn. walcząca wręcz	35 5 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Obróbka brązu Miedź lub Żelazo	—
 Transportowiec jedn. morską	125 16 / 5 PR	Silnik spalinowy Ropa lub Uran	4 miejsca ładunkowe
 Trebuszet jedn. oblężnicza	80 4 / 1 PR +100% do ataku na miasto	Inżynieria	nie otrzymuje premii obronnych zadaje maks. 75% obrażeń, zadaje masowe obrażenia odporny na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych może bombardować obronę miasta (–16% na turę)
 Trier jedn. morską	50 2 / 2 PR +50% przeciw Galerom	Odlewnictwo, Żeglarsstwo	nie może przepływać Oceanu

Budynek specjalny		Wymagania		Efekty	
	Akademia budowana przez <i>Wielkiego Naukowca</i>	—		+50% do nauki, +4 do kultury	
	Akademia wojskowa budowana przez <i>Wielkiego Generała</i>	Nauki wojskowe		+3 do kultury +50% do tempa produkcji <i>Jednostek wojskowych</i>	
	Scotland Yard budowany przez <i>Wielkiego Szpiega</i>	—		+100% do szpiegostwa zwiększa szansę narodzin <i>Wielkiego Szpiega</i>	
Projekt*	Młotki**	Wymagania		Efekty	
	Program Apollo Projekt Zespołowy 50% z Aluminium	1600 Rakiety		umożliwia produkcję części Statku kosmicznego (SK)	
	Kokpit SK Projekt Zespołowy 50% z Miedzią	1000 Włókno szklane <i>Program Apollo</i>		1 wymagany do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Komora hibernacyjna SK Projekt Zespołowy	1200 Genetyka <i>Program Apollo</i>		1 wymagana do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Miejsce dokowania SK Projekt Zespołowy 50% z Aluminium	2000 Satelity <i>Program Apollo</i>		1 wymagane do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Moduł podtrzymywania życia na SK Projekt Zespołowy 50% z Miedzią	1000 Ekologia <i>Program Apollo</i>		1 wymagany do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Osłona SK Projekt Zespołowy 50% z Aluminium	1200 Kompozyty <i>Program Apollo</i>		1–5 wymaganych do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Silnik SK Projekt Zespołowy	1600 Synteza termojądrowa <i>Program Apollo</i>		1–2 wymaganych do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Silnik manewrowy SK Projekt Zespołowy 50% z Aluminium	1200 Nadprzewodniki <i>Program Apollo</i>		1–5 wymaganych do zwycięstwa w Wyścigu kosmicznym	
	Internet Projekt Światowy 50% z Miedzią	2000 Komputery		odkrywa wszystkie technologie posiadane przez co najmniej dwie znane cywilizacje	
	Projekt Manhattan Projekt Światowy 50% z Uranem	1500 Rozszczepienie		umożliwia wszystkim graczom przeprowadzanie Ataków jądrowych umożliwia wszystkim graczom budowę <i>Schronów</i> <i>przeciwatomowych</i>	
	SDI Projekt Zespołowy 50% z Aluminium	1500 Laser <i>Manhattan Project</i>		+75% do szansy przechwycenia pocisków jądrowych	

* Oprócz SDI, wszystkie Projekty Zespołowe wymagają włączenia opcji zwycięstwa przez Wyścig kosmiczny.

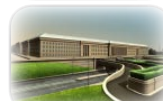

** Dotyczy **Normalnej** prędkości gry. Więcej szczegółów – zobacz: strona 29.

Cud świata	Młotki*	Wymagania	Efekty
	Angkor Vat 50% z Kamieniem +8 do kultury	500 Filozofia przestarzały z Komputerami	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) +1 młotek od każdego Kapłana w każdym mieście możliwość zamiany 3 Obywateli na Kapłanów
	Broadway 800	Elektryczność	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +50% do kultury, +1 do zadowolenia dostarcza 5 Przebojów operowych
	Chichen Itza 50% z Kamieniem +6 do kultury	500 Kodeks prawny przestarzała ze Strzelectwem	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) +25% do obrony w każdym mieście
	Chrystus Zbawiciel 1000 +5 do kultury	Radio	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Inżynier) 1 tura Anarchii przy zmianie Doktryny lub Religii podwojone tempo produkcji dla Uduchowionych przywódców
	Hagia Sophia 50% z Marmurem +8 do kultury	500 Teologia przestarzała z Napędem Parowym	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Inżynier) Robotnicy budują ulepszenia o 50% szybciej
	Hollywood 1000	Środki masowego przekazu	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +50% do kultury, +1 do zadowolenia dostarcza 5 Przebojów filmowych
	Kaplica Sykstyńska 50% z Marmurem +10 do kultury	600 Muzyka	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +2 do kultury od każdego Specjalisty w każdym mieście +5 do kultury od każdej budowli Religii państwowej
	Katedra Notre Dame 50% z Kamieniem +10 do kultury	550 Inżynieria	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +2 do zadowolenia w każdym mieście na tym samym kontynencie
	Kolos Rodyjski 50% z Miedzią budowany tylko w mieście przybrz. +6 do kultury	250 Obróbka brązu Kuznia przestarzały z Astronomią	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) +1 do handlu na polach wodnych w każdym mieście
	Kreml 50% z Kamieniem	800 Komunizm przestarzały z Włóknem szklanym	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Szpieg) koszty przyspieszania produkcji niższe o 33% możliwość zamiany 3 Obywateli na Szpiegów
	Mauzoleum Mauzolos 50% z Marmurem +10 do kultury	450 Kalendarz	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +50% do czasu trwania Złotego Wieku
	ONZ 1000	Środki masowego przekazu	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) aktywuje wybory przewodniczącego ONZ wymaga włączenia Zwycięstwa dyplomatycznego i co najmniej 3 zespołów/graczy

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
	Pikinier jedm. walcząca wręcz 60	6 / 1 PR +100% przeciw konnym	Inżynieria Żelazo	—
	Pocisk jądrowy pocisk jądrowy 500	zasięg globalny	Rozszczepienie, Rakiety Uran Projekt Manhattan	może być zdetonowany na terytorium wroga
	Pocisk manewrujący pocisk 60	40 / 1 PR / 4 Z	Rakiety, Radio	może uniknąć przechwycenia (100% szans) może niszczyć ulepszenia terenu może bombardować obronę miasta (-16% na turę)
	Pretorianin jedm. walcząca wręcz 45 Rzymianie (Zbrojny)	8 / 1 PR	Obróbka żelaza Żelazo	—
	Przedstawiciel Aluminium SA jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Aluminium SA
	Przedstawiciel Biopaliw SA jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Biopaliw SA
	Przedstawiciel Cywilizowanych Jubilerów jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Cywilizowanych Jubilerów
	Przedstawiciel Kompanii Węglowej jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Kompanii Węglowej
	Przedstawiciel Kreatywnych Konstrukcji jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Kreatywnych Konstrukcji
	Przedstawiciel Młynów Zbożowych jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Młynów Zbożowych
	Przedstawiciel Sushi Sida jedm. narodowa 100	0 / 2 PR	—	rozszerza wpływy Sushi Sida
	Robotnik 60 razem z żywnością	0 / 2 PR	—	może budować ulepszenia terenu +25% do tempa produkcji dla Ekspansywnych przywódców (dotyczy tylko młotków)
	Robotnik indyjski Hindusi (Robotnik) 60 razem z żywnością	0 / 3 PR	—	może budować ulepszenia terenu +25% do tempa produkcji dla Ekspansywnych przywódców (dotyczy tylko młotków)
	Rycerz jedm. konna 90	10 / 2 PR	Gildie, Jazda konna Konie, Żelazo	odporny na Pierwsze uderzenia nie otrzymuje premii obronnych atak oskrzydlający przeciw Katapultom i Trebuszetom
	Rydwán jedm. konna 30	4 / 2 PR +100% do ataku przeciw Topornikom	Koło Konie	nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (10% szans)

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Niszczyciel Stealth jedn. morska	250	30 / 8 PR	Stealth, Robotyka Ropa lub Uran	niewidoczny dla większości jednostek wykrywa niewidoczne okręty może przechwycić Jednostki powietrzne (50% szans) może bombardować obronę miasta (-16% na turę)
 Nowoczesny czołg jedn. pancerna	240	40 / 2 PR	Komputery, Kompozyty, Aluminium , Ropa	1 Pierwsze uderzenie nie otrzymuje premii obronnych rozpoczyna z promocją Atak błyskawiczny
 Odkrywca jedn. zwiadowcza	40	4 / 2 PR	Kompas	lepsze wyniki z Wiosek plemiennych może się tylko bronić ignoruje terenowe koszty ruchu rozpoczyna z promocjami Partyzant I i Leśnik I
 Okręt liniowy jedn. morska	120	8 / 3 PR +50% przeciw Fregatom	Astronomia, Nauki wojskowe Żelazo	może bombardować obronę miasta (-12% na turę) bombardowanie ignoruje Mury i Zamki
 Okręt pancerny jedn. morska	100	12 / 2 PR	Napęd parowy, Stal Żelazo , Węgiel	nie może przepływać Oceanu może bombardować obronę miasta (-12% na turę)
 Okręt piracki jedn. morska	80	6 / 4 PR	Chemia, Astronomia	ukryta narodowość może atakować / blokować bez wypowiedzania wojny rozpoczyna z promocją Strażnik
 Okręt podwodny jedn. morska	150	24 / 6 PR	Radio Ropa lub Uran	3 miejsca ładunkowe (Pociski), może odkrywać obce tereny niewidoczny dla większości jedn., wykrywa Okręty podw. może przepływać przez niedostępny teren może wycofać się z walki (50% szans)
 Osadnik razem z żywnością	100	0 / 2 PR	—	może założyć nowe miasto +50% do tempa produkcji dla Imperialistycznych przywódców (dotyczy tylko młotków)
 Pancernik jedn. morska	225	40 / 6 PR	Uprzemysłowienie Ropa lub Uran	zadaje masowe obrażenia może bombardować obronę miasta (-20% na turę)
 Panzer jedn. pancerna Niemcy (Czołg)	180	28 / 2 PR +50% przeciw pancernym	Strzelectwo, Uprzemysłowienie Ropa	nie otrzymuje premii obronnych rozpoczyna z promocją Atak błyskawiczny
 Piechota jedn. strzelecka	140	20 / 1 PR +25% przeciw strzeleckim	Taśma montażowa, Strzelectwo	—
 Piechota morska jedn. strzelecka	160	24 / 1 PR +50% do ataku przeciw CKM , Artylerii	Strzelectwo, Uprzemysłowienie	rozpoczyna z promocją Desant
 Piechota przeciwpancerna jedn. strzelecka	120	14 / 1 PR +100% przeciw pancernym	Artyleria	rozpoczyna z promocją Zasadzka
 Piechota SAM jedn. strzelecka	150	18 / 1 PR / 1 Z +75% przeciw Helikopterom	Rakiety	może przechwycić Jednostki powietrzne (40% szans)
 Piechota zmech. jedn. strzelecka	200	32 / 2 PR	Robotyka, Strzelectwo	rozpoczyna z promocją Marsz

Cuda świata	Młotki*	Wymagania	Efekty
 Pałac Apostolski	400	Teologia Religia państwowa przestarzały ze Środkami masowego przekazu	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) uruchamia wybory głowy Pałacu Apostolskiego gwarantuje kandydowanie w wyborach wymaga włączenia Zwycięstwa dyplomatycznego i co najmniej 3 zespołów/graczy
 Partenon	400	Politeizm, Estetyka 50% z Marmurem przestarzały z Badaniami naukowymi	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +50% do tempa narodzin Wielkich Ludzi w każdym mieście
 Pentagon	1250	Taśma montażowa	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Szpieg) +2 do doświadczenia dla wszystkich nowych jednostek wojskowych w każdym mieście
 Piramidy	500	Murarstwo 50% z Kamieniem	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Inżynier) odkrywa wszystkie Doktryny rządowe
 Posąg Zeusa	300	Estetyka 50% z Kością słoniową Pomnik (2)**	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) wrog odzuwa +100% znużenia wojną
 Rock 'n' Roll	800	Radio	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) +50% do kultury, +1 do zadowolenia dostarcza 5 Przebojów muzycznych
 Shwedagon	450	Medytacja, Estetyka 50% ze Złotem	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) odkrywa wszystkie Doktryny religijne
 Spiralny Minaret	550	Prawo boskie 50% z Kamieniem przestarzały z Komputerami	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) +2 do złota od każdej budowli Religii państwowej
 Statua Wolności	1500	Demokracja 50% z Miedzią Kuźnia	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) 1 darmowy Specjalista w każdym mieście na tym samym kontynencie
 Stonehenge	120	Mistycyzm 50% z Kamieniem przestarzały z Astronomią	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) każde miasto otrzymuje Pomnik centruje mapę świata
 Świątynia Artemidy	350	Politeizm 50% z Marmurem przestarzała z Badaniami naukowymi	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) 1 darmowy Kapłan podwojony przychód ze Szlaków handlowych w mieście wybudowana
 Tadž Mahal	700	Nacjonalizm 50% z Marmurem	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Artysta) rozpoczyna Złoty Wiek

Cud świata	Młotki*	Wymagania	Efekty
 Unwersytet Sankorski +8 do kultury 50% z Kamieniem	550 Papier	Papier przestarzały z Komputerami	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Naukowiec) +2 kolby od każdej budowli Religii państwowej
 Wersal +10 do kultury 50% z Marmurem	800 Prawo boskie	Prawo boskie	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) zmniejsza koszty utrzymania w pobliskich miastach
 Wielka Biblioteka +8 do kultury 50% z Marmurem	350 Literatura	Literatura Biblioteka przestarzała z Badaniami naukowymi	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Naukowiec) 2 darmowych Naukowców
 Wielka Latarnia Morska budowana tylko w mieście przybrz. +6 do kultury	200 Żeglarstwo, Murarstwo	Żeglarstwo, Murarstwo Latarnia morska przestarzała z Korporacją	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) +2 Szlaki handlowe w każdym mieście przybrzeżnym
 Wielki Mur +2 do kultury 50% z Kamieniem	150 Murarstwo	Murarstwo	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Szpieg) zapobiega przekroczeniu granic przez barbarzyńców +100% do szansy narodzin Wielkiego Generała ze zwycięstw w walce wewnątrz granic państwa
 Wieża Eiffla +6 do kultury 50% z Żelazem	1250 Radio	Radio Kuznia	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Kupiec) każde miasto otrzymuje Wieżę nadawczą
 Winda Kosmiczna 50% z Aluminium	2000 Satelity, Robotyka	Satelity, Robotyka	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Naukowiec) +50% do tempa produkcji części Statku kosmicznego w każdym mieście wymaga włączenia zwycięstwa przez Wyścig kosmiczny
 Wiszące Ogrody +6 do kultury 50% z Kamieniem	300 Matematyka	Matematyka Akwedukty	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Inżynier) +1 do zdrowia w każdym mieście +1 do populacji w każdym mieście
 Wyrocznia +8 do kultury 50% z Marmurem	150 Kapłaństwo	Kapłaństwo	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Prorok) 1 darmowa technologia
 Zapora Trzech Przełomów budowana tylko w mieście nad rzeką	1750 Plastik	Plastik	+2 do tempa narodzin Wielkich Ludzi (Wielki Inżynier) dostarcza Energię do każdego miasta na kontynencie

* Dotyczy **Normalnej** prędkości gry. Więcej szczegółów – zobacz: strona 29.

** Dotyczy **Najmniejszego** i **Malutkiego** rozmiaru świata. Więcej szczegółów – zobacz: strona 29.

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Misjonarz chrześcijański jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Chrześcijaństwo Klasztor chrześcijański	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Chrześcijaństwo
 Misjonarz hinduski jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Hinduizm Klasztor hinduski	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Hinduizm
 Misjonarz islamski jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Islam Klasztor islamski	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Islam
 Misjonarz konfucjański jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Konfucjanizm Klasztor konfucjański	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Konfucjanizm
 Misjonarz taoistyczny jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Taoizm Klasztor taoistyczny	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Taoizm
 Misjonarz żydowski jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Judaizm Klasztor żydowski	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Judaizm
 Mobilna artyleria jedn. oblężnicza	200	26 / 2 PR +50% przeciw oblężniczym	Laser, Artyleria Ropa	nie otrzymuje premii obronnych zadaje maks. 85% obrażeń, zadaje masowe obrażenia odporna na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych może bombardować obronę miasta (–16% na turę)
 Mobilna wyrzutnia SAM jedn. strzelecka	220	22 / 2 PR / 1 Z +50% przeciw Helikopterom	Laser Ropa	może przechwycić Jednostki powietrzne (50% szans)
 Muszkietier jedn. strzelecka Francuzi (Arkebuzer)	80	9 / 2 PR	Proch	—
 Myśliwiec jedn. powietrzna	100	12 / 1 PR / 6 Z	Lot Ropa	może przechwycić Jednostki powietrzne (100% szans) może niszczyć ulepszenia terenu może bombardować obronę miasta (–8% na turę) nie otrzymuje dośw. za zestrzelenie jedn., które nie mogą się bronić
 Myśliwiec odrzutowy jedn. powietrzna	150	24 / 1 PR / 10 Z	Zaawansowane lotnictwo Aluminium, Ropa	może przechwycić Jednostki powietrzne (100% szans) może niszczyć ulepszenia terenu może bombardować obronę miasta (–12% na turę) nie otrzymuje dośw. za zestrzelenie jedn., które nie mogą się bronić
 Myśliwski okręt podwodny jedn. morska	180	30 / 7 PR +50% przeciw okrętom podwodnym	Rakiety, Radio, Silnik spalinowy Uran	1 miejsce ląd. (Zwiadowcy, Odkrywcy, Misjon., Szpiegzy, Wielcy) niewidoczny dla większości jedn., wykrywa Okręty podw. może przepływać przez niedostępny teren może odkrywać obce tereny, może wycofać się z walki (50% szans)
 Navy SEAL jedn. strzelecka Amerykanie (Piech. morska)	160	24 / 1 PR +50% do ataku przeciw CKM, Artylerii	Strzelectwo, Uprzemysłowienie	1–2 Pierwsze uderzenia rozpoczyna z promocjami Desant i Marsz
 Nieśmiertelny jedn. konna Persowie (Rydwan)	30	4 / 2 PR +100% do ataku przeciw Topornikom +50% prz. łuczniczym	Koło Konie	może wycofać się z walki (10% szans)
 Niszczyciel jedn. morska	200	30 / 8 PR	Silnik spalinowy Ropa lub Uran	wykrywa Okręty podwodne może przechwycić Jednostki powietrzne (30% szans) może bombardować obronę miasta (–16% na turę)

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Kirasjer jedn. konna	100	12 / 2 PR	Proch, Tradycje wojskowe, Jazda konna Konie, Żelazo	odporny na Pierwsze uderzenia nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (15% szans) atak oskrzydlaający przeciw Działom
 Knecht jedn. walcząca wręcz	70	8 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Adm. państwowa, Mechanizacja Miedź lub Żelazo	—
 Konkwistador jedn. konna Hiszpanie (Kirasjer)	100	12 / 2 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Proch, Tradycje wojskowe, Jazda konna Konie, Żelazo	odporny na Pierwsze uderzenia może wycofać się z walki (15% szans) atak oskrzydlaający przeciw Działom
 Kozak jedn. konna Rosjanie (Kawaleria)	120	15 / 2 PR +50% do ataku przeciw Działom +50% prz. konnym	Strzelectwo, Tradycje wojskowe, Jazda konna Konie	nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (30% szans) atak oskrzydlaający przeciw Działom
 Krążownik raketowy jedn. morska	260	40 / 7 PR	Robotyka Ropa lub Uran	4 miejsca ładunkowe (Pociski) zadaje masowe obrażenia może bombardować obronę miasta (−20% na turę)
 Kusznik jedn. łucznicza	60	6 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Mechanizacja, Łucznictwo Żelazo	1 Pierwsze uderzenie
 Kuter	30	0 / 2 PR	Rybołówstwo	nie może przepływać Oceanu do odkrycia Astronomii może zakładać Sieci rybackie, Okręty wielorybnicze i Platformy wiertnicze
 Landsknecht jedn. walcząca wręcz Św. Cesarstwo Rzym. (Pikinier)	60	6 / 1 PR +100% przeciw konnym, walcz. wręcz	Inżynieria Żelazo	—
 Lotniskowiec jedn. morska	175	16 / 5 PR	Uprzemysłowienie Ropa lub Uran	3 miejsca ładunkowe (Myśliwce)
 Łucznik jedn. łucznicza	25	3 / 1 PR	Łucznictwo	1 Pierwsze uderzenie +50% do obrony miast +25% do obrony na wzgórzach
 Łucznik babiloński jedn. łucznicza Babilończycy (Łucznik)	25	3 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Łucznictwo	1 Pierwsze uderzenie +50% do obrony miast +25% do obrony na wzgórzach
 Łucznik konny jedn. konna	50	6 / 2 PR +50% do ataku przeciw Katapultom, Trebuszetom	Jazda konna, Łucznictwo Konie	odporny na Pierwsze uderzenia nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (20% szans) atak oskrzydlaający przeciw Katapultom i Trebuszetom
 Łucznik nubijski jedn. konna Arabowie (Rycerz)	90	10 / 2 PR	Gildie, Łucznictwo, Jazda konna	odporny na Pierwsze uderzenia nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (15% szans) atak oskrzydlaający przeciw Katapultom i Trebuszetom
 Łucznik walijski jedn. łucznicza	50	6 / 1 PR	Feudalizm, Łucznictwo	1 Pierwsze uderzenie +25% do obrony miast +25% do obrony na wzgórzach
 Misjonarz buddyjski jedn. narodowa	40	0 / 2 PR	Buddyzm Klasztor buddyjski	3 dozwolonych** może rozprzestrzeniać Buddyzm

Religia	Sanktuarium	Efekty
 Buddyzm • odkrywany przez pierwszego wynalazcę Medytacji	 Mahabodhi	Wszystkie Sanktuaria mogą być zbudowane tylko przez Wielkiego Proroka i jedynie w Świętym Mieście odpowiedniej religii.
 Chrześcijaństwo • odkrywane przez pierwszego wynalazcę Teologii • 1 darmowy Misjonarz chrześcijański	 Bazylika Narodzenia Pańskiego	
 Hinduizm • odkrywany przez pierwszego wynalazcę Politeizmu	 Złota Świątynia	
 Islam • odkrywany przez pierwszego wynalazcę Prawa boskiego • 1 darmowy Misjonarz islamski	 Masjid al-Haram	Wszystkie Sanktuaria: +4 do kultury +1 do tempa narodzin Wielkiego Proroka +1 do złota za każde miasto tego wyznania rozprzestrzeniają swoją Religie możliwość zamiany 3 Obywateli na Kapłanów
 Judaizm • odkrywany przez pierwszego wynalazcę Monoteizmu	 Świątynia Salomona	
 Konfucjanizm • odkrywany przez pierwszego wynalazcę Kodeksu prawnego • 1 darmowy Misjonarz konfucjański	 Kong Miao	
 Taoizm • odkrywany przez pierwszego wynalazcę Filozofii • 1 darmowy Misjonarz taoistyczny	 Dai Miao	
Korporacja*	Zużywane surowce i efekty produkcji	Konkurencja
 Aluminium SA budowana przez Wielkiego Naukowca wymagane: Korporacja, Rakiety	zużywa Węgiel wytwarza Aluminium +3 kolby we wszystkich miastach za każdy zasób	Kompania Węglowa
 Biopaliwa SA budowana przez Wielkiego Naukowca wymagane: Korporacja, Plastik	zużywa Cukier, Kukurydzę, Ryż wytwarza Ropę +2 kolby we wszystkich miastach za każdy zasób	Młyny Zbożowe Sushi Sida
 Cywilizowani Jubilerzy budowana przez Wielkiego Artystę wymagane: Korporacja, Środki mas. przekazu	zużywa Klejnoty, Srebro, Złoto +1 do złota i +4 do kultury we wszystkich miastach za każdy zasób	Kompania Węglowa
 Kompania Węglowa budowana przez Wielkiego Inżyniera wymagane: Korporacja, Koleje żelazne	zużywa Miedź, Srebro, Węgiel, Złoto, Żelazo +1 młotek we wszystkich miastach za każdy zasób	Kreatywne Konstrukcje Aluminium SA Cywilizowani Jubilerzy
 Kreatywne Konstrukcje budowana przez Wielkiego Inżyniera wymagane: Korporacja, Silnik spalinowy	zużywa Aluminium, Kamień, Marmur, Miedź, Żelazo +0,5 młotka i +3 do kultury we wszystkich miastach za każdy zasób	Kompania Węglowa
 Młyny Zbożowe budowana przez Wielkiego Kupca wymagane: Korporacja, Chłodnictwo	zużywa Kukurydzę, Pszenicę, Ryż +0,75 do żywności we wszystkich miastach za każdy zasób	Sushi Sida Biopaliwa SA
 Sushi Sida budowana przez Wielkiego Kupca wymagane: Korporacja, Medycyna	zużywa Kraby, Małże, Ryby, Ryż +0,5 do żywności i +2 do kultury we wszystkich miastach za każdy zasób	Młyny Zbożowe Biopaliwa SA

* Każda Siedziba Korporacji dostarcza od każdego miasta z jej marką: +2 do kultury, +1 do tempa narodzin Wielkich Ludzi i +4 do złota

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Arkebuzer jedn. strzelecka	80	9 / 1 PR	Proch	—
 Artyleria jedn. oblężnicza	150	18 / 1 PR +50% przeciw oblężniczym	Artyleria	nie otrzymuje premii obronnych zadaje maks. 85% obrażeń, zadaje masowe obrażenia odporna na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych może bombardować obronę miasta (–16% na turę)
 Berserker jedn. walcząca wręcz Wikingowie (Knecht)	70	8 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Adm. państwowa, Mechanizacja Miedź lub Żelazo	+10% do ataku na miasto rozpoczyna z promocją Desant
 Bombowiec jedn. powietrzna	140	16 / 1 PR / 8 Z –50% przeciw morskim	Radio, Lot Ropa	zadaje masowe obrażenia może niszczyć ulepszenia terenu może bombardować obronę miasta (–16% na turę)
 Bombowiec Stealth jedn. powietrzna	200	20 / 1 PR / 12 Z –50% przeciw morskim	Stealth, Robotyka Aluminium, Ropa	może uniknąć przechwycenia (50% szans) zadaje masowe obrażenia może niszczyć ulepszenia terenu może bombardować obronę miasta (–20% na turę)
 CKM jedn. oblężnicza	125	18 / 1 PR +50% przeciw strzeleckim	Koleje żelazne	może się tylko bronić 1 Pierwsze uderzenie odporny na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych
 Czerwone kurtki jedn. strzelecka Brytyjczycy (Strzelec)	110	14 / 1 PR +25% przeciw konnym, strzeleckim	Strzelectwo	—
 Czo-Ko-Nu jedn. łucznicza Chińczycy (Kusznik)	60	6 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Mechanizacja, Łucznictwo Żelazo	2 Pierwsze uderzenia zadaje masowe obrażenia
 Czołg jedn. pancerna	180	28 / 2 PR	Strzelectwo, Uprzemysłowienie Ropa	nie otrzymuje premii obronnych rozpoczyna z promocją Atak błyskawiczny
 Działo jedn. oblężnicza	100	12 / 1 PR	Stal Żelazo	nie otrzymuje premii obronnych zadaje maks. 80% obrażeń, zadaje masowe obrażenia odporna na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych może bombardować obronę miasta (–12% na turę)
 Falanga jedn. walcząca wręcz Grecy (Topornik)	35	5 / 1 PR +50% prz. wal. wręcz +100% do obrony przeciw Rydwanom	Obróbka brązu Miedź lub Żelazo	—
 Fregata jedn. morska	90	8 / 4 PR	Chemia, Astronomia Żelazo	może bombardować obronę miasta (–8% na turę) bombardowanie ignoruje Mury i Zamki
 Galeon jedn. morska	80	4 / 4 PR	Astronomia	3 miejsca ładunkowe
 Galera jedn. morska	50	2 / 2 PR	Żeglarstwo	2 miejsca ładunkowe nie może przepływać Oceanu
 Grenadier jedn. strzelecka	100	12 / 1 PR +50% do ataku przeciw Strzelcom	Nauki wojskowe	—

Jednostka	Młotki*	Siła/Pkt. ruchu	Wymagania	Specjalne zdolności
 Harcownik jedn. łucznicza Malijczycy (Łucznik)	25	4 / 1 PR	Łucznictwo	1–2 Pierwsze uderzenia +50% do obrony miasta +25% do obrony na wzgórzach
 Helikopter helikopter	160	24 / 4 PR +50% przeciw pancernym	Zaawansowane lotnictwo Ropa	nie może przejmować wrogich miast i jednostek nie otrzymuje premii obronnych, ignoruje terenowe koszty ruchu może wycofać się z walki (25% szans) atak oskrzydlający przeciw Artylerii i Mobilnej Artylerii
 Holenderski galeon jedn. morska Holendrzy (Galeon)	80	6 / 4 PR	Astronomia	4 miejsca ładunkowe może odkrywać obce tereny bombardowanie ignoruje Mury i Zamki
 Holkan jedn. walcząca wręcz Majowie (Włóczykń)	35	4 / 1 PR +50% przeciw konnym	Obróbka brązu, Polowanie	odporny na Pierwsze uderzenia
 Hwacha jedn. oblężnicza Koreańczycy (Katapulta)	50	5 / 1 PR +50% przeciw walczącym wręcz	Konstrukcja	nie otrzymuje premii obronnych zadaje maks. 75% obrażeń, zadaje masowe obrażenia odporna na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych może bombardować obronę miasta (–8% na turę)
 Impi jedn. walcząca wręcz Zulusi (Włóczykń)	35	4 / 2 PR +50% przeciw konnym	Polowanie Miedź lub Żelazo	rozpoczyna z promocją Mobilność
 Jaguar jedn. walcząca wręcz Aztecy (Zbrojny)	35	5 / 1 PR	Obróbka żelaza	+10% do ataku na miasto rozpoczyna z promocją Leśnik I
 Janczar jedn. strzelecka Osmanie (Arkebuzer)	80	9 / 1 PR +25% przeciw łuczniczym, konnym, walczącym wręcz	Proch	—
 Jazda numidyjska jedn. konna Kartagińczycy (Łucznik konny)	50	5 / 2 PR +50% do ataku przeciw Katapultom, Trebusz. +50% prz. wal. wręcz	Jazda konna, Łucznictwo Konie	odporna na Pierwsze uderzenia, nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (20% szans) atak oskrzydlający przeciw Katapultom i Trebuszetom rozpoczyna z promocją Oskrzydlenie I
 Karka jedn. morska Portugalczyki (Karawela)	60	3 / 3 PR	Optyka	2 miejsca ładunkowe może odkrywać obce tereny
 Karawela jedn. morska	60	3 / 3 PR	Optyka	1 miejsce ładunkowe (Zwiadowcy, Odkrywcy, Misjonarze, Szpiezy, Wielcy Ludzie) może odkrywać obce tereny
 Katafrakt jedn. konna Bizantyjczycy (Rycerz)	90	12 / 2 PR	Gildie, Jazda konna Konie, Żelazo	nie otrzymuje premii obronnych atak oskrzydlający przeciw Katapultom i Trebuszetom
 Katapulta jedn. oblężnicza	50	5 / 1 PR	Konstrukcja	nie otrzymuje premii obronnych zadaje maks. 75% obrażeń, zadaje masowe obrażenia odporna na masowe obrażenia od Jedn. oblężniczych może bombardować obronę miasta (–8% na turę)
 Kawaleria jedn. konna	120	15 / 2 PR +50% do ataku przeciw Działom	Strzelectwo, Tradycje wojskowe, Jazda konna Konie	nie otrzymuje premii obronnych może wycofać się z walki (30% szans) atak oskrzydlający przeciw Działom
 Keczua jedn. walcząca wręcz Inkowie (Wojownik)	15	2 / 1 PR +100% przeciw łuczniczym	—	+25% do obrony miast rozpoczyna z promocją Walka I